

VIK

arhitektura, oblikovanje in novi mediji

dogodki

build green cee
odličniki rdeče pike
sveta magdalena 2010
arhitekturna ekstravaganca
light + building 2010

projekti

svetlobna gverila
"čakajoči"

programi
archicad 14
corel x5

tema številke
kibernetika osvobaja!

arhitektura po meri uporabnika
uporabnost, skladnost in zadržanost

tema številke:

humano oblikovanje

PRO ANIMA d.o.o. 1001 LJUBLJANA p.p. 2736

Poštnina plačana na pošti 1110 Ljubljana

poštnina plačana na pošti 1110 Ljubljana | pro anima d.o.o. 1001 Ljubljana p.p. 2736

Modra odločitev za vaš fasadni sistem.

Trimo, d.d., Prijateljeva cesta 12, 82110 Trebnje

Qbiss by trimo je inovativen modularni fasadni sistem, ki določa nova pravila v sodobni arhitekturi in učinkovito združuje tako funkcionalnost kot estetiko.

Qbiss by trimo je na voljo s pločevino Corus Colorcoat Prisma®. Colorcoat, Confidex in Prisma so blagovne znamke Corus.

Qbiss by trimo

Modularni fasadni sistem je 5 v 1:

- Estetski
- Stroškovno učinkovit
- Samonosen
- Ognjevaren
- Izoliran

»ne čujem dobro!«

Mnogi se avtorja v naslovu zapisanega stavka ne spomnijo več. Nekoč pa je bil nenehno citiran, uporabljan in zlorabljan. Z njim je zaslovel eden najbolj karizmatičnih voditeljev naših (ex) tleh Slobodan Milošević, ljudsko imenovan Slobo. Izrek je večkrat ponavljal v svojih govorih, še veliko bolj strastno pa so se ga oprijeli mediji. Razvpiti Slobo je medtem že umrl, njegovo »poslanstvo« pa še ne – vsaj kar se izreka »ne slišim dobro« tiče. Politika še danes ostaja gluha ali vsaj naglušna. Toliko, da dobro sliši le tiste tone, ki ji ustrezajo. Bom prikazala kar s primerom.

Pred dnevi je bilo na Gospodarski zbornici Slovenije organizirano srečanje gospodarstva (kamor se uvrščamo tudi mi, arhitekti, čeprav pri svojem delu ne potrebujemo tovarniških poslopij in se naš izdelek ne srečuje s tipično gospodarskimi težavami, kot so odpadki, energija in podobno) z našim novim predstojnim ministrom Rokom Žarničem. Kljub razmeroma kratkemu času med objavo dogodka in dogodkom samim je bila dvorana nabito polna. Pričakovanja ob zamenjavi ministra so gotovo velika, posebno zaradi mačehovskega odnosa vlade do ministrstva za okolje in prostor, ki je v bojih vladnih strank za »statusno« višje kotirajoča (zunanje, notranje, gospodarsko ipd.) ministrstva redno ostajalo tisto, s katerim so zapolnjevali strankarske kvote. Najpogosteje se je to izkazalo tako, da je bil imenovan kot minister nekdo, ki je v stranki, ki ji je po ključu pripadlo ministrsko mesto, imel pomemben položaj. S tem še zdaleč ni bilo rečeno, da je imel o področju, ki mu je bilo dodeljeno, kakšno poglobljeno znanje, če ga je sploh imel. To se je na

delu ministrstva seveda zelo poznalo. Roko Žarnič je strokovnjak, zato je upov ob njegovem imenovanju veliko, vsaj enako ali še več, kot je težav gospodarstva.

Tema srečanja je bila široko zastavljena in se je glasila »Problematike zakonodaje in organiziranosti države, ki predstavljajo resno oviro za trajnostni razvoj gospodarstva ter pospešeno javne in zasebne investicije, ki predstavljajo velik neizkoriščen potencial za ponoven zagon gospodarstva«. Kar koli že si pod ta zapleteni opis predstavljate ... V nadaljevanju so bila navedena področja IPPC in drugih okoljskih dovoljenj oz. področij industrijskega onesnaževanja, ravnanja z odpadki, trgovanja z emisijami CO₂, drugih okoljskih dajatev ter prispevkov na energije, pospešenega sprejemanja zakonodaje za učinkovito umeščanja objektov v prostor ter ukrepov države za učinkovito energetske gradnje in obnovo. Za vse to časa »tenki« dve uri! Ufff (zdaj bi moral biti tukaj narisana smeško z debelimi potnimi sragami prek lica), vse te tematike v le dveh urah? To zahteva vsaj mojstrstvo, če ne čarovnije.

No, tako se je tudi v nadaljevanju izkazalo. Organizator je od prisotnih pobral pisna vprašanja, ki se jih je nabral debel kup oziroma kupi, saj je bilo točk dnevnega reda več. Potem je bil vsak od vprašateljev poklican, da svoje vprašanje podrobneje razloži, seveda vse po vrstnem redu, kot je bilo zapisano v povabilu. Po pričakovanjih dlje kot do druge točke dnevnega reda nismo prišli. Vprašanj gospodarstvenikov iz prakse je bilo čisto preveč in vsa so bila zelo umeštna, odpirala so pereče težave in govorniki so se trudili, da z njimi ne bi

dolgovezili in jemali drugim dragocene in očitno prekratke trenutke neposrednega srečanja z najvišjim nadrejenim.

Ko se je prvi krog vprašanj zaključil, so prišli na vrsto odgovori. Minister je najprej povedal

nekaj vljudnostnih stavkov, nato pa je besedo prepustil svojim »strokovnim« sodelavcem z ministrstva. Ta »preklop« smo poslušalci zaznali, kot da bi nekdo preklopil gumb in menjal radijsko postajo od, na primer, techno rocka na večer evegreenov. Od kratkih, jasno opredeljenih stavkov smo na lepem prešli na govore, zapletene v mreže paragrafov in členov, razprave o spoštovanju pravil in zakonikov ipd. Reka besed je krivdo za predolgo reševanje težav gospodarstvenikov in vse večje zaostajanje Slovenije za sodobnimi smernicami v svetu hitro prevalila nazaj na ramena ljudstva. Da gospodarstveniki ne izpolnjuje vseh zahtev, ki jim jih dajo, in da se zato postopki vlečejo. Da ministrstva nimajo dovolj ljudi, da bi izpolnili številne zahteve in prošnje, ipd.

Po drugi strani pa vsi vemo, da nam naša uprava nenehno povečuje administrativne zahteve, pošilja najrazličnejše formularje, s katerimi ne vemo, kaj bi, vsaka sprememba zakona prinese s seboj nove obvezne obrazce, administriranje nenehno raste. Seveda je treba vse te listine na drugi strani obdelati, analizirati ... Kaj pa, ko bi kdaj, za spremembo, kaj poenostavili, namesto novih obrazcev jih nekaj ukinili?

In potem so ugotavljali, da v ministrstvih nimajo dovolj strokovno usposobljenih delavcev, da bi ažurno odgovarjali na vprašanja gospodarstva ... A ob tem vemo, da želijo imeti mi-

nistrstva v svojih rokah prav vse niti odločanja, še tiste redke, ki jih nimajo, želijo prenesti nase. Kaj pa če bi, tako kot je pogosto rešeno drugod po svetu, del svojih pristojnosti prepustili strokovnim združenjem? Tam je izvedencev, in to takih z veliko praktičnimi izkušnjami, dovolj.

In tudi: vsi vemo, kako gluha so na vloge gospodarstva ministrstva. Prošnje, pripombe ali sugestije na njihove naslove letijo v globoko brezno brez dna, iz katerega ni ne odmeva ne odgovora. Niti toliko se ne potrudijo, da bi odgovorili, da so nekaj prejeli! Če grem ob tem po primer v prestolnico: ljubljanski župan ima tudi veliko obveznosti, a vemo, da bo na vsako pismo ali pritožbo prispel odgovor ali pa bo celo osebno prišel na objekt. Komunikacija teče kljub mnogim kritikam.

Pogovor gospodarstva z vlado je kot pogovor dveh, ki govorita popolnoma drugačen jezik. To se je na srečanju ponovno izpostavilo. In njegov zaključek je bil tak, kot smo ga vajeni – to pomeni, da nismo prišli niti do polovice in že končali. Preostanek je ostal nerešen za nedoločen čas. To pa je bilo celotno področje učinkovitega umeščanja objektov v prostor ter ukrepov države za učinkovito energetske gradnje in obnovo. Področje, ki je »krivko« za tretjino odpadkov, ki lahko s pravilnim delom temeljito zniža porabo energije, ki skrbi za bivalne in delovne pogoje vseh ... Zanj je zmanjkalo časa. Tako se je dogodilo zdaj in tako se dogaja že dolgo, zato verjetno ni čudno, da nas na tem področju prehitujejo države, ki so »statusno« veliko nižje: Romunija, Madžarska, Hrvaška ... Žalostno, resnično, a očitno z razlogi!

založnik
pro anima d.o.o.

odgovorna urednica
irena hlede

urednik spletnih strani
andrej perič

uredniški odbor
blaž erzetič, davorin horvat, matjaž likeb,
doc. vojko pogačar, rene rusjan, edvard
sternad

stalni sodelavci
boris beja, blaž erzetič, domen fras,
matevž granda, mojca gorjan, katja
keserič markovič, nataša kovšca, matic
kos, tomaž križnar, vesna križnar,
matic leban, daniel lovas, dejan
pestotnik, mag. tomaž pilih, barbara
poček, roman satošek, klemen trupej

celostna grafična podoba
andrej troha

naslovnica
fotografija: miran kambič

lektoriranje
breda munda

tisk
tiskarna pleško

marketing in naročnine
pro anima d.o.o.
telefon: 01 52 00 720
faks: 01 52 00 728
trr: 19100-0010218228

naslov uredništva
pro anima d.o.o.
proletarska 4, p.p. 2736, 1001 ljubljana
e-pošta: info@proanima.si
www.klikonline.si, www.proanima.si

Revija klik je mesečnik, izhaja 1. v mesecu vsak mesec razen januarja in avgusta. Vse pravice so pridržane. Vso gradivo revije je v lasti založnika. reproduciranje revije je dovoljeno le s pisnim soglasjem založnika. Založnik ne odgovarja za nobeno škodo, ki nastane na podlagi nasvetov, tekstov, slik, oglasov ali katerega koli drugega materiala objavljenega v reviji Klik. Mnenje uredništva se ne ujema vedno z mnenjem avtorjev besedil, objavljenih v reviji.

Izdajanje revije sofinancira Ministrstvo za šolstvo in šport
Naklada 1500 izvodov.

issn 1408-7936

4 junij

3 uvodnik: »ne čujem dobro«

dogodki
6 build green cee _____

8 odličniki rdeče pike _____
12 sožitje različnosti
18 sveta magdalena 2010

21 arhitekturna ekstravaganca _____

44 light + building 2010 _____
48 prvoaprilska konferenca

tema številke:
humano oblikovanje
24 kibernetika osvobajal!
28 arhitektura po meri uporabnika _____

32 uporabnost, skladnost in zadržanost _____

projekti
35 svetlobna gverila
38 »čakajočič«

ustvarjalnost digitalne dobe – 35
40 jin sung choi

pogled v prihodnost
43 kuhinja prihodnosti

programi
49 archicad 14 _____
52 x5 iz corela _____

triki in nasveti
54 autocad tnt: prozornost
56 cinema tnt: ko dan postane noč

40 % vseh izpustov CO2 je posledica dejavnosti v gradbenem sektorju, a kar 50 % od teh bi lahko s tehnologijami, ki so nam že danes na voljo, odpravili, je v svojem nagovoru izpostavila Jane Henley, predstavnica WGBC. S tem je bila podana tudi iztočnica za dvodnevni dogodek, kjer je v okviru konference Green Build CEE potekalo srečanje predstavnikov organizacij »Green Build«.

Na razpis za najboljše izdelke industrijskega oblikovanja je letos prispelo 4.252 izdelkov iz 57 držav sveta. Med njimi jih je zadostilo kriterijem kakovosti ter prejelo priznanje Red dot 830. Le 45 pa je bilo tistih, ki so pričakovanja žirantov toliko presegle, da so jih uvrstili v izbor "red dot: best of the best". In tem izbrancem bomo tokrat posvetili več pozornosti.

Letošnji Expo 2010 v Šanghaju, na katerem se predstavlja kar 192 držav in 50 mednarodnih organizacij, je daleč največji v več kot 150-letni tradiciji. Svetovna razstava, ki sledi glavni temi »Boljše mesto, boljše življenje«, je posvečena odnosu med mestom in naravo, kakovostnejšemu življenju in čistejšemu okolju v mestih, kjer živi že več kot polovica svetovnega prebivalstva.

Sejem Light + Building se je letos že desetič odvijal na frankfurtskem sejmišču. V desetih letih, odkar bienalno poteka, je prerasel v vodilni mednarodni sejem na področju osvetlitve, elektro inženjeringa in avtomatizacije pri upravljanju zgradb. Njegov mednarodni ugled z leti naglo narašča, saj slovi kot forum inovacij in izmenjave znanj ...

Glavni namen humane arhitekture je služiti človeku, glavno vodilo projektov pa naj bi bila skrb za človeka. Dobro počutje v prostoru tako ni naključje, je dosežek skrbnega in premišljenega načrtovanja, ki teži h kakovostnemu življenjskemu okolju človeka. Kakšno je torej posameznikovo izkustvo dobro oblikovanega prostora?

Vsak poskus postavitve nove ulične opreme se spremeni v pravo farso, tako zelo značilno za naš mali narod, saj strokovnjaki s področja urbanizma in arhitekture branijo prepričanje, da so za mesto nujni elementi, s katerimi se bo identificiralo. Kako se temu smešenju izognemo, je dokazal nedavni natečaj za Ljubljansko klop.

Podjetje Graphisoft, avtor programskega paketa ArchiCAD, je lani časovno nekoliko zaostajal pri izidu različice 13, zato je najava štirinajstke po samo osmih mesecih marsikoga presenetila. Kaj bo torej letošnja zvezda najnovjše posodobitve najstarejšega programa za arhitekturno projektiranje. Odgovor je kratek. IFC!

Prijavljeni „korl“ je ponovno prenovljen, tokrat pod obetajočo liho številko 5. Programske različice z lihimi števili so namreč že nekaj časa uspešnejše od sodih in vse kaže, da bo tudi tokrat tako, saj je X5 obogatena z barvnim upravljanjem, ki povzema svetovno uveljavljene sisteme in zagotavlja uporabnikom izdelke s predvidljivimi in nadzorovanimi barvami.

Zlata pokrovitelj revije:

Qbiss by trimo

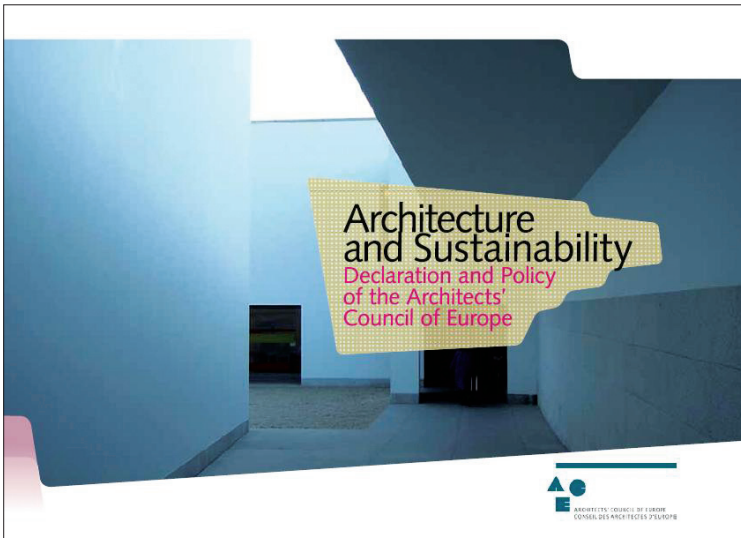

3D-oglaševanje na plakatih z globinskim učinkom

V kratkem bo izdelke mogoče oglaševati tudi na 3d-plakatih in jih ogledovati brez uporabe posebnih očal. Sodobne lučne tehnologije lahko namreč ustvarijo 3D-slike z globino do pet metrov. Oglas sije v treh razsežnostih in, ko se mu gledalec bliža, se prikaz slike z vsakim njegovim korakom prilagaja. V načrtu je, da se bodo 3d-plakati izdelovali serijsko. Princip delovanja je podoben, kot ga poznamo z lečnih slik na pisemskih

razglednicah, le da je tukaj osnova množica (250.000) drobnih leč, vsaka s premerom dva milimetra. Ker se namesto tiska uporablja računalniška tehnologija, je natančnost izdelka neprimerljivo večja. Specializiran program za vsako izmed 250.000 leč natančno izračuna del slike, ki se bo nanjo zarisal. Prototipni model plakata že obstaja, v načrtu pa je, da bi se njihova serijska izdelava začela z letom 2011. I. H.

žarek upanja v temi za arhitekto

Arhitekturno združenje Evrope (ACE) je pravkar naredilo raziskavo o vplivu krize na arhitekturni sektor v Evropi. Izsledki jasno kažejo, da je situacija trenutno najslabša vse od septembra 2008, ko se je kriza začela. Kljub temu arhitekti optimistično gledajo na zadnje četrletje tega leta, ko pričakujejo ponovno rast. Raziskava je bila narejena med 3.750 arhitekti po vsej Evropi. Kar 65 odstotkov od njih meni, da je situacija najslabša do se-

daj in to je najbolj pesimistična slika, ki so jo dobili po petih do sedaj izvršenih raziskavah.

Po drugi strani pa se že kažejo znaki, da bi se utegnila situacija v kratkem izboljšati. Arhitekturna stroka je namreč prva, ki zazna hladni veter recesije in prav tako prva, ki začuti tople sape izboljšanja. V ACE že nestrno pričakujejo rezultate naslednje raziskave junija meseca, ki bo lahko potrdila te ugodne smernice. I. H.

www.klikonline.si

pomembni datumi v juniju

Natečaji, razpisi:

- **Red Dot Award - Communication Design 2010;** mednarodni natečaj za izdelke s področij komunikacijskega oblikovanja, ki ga razpisuje ugledna nemška natečajna hiša Red Dot;
Rok za oddajo del: 11. junij 2010, www.red-dot.de
- **Europrix;** mednarodni natečaj za mlade ustvarjalce (do 30 let) na področju novih medijev (splet, interaktivna grafika, večmedijske instalacije, igre, aplikacije za mobilne telefone, itd.);
Rok za oddajo del: 4. julij 2010, www.europrix.org
- **Horus 2010 - Slovenska nagrada za družbeno odgovornost;** Nagrada je namenjena podjetjem, ki se zavedajo družbene odgovornosti na različnih področjih svojega delovanja, tako v odnosu do okolja, do svojih zaposlenih in drugih déležnikov podjetja ter pri razvoju izdelkov in storitev, in jo vključujejo v strateško vodenje ter poslovanje podjetja. 2. junija 2010 bo organiziran izobraževalni seminar za potencialne prijavitelje na razpis.
Rok za prijavo: 15. september 2010, www.horus.si
- **WAF (World Architecture Festival) 2010;** razpis za stavbo leta, pet nagradnih sekcij, 42 kategorij ter pokrivanje več kot sto stavbnih tipov;
Rok za oddajo del: 2. julij 2010, www.worldarchitecturefestival.com
- **Materialica Design + Technology Award 2010;** nagrada za razvijalce, proizvajalce materialov, oblikovalce, produktne vodje in konstrukterje. Usmerjenost v letalsko, avtomobilsko, športno industrijo ter tehnične porabniške izdelke.
Rok za prijavo del: 30. junij 2010; www.materialicadesign.com
- **Good Design 2010;** najstarejša nagradna institucija letos praznuje 60-letnico. Nagrada je namenjena najboljšim ter najbolj izstopajočim prispevkom s področij grafičnega in industrijskega oblikovanja.
Rok za prijavo del: 1. julij 2010; www.europeanarch.eu/awards.html
- **Citroenov natečaj grafičnega oblikovanja;** Citroen vabi oblikovalce, da jim pošljejo oblikovno podobo novega Citroena DS3; izbran izdelek bo šel leta 2011 v proizvodnjo;
Rok za prijavo del: 4. julij 2010; www.citroencreativeawards.com

Seminarji, kongresi, sejmi:

- **Belgrade Design Week;** enotedenski dogodek, v sklopu katerega bodo: konferenca Smart² za ustvarjalce s področij oblikovanja in arhitekture (kotizacija 100 €), SmartLab - oblikovalske delavnice, okrogle mize, ipd., dizajnPark - oblikovalska razstava in dizajnNights - nočne zabave;
31. maj do 6. junij 2010, Beograd, Srbija, www.belgradedesignweek.com
- **London Festival of Architecture 2010;** arhitekturni festival, v katerega organizatorji vključujejo tudi najširšo londonsko javnost z namenom promocije arhitekture;
19. junij do 4. julij 2010, London, Velika Britanija, www.lfa2010.org
- **OFFF mednarodni festival post-digitalne ustvarjalne kulture;** oblikovalska konferenca, multimedijski prodajni sejem ter festival digitalne animacije. Entuziastično praznovanje nove vizualne kulture;
24. do 26. junij 2010, Pariz, Francija, www.offf.ws

Razstave:

- **Gesamtkunst Laibach;** pregledna razstava ustvarjanja skupine Laibach v prvem desetletju delovanja, ki je imelo osrednjo vlogo v umetnosti subkulturnega gibanja v 80. letih prejšnjega stoletja. .
15. april – 6. junij 2010, Mednarodni grafični likovni center Ljubljana, Slovenija; www.mglc-lj.si

srečanje build green cee

Budimpešta, 15.–16. april 2010

40 odstotkov vseh izpustov CO₂ je posledica dejavnosti v gradbenem sektorju in stavb, a kar 50 odstotkov od teh bi lahko s tehnologijami, ki so nam že danes na voljo, odpravili, je v svojem nagovoru izpostavila Jane Henley, predstavnica WGBC (World Green Building Council). S tem je bila podana tudi iztočnica za dvodnevni dogodek v zgodovinskem mestu na obali reke Donave, kjer je v okviru konference Green Build CEE potekalo zanimivo srečanje predstavnikov organizacij »Green Build« iz srednje, južne in vzhodne Evrope.

Kljub svetovni gospodarski krizi in močnemu zastoju gospodarskih dejavnosti na področju gradbeništva in nepremičnin je bil v preteklih dveh letih zaznan velik porast nevladnih in neprofitnih organizacij, ki se ukvarjajo z dejavnostmi, vezanimi na promocijo ter ozaveščanje o pomembnosti načrtovanja in gradnje okolju prijaznejših zgradb. Na eni strani je to zagotovo znak o povečani ozaveščenosti družbe, hkrati pa je to zagotovo tudi posledica nekega premika ter povečanega zanimanja gospodarstva za okolju prijaznejše rešitve in tehnologije. Vse bolj je to tudi posledica sprememb, ki se dogajajo v našem okolju. Podnebne spremembe, ki se pogosto kažejo v ekstremnih naravnih pojavih, so v zadnjih letih postale stalnica. Le ena med njimi so suše in sušni predeli, kjer vedno bolj primanjkuje pitne vode. Zraven izredno težkih bivalnih razmer je to zelo pogosto tudi razlog za povečane migracije prebivalstva z ogroženih območij v večja mesta. Ta pa danes pogosto niso pripravljena ne na povečanje števila prebivalstva in ne prometa, ki tako nastane. Govori se o »hiperurbanizaciji«, ki jo v zadnjih desetletjih lahko zasledimo v številnih mestih po svetu. WGBC poskuša s svojim delovanjem povezovati gospodarstvo, hkrati pa tudi usmerjati politiko, ki je ključna pri dolgoročnem načrtovanju in zagotavljanju pogojev za uresničitev strategij. Jerry Yudelson (Yudelson & Associates) se je prav tako dotaknil vode, ki bo v prihodnjih desetletjih verjetno predstavljala enega največjih svetovnih izzivov. V svojem referatu o »zelenih stavbah« in poslovnih priložnostih, povezanih z razvojem, gradnjo in trženjem teh objektov, je navedel kar ne-

kaj podatkov in argumentov, ki govorijo temu v prid. V Združenih državah Amerike so v zadnjem obdobju, klub evidentirani krizi, zaznali kar 70-odstoten porast števila zelenih stavb. Predvideva se, da bo leta 2035 kar 75 odstotkov vsega stavbnega fonda novega ali prenovljenega glede na leto 2005. Že leta 2020 bo 95 odstotkov vseh novih stavb zgrajenih v skladu s trajnostnimi merili. Potencial takih objektov pa nakazujejo tudi opravljene študije, ki govorijo o do pet odstotkov nižjih zavarovalnih premijah za zelene stavbe, ugotovljeno pa je tudi bilo, da zaposleni v takih objektih manj pogosto menjavajo službe, pred-

vsem pa, da ti objekti dosegajo boljše zasedenost ter boljše cene pri prodaji in oddaji v najem. Gospod Yudelson napoveduje, da bodo v desetih letih v Evropi zelene stavbe postale standard. Predstavniki USGBC (ameriška organizacija za zelene stavbe) Scot Horst je spregovoril o zeleni ekonomiji in trajnostnem vrednotenju objektov. Položaj gibanja za zelene stavbe je danes mogoče primerjati s položajem v 80. letih, ko je bil internet na svojih začetkih in so le redki slutili njegov potencial. Sistemi vrednotenja, kot so DGNB, LEED, BRE-EAM in drugi, pomagajo pri usmerjanju in vodijo vse vključene v procesu nastajanja

in upravljanja stavbe do mesta, kjer jih veliko v tej verigi misli, da so že. Predstavniki nacionalnih organizacij za zelene stavbe, predstavniki gospodarstva in raznih izobraževalnih in nevladnih institucij so med kongresom v okviru referatov in delavnic spregovorili o številnih področjih, ki se dotikajo gradnje zelenih stavb, poslovnih priložnosti na področju razvoja gradbenih materialov in storitev ter raznih finančnih mehanizmov po posameznih državah, ki spodbujajo tako gradnjo. Skupna je bila ugotovitev, da je politika zelo pomemben element v prihodnjem razvoju zelene gradnje, kar se v nekaterih državah

Okrogla miza voditeljev združenj za zelene stavbe iz različnih držav

Nastop Jerrya Yudelsona pred polno dvorano

Plenarno zasedanje

Predsednik Green Build CEE Steven Borncamp iz Romunije

Organizatorji dogodka iz Romunije, Madžarske in Poljske

zelo lepo izraža v načrtih in tudi konkretnih projektih, ki jih podpira država. Tako je bil, na primer, predstavljen program »Blue« na Madžarskem, kjer želijo v naslednjih desetih letih spodbuditi prenavo obstoječega stavbnega fonda in gradnjo novih, okolju prijaznih stavb. Sočasno so izračunali, da bo s pro-

gramom v tem času in na tem področju nastalo vsaj 200.000 novih delovnih mest. Predstavljena je bila študija, ki govori o 6 do 16 odstotkov večji produktivnosti in 20 do 26 odstotkov višjem uspehu učencev v zelenih stavbah. Prav tako se zniža obseg bolniške odsotnosti za 20 odstotkov.

Veliko zanimanja je bilo posvečenega tudi vrednotenju objektov in razpoložljivim orodjem. Da je to veliko, govori že dejstvo, da je število registriranih in ovrednotenih stavb po vsem svetu, še posebno pa v Evropi iz leta v leto večje, in da je zabeležen porast le-teh za več kot 50 odstotkov letno.

Certificiranje oziroma vrednotenje objektov je še posebno namenjeno investitorjem in upravljavcem objektov, ki si s tem orodjem lahko zagotovijo izredno kakovosten objekt ne samo z ekološkega, ampak predvsem s celovitega trajnostnega vidika, ki poleg ekoloških kriterijev vključuje tudi ekonomske in družbeno socialne odlike, ki jih tak objekt mora izpolnjevati. Najbolj razširjena med temi orodji v prostoru srednje, južne in vzhodne Evrope so nemški sistem DGNB, ameriški LEED in angleški BREEAM. Vsi imajo za cilj povečanje trajnostne kakovosti objektov, hkrati pa ovrednotenim stavbam tako zagotavljajo dodano vrednost, ki se kaže tako v kakovosti objekta kot tudi v prednostih pri njihovem trženju, prodaji in upravljanju.

Dvodnevni kongres se je zaključil s številnimi delavnicami, kjer so bile predstavljene različne možnosti uvajanja novih tehnologij v projektiranje zelenih stavb, orodja za vodenje projektov in upravljanje s stavbami, predvsem pa tudi finančna orodja, vezana nanje. Prisotnost številnih uglednih osebnosti s področja zelene gradnje, predvsem pa želja po izboljšanju gradene infrastrukture in zmanjšanju negativnega vpliva stavb na okolje nakazuje, da nas na področju zelene gradnje tudi v Sloveniji čaka še veliko dela.

Voditelji združenj WGBC iz Evrope in ZDA

odličniki rdeče pike

Pomen industrijskega oblikovanja v globalnem svetu vse bolj narašča. Časi, ko sta Evropa in Amerika pobirali le smetano, to je oblikovali in usmerjali proizvodnjo za vse druge, so dokončno minili. Množice nadarjenih, izurjenih in neobremenjenih oblikovalcev se zlivajo iz do zdaj eksotičnih dežel Južne Amerike, Indije, zalivskih držav, predvsem pa z Daljnega vzhoda. Tam, kjer je prej kraljevala cenena proizvodnja, zdaj rastejo rodovi ambicioznih razvojnih inženirjev, oblikovalcev, prodajnikov. Okrepljeni s podporo svojih vlad postajajo vse močnejši. V takem svetu zaostane konkurence seveda raste pomen natečajev, kjer se merijo najboljši s svojega področja, in Red dot ostaja med najuglednejšimi.

red dot design award
best of the best 2010

Kaj daje moč Red dotu? Gotovo je močan dejavnik brezhibna nemška organizacija, ki stoji v njegovem ozadju. Nemci že od nekdaj hitro zaznajo smernice in se ob podpori svoje vlade postavijo z njimi v tok. Že pred leti so doumeli, da bo pomen kakovostnega oblikovanja izdelkov v industriji le naraščal, zato so tudi ustanovili Red dot. Odlična organizacija, predvsem pa vedno kakovostna in strokovno visokousposobljena komisija sta bili postavki, ki sta njegov ugled le še krepili. Tako se danes širi na Bližnji vzhod kot »red dot singapore«, institucija ima svoj oblikovalski muzej, inštitut, založniško hišo, izobraževalno središče ... In slabega odziva na razpisane natečaje se jim ni treba bati.

Na razpis za najboljše izdelke industrijskega oblikovanja oziroma oblikovanja izdelkov je letos prispelo 4.252 izdelkov podjetij in oblikovalcev iz 57 držav sveta. Med njimi jih je zadostilo kriterijem kakovosti, ki jim jih je zadala komisija, ter prejelo priznanje Red dot 830. Le 45 pa je bilo tistih, ki so pričakovanja žirantov toliko presegli, da so jih uvrstili v izbor "red dot: best of the best". In tem izbrancem bomo tokrat posvetili več pozornosti.

V dveh od sedemnajstih kategorij letos priznanj "best of the best" niso podelili – to sta kategoriji Namizna oprema ter Ure in zlatina. Za slednjo to glede na močno spremenjeno pozicioniranje ur v sodobnem svetu niti ni presenetljivo, za prvo pa nekoliko bolj, saj je kar težko verjeti, da v svetu izobilja in daril industrija na tem privlačnem področju ni ustvarila presežkov, vrednih najvišjih priznanj.

Prva med kategorijami je posvečena opremi dnevnih in spalnih sob. Najvišje nagra-

Stol Houdini, oblikovanje Stefan Diez Design, proizvajalec e 15 Design und Distributions

Domiselno oblikovan stol, oblikovanje Ken Okuyama Design, proizvajalec Tendo

Lestev Metaphys, oblikovanje hers experimental design laboratory, proizvajalec Hasegawa

CBNes 6256 – osveževalno središče Biofresh, oblikovanje Prodesign, proizvajalec Liebherr

Grohejeva digitalna mešalna baterija, oblikovanje in proizvodnja Grohe

Velux je za oblikovanje svetlobnika, imenovanega Sončni tunel, izbral slavnega Rossa Lovegroveja

de so prejeli štiri dobitniki, od teh dva iz Nemčije, dva pa iz Japonske. Nemški stol Houdini izstopa s svojo ekstravagantno obliko, prav tako, poleg tega pa še vsestransko uporabna, pa je tudi lestev japonskega proizvajalca Hasegawa. Izvirno in domiselno zasnovano lesenega stola so si oblikovalci podjetja Ken Okuyama Design zamislili tudi za stol Orizuru. Zadnje najvišje priznanje v tej kategoriji si je zaslužilo še kakovostno oblikovano dekorativno blago norveških oblikovalcev in nemškega izdelovalca Batou CS.

Med hišnimi napravami in kuhinjsko opremo ponovno zasledimo inovativen Dysonov ventilator Air Multiplier, ki smo ga predstavili že med nagrajenci iF, poleg njega pa Liebherr hladilnik, s katerim so se nekoliko odmaknili od tradicionalnih vzorcev podobnih naprav in – uspeli. Inovativen izdelek si je zaslužil tudi inovativno funkcijo Biofresh – osveževalno središče in zelo dolgočasno ime CBNes 6256.

Sledi kategorija kopalnica, zdravilišča in prezračevanje. Dobitnik nagrade je tukaj le eden, in to podjetje z dolgoletno tradicijo

tako v proizvodnji kot v oblikovanju. To je nemški Grohe z izzivalnim izdelkom – digitalno mešalno baterijo. Fotografija pove o njej dovolj: preprosti in učinkoviti piktogrami uvajajo uporabnika v digitalizirano upravljanje z vodo in postopkom umivanja.

Tudi v naslednji kategoriji osvetlitev in svetila so nagrade ostale v rokah evropskih dobitnikov iz Nemčije in Danske. Posebnost je svetilka, ki pravzaprav ni svetilka, ampak kanal za dovajanje dnevne svetlobe v podstrešne prostore. Danski proizvajalec Velux si je za oblikovanje izdelka sončni tunel iz-

bral oblikovalca svetovnega slovesa Rossa Lovegroveja in ustvaril vrhunski izdelek, tako po estetski plati kot po idejni in tehnični vrednosti.

Na področju kategorije vrt so bile podeljene tri najvišje nagrade: prva nemškemu podjetju Juwel za vrtljivo stojalo za sušenje perila, naslednja Hondi za generator toka ter zadnja finskemu Fiskarsu za oblikovno in funkcionalno dodelano – sekuro.

Tudi v kategoriji zabava, šport in igre najdemo tri dobitnike: prvi je hongkongški proizvajalec Pryde Group za nepremočljivo

Sekiri Fiskars prav nič ne manjka: ne lepota, ne uporabnost, oblikovanje in proizvodnja Fiskars

Nepremočljiva obleka za kajtanje Lucifer, oblikovanje in proizvodnja Pryde Group

Nepremagljivi izdelki podjetja POC 07 – smučarska čelada Receptor Backcountry, oblikovanje in proizvodnja POC

Kovčki Cosmolite, oblikovanje in proizvodnja Samsonite

Naočniki Helix, oblikovanje in proizvodnja Monoqool

Moving Moments, prodajni paviljon za BMW serije 7, oblikovanje Blue Scope, izvedba Nüssli AG

Container Scope, oblikovanje in proizvodnja Youngs Media

Proti ptičjim trkom odporno steklo Ornilux Mikado, oblikovanje ecomBetz pr, proizvajalec Arnold Glas

Pisarniški stol "Different World", oblikovanje in proizvodnja Humanscale

Namizni mikrofona za videokonference Tandberg Performance Mic 20, oblikovanje in proizvodnja Tandberg

obleke za kajtanje, drugi dobro znani tajvanski proizvajalcev kolesarske opreme in dodatkov Topeak za kolesarsko tlačilko MegaMorph in tretji (ponovno) švedski ustvarjalci čelad POC, ki se jim ne izmakne prav noben nagradni sklad, saj so njihovi izdelki inovativni, kakovostni ter izborno oblikovani.

Med izdelki s področja mode in dodatkov sta bila največ odobranja žirije deležna izdelka Cosmolite ter Helix, oba izpod rok evropskih proizvajalcev. Proizvajalca prvega izdelka vsak dobro pozna – to je belgijski Samsonite, ki je oblikoval peresno lahek in kot beton trden kovček – seveda iz karbonskih vlaken. Ta za pozornost tekmuje z izdelkom, ki so si ga mojstrsko zamislili danski oblikovalci Tools Design. Preprosta zamisel tečaja očal deluje nekoliko izzivalno, a trdno verjamem, da najvišjega priznanja za izdelek ne bi dobili za izdelek, ki ne bi bil funkcionalno brezhiben.

V tem, z izdelki popolnoma razdelanem seznamu je svoje mesto našla tudi arhitektura, združena z notranjo opremo. Tematike, ki so na arhitekturnih natečajih ostro ločene, se pri Red dotu znajdejo v skupnem "loncu". Tako je bil z najvišjim priznanjem po eni strani odlikovan prodajni salon podjetja BMW, v katerem se zelo čutijo tesne povezave z barcelonskim paviljonom, ki ga je predavnimi leti postavil nesmrtni Mies. Poleg njega je uvrščeno proti ptičjim trkom odporno steklo nemškega proizvajalca Arnold Glas, iz zabojnikov sestavljeni prostori Container Scope ter oprema trgovine v muzeju Van Gogh. Ta nabor vidim kot najbolj sporen glede primerjalne vrednosti in usposobljenosti komisije, a očitno organizator natečaja ne želi izpustiti iz obsega razpisa obširnega področja arhitekture z notranjo opremo. Zdi se mi, bi s pokritjem področja materialov zajel čisto dovolj širok obseg in ostal v zadanih okvirih.

Naslednja kategorija pisarniške opreme je tematsko veliko bolj zaokrožena. Iz povprečja so tukaj izstopili digitalni projektor avstrijskega izdelovalca ter oblikovalcev iz Švice, "večni" pisarniški stol z izvirnim imenom "different world" ameriškega proizvajalca in oblikovalca Humanscale ter elegantno in nevpadljivo oblikovan mikrofona za konferenčno mizo, pod katerega so se podpisali norveški oblikovalci in izvajalci.

Na področju industrijskih in obrtniških orodij je vedno nekaj izdelkov, ki se odlikujejo tako po kakovosti izvedbe kot tudi po inovativnih tehnoloških ali ergonomskih rešitvah. Prav nič pa ne preseneča dejstvo, da je večina najvišje nagrajenih izdelkov nemškega porekla. Edini nemški je iz bližnjega Luksemburga. Za prikaz smo izbrali vodno tehtnico s premičnim magnetom nemškega proizvajalca Hoffman ter oblikovalcev iz studia Bó-

hler. Zanimivo je, da so prav vse izdelke te kategorije razvili v samostojnih oblikovalskih studiih.

Tudi naslednja kategorija zdravstva in medicine je vedno perspektivna in prinaša inovativne ter izjemno kakovostne rešitve. Najvišja priznanja so prejeli proizvajalci regulatorja krvnega tlaka, elektronskega stetoskopa, elektronske pipete ter izpopolnjene kolesa medicinskih vozičkov. Ti izdelki se v javnosti ne publicirajo veliko, zato pa so, čeprav neznani, zelo koristni in uporabni. Zaradi specifičnosti področja medicine pa so navadno tudi poslovno (to je finančno) zelo obetavni.

Cenovno manj privlačna, zato pa za profesionalce statusno verjetno najbolj privlačna, je kategorija avtomobilov, h katerim sta prišeta tudi prevoz in karavaning. V njej letos briljirajo nemški proizvajalci. Po mnenju stroge žirije so najprivlačnejši avtomobili leta 2010 coupe Mercedes Benza, Rols

Vodna tehtnica z nastavljivim magnetom Meßmittel, oblikovanje Böhler, proizvajalec Hoffmann

Kolo za medicinske vozičke Manner® SMART, oblikovanje in proizvodnja Manner Castors

Osební avto Rolls Royce Ghost, oblikovanje in proizvodnja BMW Group

Televizor z LED-osvetlitvijo ozadja skyworth-42E11, oblikovanje in proizvodnja Skyworth-RGB Electronics

Fotografski stativ Alta Pro, oblikovanje in proizvodnja Vanguard

Daljinski modem E190, oblikovanje Huawei Technology, proizvajalec Shenzhen Huawei

iPad, oblikovanje in proizvodnja Apple

Spominski ključ USB v obliki sponke, oblikovanje Saggross Design Office, proizvajalec Scopetime

Royceov Ghost in od nemške roke predelan Peugeot RCZ. V Nemčiji se vse te avtomobile tako proizvajajo kot tudi oblikuje. Na kocu sledijo še tri zelo priljubljene kategorije. To so zabavna elektronika in kamere, komunikacije in seveda – računalniki. V prvi se zelo opazi razvoj, ki so ga na področju naredili Kitajci, ki so od štirih pobrali kar dve najvišji priznanji, za LED-osvetljen televizor ter za fotografsko trinožno stojalo. Poleg njih se tradicionalno visoko uvršča Loewe, ki s svojim izvrstnim oblikovanjem in z visoko tehnolo-

ško dodelanostjo že leta ohranja visoko kakovost. Medtem ko so do zdaj kot oblikovalci prevladovali Evropejci, se tokrat težišče seli v ZDA in na vzhod, predvsem na Kitajsko. Tako je od tam zanimiv in minimalistično oblikovan daljinski modem, v daljni Cupertino ter v oblikovalski inštitut podjetja Jabolko pa gre preostanek najvišjih priznanj. Natečaja, na katerem med nagrajenci ne bi našli vsaj kakšnega izdelka Applea, danes skoraj ne moremo najti in ne moremo pričakovati, da bo na Red dotu kaj drugače: izdelki pod-

jetja ne le, da rušijo vse prodajne rekorde, temveč so največkrat tudi oblikovalski presežki, pa naj bo to iPod, iPad, iMac ali čarobna miška – Magic Mouse. Družbo jim dela le oblikovalski presežek podjetja Dell – prenosnik Adamo. V to novito družino se je uspel prebiti le en evropski proizvajalec (po pravici je kar težko verjeti, da je sploh kakšno evropsko podjetje na tem področju obstalo pod cenovnim pritiskom daljnega vzhoda). Scopetime iz Hamburga je z oblikovalci Emamidesign izdelal spominski ključ USB, ki bi se ga le

redko kdo branil – navdušuje tako s svojo praktičnostjo kot z vrhunskim oblikovanjem. Red dot vsako leto s svojim izborom najbolje oblikovanih dosežkov industrijskega oblikovanja tovarnam, oblikovalcem ter porabnikom pokaže smernice za naslednje leto. Najboljšim se vse bolj enakovredno ob bok postavljajo tudi slovenski oblikovalci in podjetja. Letos je bila "žetev" obilna kot še nikoli – kar šest priznanj Red dot smo prejeli in eno častno omembo. O tem pa več v naslednji številki.

sožitje različnosti

pomladni emzinov seminar vizualnih komunikacij

Na seminarju so se predstavili štirje oblikovalci, med seboj različni tako osebnostno kot pri svojem delu. To dvoje je neizbežno povezano, kar je bilo opaziti tudi pri predstavitvah predavateljev, ki so bile vsaka po svoje precej osebne, čeprav je seminar namenjen profesionalni temi vizualnih komunikacij. Prav to, kakšen je osebni vpliv na soočanje z oblikovalskim delom, je najbolj zaznamovalo tokratni seminar. Da bi bralcem to čim boljše predstavil, sem raznolikost ohranil tudi pri opisih predavanj.

Nikola Djurek

Prvi med predavatelji seminarja je bil Nikola Djurek. Študiral je v Zagrebu in Firencah, iz tipografije magistriral v Haagu in doktoriral v Zagrebu. Skoraj ni področja črk, ki se ga ne bi lotil, a pojdemo po vrsti.

Kdo pa sploh potrebuj fonte? Kot pravi Djurek, jih potrebujemo z istim razlogom kot fotografije in drug grafični material, če želimo ustvarjati nekaj novega. In to je zadošten razlog – potrebujemo jih! Začne pri vplivih na svoje delo; pri hrvaškem oblikovalcu Mihajlu Arsovskem in jugoslovanskih plakatih iz 70. let prejšnjega stoletja (modernističen slog, značilen tudi za prve generacije slovenskih oblikovalcev, s skoraj obvezno uporabo Helvetic).

Kot študent se je nato najprej srečal s klešanjem črk, kaligrafijo, graviranjem ... V tem obdobju je spoznaval fizično razsežnost tipografskega materiala, kar je dobrodošlo izhodišče za vsakogar, ki se v sodobnem času ukvarja s črkami, kjer imamo prepogosto pred seboj zgolj računalnik. Pri izdelavi prve lastne črkovne vrste se je srečal s "pixelfontom" – kot pravi sam, je to za začetek ugodno, ker gre za najlažji način oblikovanja znakov. A kmalu zatem je dobil v roke knjigo Johanna M. Fleischmana, nemškega izdelovalca črk iz 17. stoletja, in to je vzbudilo začetek njegove profesionalne tipografske kariere. V primerjavi z dotodanjim prepričanjem je spoznal, kako pomembne so serifne črke in oblike, ki izhajajo iz kaligrafije, ter katere poleg razvoja oblike črk omogočajo tudi boljše berljivost. Ob tem nam Djurek kaže razne detajle sodobnih in starih črkovnih vrst in njihove sorodnosti. Pokaže tudi nekaj primerov slabe digitalizacije, ki se

je zgodila s prihodom nove tehnologije, in z njo povezane obilice slabih fontov (primerja različice črkovne vrste Bembo).

Opiše nam učni proces šolanja na Nizozemskem, ki se začne z "analognim" pristopom ter risanjem črk na tablo. Tudi zdaj, ko oblikuje, vedno izriše skoraj vse znake najprej ročno. Pravi, da so najboljše šole za tipografe v Haagu na Nizozemskem in Readingu v Veliki Britaniji. V nadaljevanju so ga ob študiju navdihovala dela Brama de Doesa in Gerrita Nordzija; pri prvem črkov-

ni vrsti Lexicon in Trinité, pri drugem teorija, ki govori o kaligrafskem pristopu pri oblikovanju črk in rezov.

Predstavil nam je tudi del svojega raziskovalnega dela, povezanega z razvojem črkovnih vrst za posebnosti slovanskih (predvsem hrvaškega) jezikov. To se seveda tiče tudi slovenščine, saj se tudi pri nas pogosto pojavljajo neke kombinacije črk, ki niso bile upoštewane in testirane pri razvoju najpogosteje uporabljenih črkovnih vrst, npr. pri zloglasni Helvetici. Težave se pojavljajo pri dia-

kritikah, belini bloka besedila (najbolj v nebo vpjioč primer je v imenu našega glavnega mesta s kar dvema luknjama med "LJ"), prostorih med črkovnimi pasovi zaradi nepredvidenega dodajanja diakritik itd. Želeli bi si sicer neke ne nujno velike korekture. Pozneje med odmorom mi je Djurek ob klepetu izpostavil pomembno dejstvo, ki se ga marsikdo ne zaveda in se tiče licenčne uporabe črkovnih vrst: to, da ne moremo kar tako legalno spreminjati obstoječega fonta – razen, če bi se o tem dogovorili z imetnikom avtorskih pravic. A le kdo bi se spuščal v pravni diskurz npr. z Linotypeom?

Po polovici predavanja je Nikola predstavil črkovne vrste, ki jih tudi trži v svoji spletni livarni Typonine in skupaj s Petrom Bilakom v Typotheque. Najbolj znan primer so Brioni Std. Prav končnica Std. govori tudi o obsegu fonta; avtor nam razloži, da to pomeni standardni kodirni nabor, ki vključuje tudi vse naše krilate znake, razne simbole, male kapitelke, "Old-style numerals", ulomke in še mnogo drugih znakov. Tak obseg je zelo dobrodošel, saj nam nudi veliko možnosti za stiliziranje besedil. S stališča tipografa pa je z njim, seveda, tudi ogromno dela.

Poleg oblikovnih in tehničnih značilnosti nam je Nikola Djurek povedal še anekdoto (gre za resnični dogodek), ko je založba v Brooklynu v njegovi črkovni vrsti postavljala knjigo Ala Gora. Podpredsednik ZDA menda ni bil navdušen nad obliko določenega znaka (številka 1 v "Old style"), po posredovanju založbe pa je Djurek ta znak popravil v nadgradnji fonta. O tem so poročali vsi veliki mediji (celo Washington Post), kar se je odrazilo v tolikšni obremenitvi strežnika Typotheque, da se je ta „sesul“. "Nikoli več

marlene

Marlene is an elegant, high contrast Egyptian face with a distinctive and contemporary calligraphic flourish.

Regular

ABCDEFGHIJKLMNOQ
RSTUVWXYZ abcdefghi
jklmnopqrstuvwxyz

Bold

ABCDEFGHIJKLMNOQ
RSTUVWXYZ abcdefghi
jklmnopqrstuvwxyz

Italic

ABCDEFGHIJKLMNOQ
RSTUVWXYZ abcdefghi
jklmnopqrstuvwxyz

Bold italic

ABCDEFGHIJKLMNOQ
RSTUVWXYZ abcdefghi
jklmnopqrstuvwxyz

Nikola Djurek: Črkovna vrsta Marlene

Brioni

Brioni developed spontaneously from practice with a broad-nib pen, but the result is a hybrid of calligraphic influences and subtle manipulation of the stroke terminals that brings Brioni Text close to sans serif models. The concept was later translated to a higher contrast version which is a more conventional text typeface. The result is a highly functional typeface family that is easy to work with and inviting to read.

Regular

ABCDEFGHIJKLMNOQ
RSTUVWXYZ abcdefghi
jklmnopqrstuvwxyz

Bold

ABCDEFGHIJKLMNOQ
RSTUVWXYZ abcdefghi
jklmnopqrstuvwxyz

Italic

ABCDEFGHIJKLMNOQ
RSTUVWXYZ abcdefghi
jklmnopqrstuvwxyz

Nikola Djurek: Črkovna vrsta Brioni

Kari Piippo: Hommage Toulouse-Lautrecu

Kari Piippo: Muzej plakata v Lahtiju

Plakati Karija Piippa 2008

ne bom spreminjal svojih črk za nikogar," nam zaupa Djurek.

Poleg Brionov nam je slavni tipograf predstavil tudi črkovno vrsto Marlene, ki je, ironično, tako priljubljena, da jo uporabljajo tako za knjige s katoliškimi razpravami kot tudi za hrvaški Playboy!

V zadnjem delu predavanja nam je vsestranski Nikola Djurek opisal še programe, ki jih uporablja ob delu, in njihove funkcije. Ti so FontMaster, FontLab, RoboFab, MatrixMachine in Superpolator. Če pa mu leti neke funkcije ne omogočijo, sprogrмира orodje kar sam. Djurek je tudi soavtor spletnega servisa Webfonts.com, ki omogoča uporabo katerega koli fonta na spletu prek tehnologije CSS. Pravim, "svaka čast"!

Kari Piippo

Preden je svoje predavanje začel Kari Piippo, je občinstvu nekaj besed namenila tudi finska veleposlanica. Poudarila je, kako je v poplavi medijev in informacij treba upoštevati človeka, ki živi med njimi – to misel bi lahko karakterizirali kot "okoljsko". Tako v nagovoru veleposlanice kot pri Piippovem predavanju smo si krepili občutek o tem, kako umirjeni osebi sta. In ko spoznavamo deželo, od koder prihajata, nam ta mirnost in sproščenost postaneta razumljivejši. Videti je, da ima na Fince, ki so kot narod v svetovnem oblikovalskem vrhu, vpliv prav to rahlo asketsko okolje, zaradi katerega se lahko oddaljijo od prenasičenega tempa sodobne potrošniške družbe.

Očitno z istim namenom tudi Piippo svoj nastop začne s predstavitvijo svoje drža-

ve in zasebnega življenja. Ob pripovedi nam kaže slike svoje hiše. Pravzaprav dela doma, saj svoje naročnike sprejema v domačem prostoru, ki spominja na dnevno sobo ali jedilnico. To tudi pomeni, da dela ves čas, razen dvakrat na teden, ko dela na univerzi. Torej skoraj vedno dela. Čeprav, kot je v nadaljevanju nekoliko v šali povedal, se mu kdaj zgodi, da je ves dan doma in le razmišlja (in potem ga žena, ko pride domov, vpraša, kaj je naredil danes, on pa odvrne, da razmišlja).

Že kot otrok je rad risal, pri 14 pa je že vedel, da bo postal umetnik na področju grafike. S to zamisljivo je šel študirat industrijsko oblikovanje, a se je takrat bolj poistovetil s področjema slikarstva in ilustracije. Našete je nam svoje idole, ki se v njegovih delih zelo očitno kažejo: Henri Matisse, Joan Miro, Piet Mondrian ... Nad vsemi pa Henri Toulouse-Lautrec, ki ga pozneje tudi pomenjuje "botra vseh oblikovalcev plakata". Blizu so mu tudi poljski oblikovalci plakatov. Kot pravi zavedni Finec, je nanj močno vplivalo tudi delo Alvarja Alta, slavnega finskega arhitekta, pri katerem najbolj izpostavi iskanje zamisli v naravi.

V nadaljevanju nam svoje delo in pristope k oblikovanju prikaže v treh delih. Sprva kaže akvarelne ilustracije, bolj zanimiv pa je njegov potpisni dnevnik, v katerega riše, kadar kam potuje. Ilustracije, pravzaprav hitre risbe, so včasih precej nadrealističnih kompozicij, saj si, na primer, v eni zariše vse spomine preteklega dne. Kot oblikovalec sem v tem opazil neki pristop oziroma vajo vizualnega razmišljanja in razvijanja zamisli. Tak proces je lahko

oblikovalcu v veliko pomoč na različnih področjih oblikovanja. V poglavju, naslovljenem "grafike za mnoge uporabe", pa nam predstavi razna področja svojega delovanja, od dobrodelnih posterjev do učbenikov, naslovnice revij ipd. Naročniki, za katere dela, so z različnih koncev sveta, poudari pa, da Kitajska postaja vedno večji naročnik.

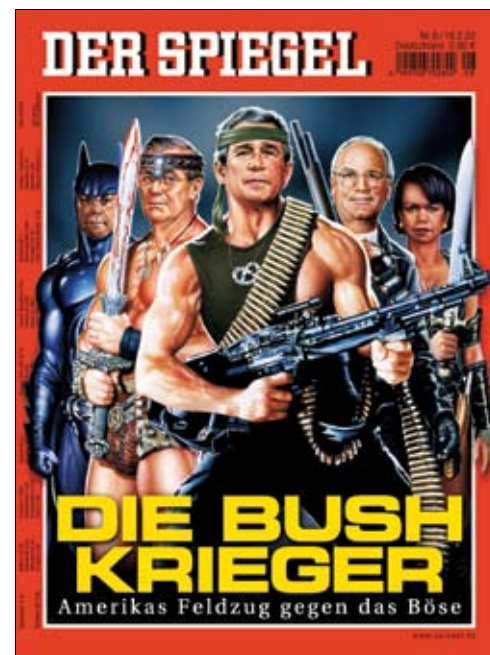
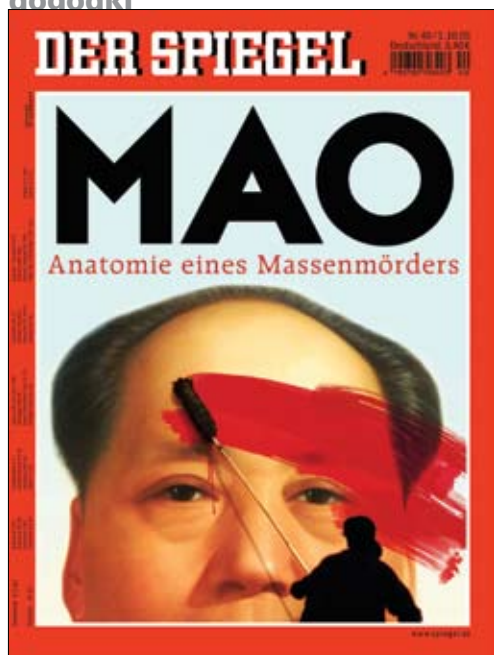
Logotipi in znaki, ki jih ustvarja Piippo, nastajajo po principu ilustracije. Prav tako je že delal nekatere ilustracije, ki so videti kot logotipi; to dvoje je pri njegovem delovnem procesu zelo povezano. Čeprav kot pravi, ni ravno veren človek, veliko dela za verske skupnosti. Pokazal nam je serijo znakov za cerkve (oz. župnije). Vsi izhajajo iz križa kot verskega simbola, a vsak je izveden drugače. Skupaj pa vendarle delujejo enotno. Posamezna izvedba je vedno odvisna od neke izpostavljene značilnosti, npr. arhitekturnega tlorisa, naravnega okolja ipd. To je Piippo predstavil jasno s fotografijami, skicami in končnimi izdelki. Ob tem pravi, da vsem oblikovalcem priporoča, naj svojim naročnikom projekte predstavijo po tem sistemu – torej celoten razvoj zamisli, po možnosti s čim več fotografijami in skicami. On to vsekakor zna zelo dobro.

Preden preide k plakatom, nameni še nekaj besed barvam. Pri rabi teh razmišlja zelo minimalistično (pravzaprav tudi pri kompozicijah). Izhodišče za izbiro barve je pri njem po navadi simbolno, pomembni pa sta tudi učinkovitost in enostavnost. Ob fotografijah iz Mehike (kamor rad potuje), na katerih so hiše vseh barv, nam omeni,

kako ga spomnijo na Mondrianove slike. Na koncu nam prikaže še svoje plakate. Ob njih najprej pove, da ni plakat vreden nič, če se trudi povedati preveč. Enostavnost je najboljši način za izražanje zamisli. Enostavne in učinkovite plakate dela tudi za kompleksne gledališke predstave in knjige. To so oblikovalsko zelo zahtevne naloge in Piippo pri tem opozarja, da jih moramo oblikovalci najprej dobro razumeti in se pri tem zavedati, da je pomembna le izhodiščna zamisel avtorja besedil in nikakor kakšna površinska interpretacija. Za nekatere plakate pravi, da jih morda obiskovalci gledališke predstave niti ne razumejo, a po ogledu igre so jim razumljivi. Po prikazu vrste plakatov, med njimi so nekateri šokantno realni (Ruanda), drugi bolj hudomušni, in njihovih razlagah se nam je Kari zahvalil in nam zaželel srečo na naši poti (ob tem pokaže plakat, na katerem oseba hodi proti puščici).

Stefan Kiefer

Prezaposleni umetniški direktor naslovnice Der Spiegel se je organizatorjem najprej zahvalil za povabilo in se hkrati opravičil, ker s seboj ni uspel prinesiti vsega gradiva, ki nam ga je želel pokazati. Gotovo mu nihče od udeležencev tega ni zameril, saj nam je pokazal in povedal zelo veliko, poleg tega pa se je med predavanjem moral celo javiti na telefon, kar je v bistvu še dodalo slikovitost njegovi predstavitvi. Ob vsem tem pa že med prvimi stavki omenja: "Kljub časovni stiski vedno ostani te mirni in pozorni", kar mu tudi pomaga "preživeti".

Stefan Kiefer: nekaj naslovníc revije Der Spiegel

Keifer je po izobrazbi ilustrator, vendar se temu ne posveča več v tistem „klasičnem“ pomenu. Pri Spieglu je zadolžen za pripravo naslovníc, natančneje naslovnih zgodb, ki jih ustvarjajo z mnogo znanimi umetniki po vsem svetu in seveda tudi z zajetnim proračunom.

Der Spiegel, nemški tednik, ki izhaja v več kot milijon izvodih po vsem svetu, je od leta 1947 do danes doživel pravo evolucijo, seveda tudi po Keiferjevi zaslugi, ki pri njem dela že več kot desetletje. Sprva je revija izhajala z omejenimi sredstvi in tehničnimi možnostmi, za to je tudi podoba od vojne do sredine petdesetih let bila omejena na dve barvi. Stefan Kiefer nam predstavlja različne pomembne naslovnice v zgodovini publikacije, ob tem pa nas opomni, da se nekatere med njimi za današnji čas ne zdijo tako posebne, a v času njihovega nastanka, ko še ni bilo Photoshopa, so bile zelo inovativne. Ob tem se lahko zamislimo, saj vse kaže na to, da je stanje danes žal drugačno (podobno, kot je Djurek omenil pri fontih): imamo veliko več možnosti, a s tem imamo tudi poplavo slabih izdelkov. Obenem se marsikatera ilustracija naslovnice zdi zelo znana, a to predvsem zato, ker poznamo novejši izdelek, ki se po njej zgleduje. V Spieglu imajo interno pravilo, da nobene zamisli ne smejo uporabiti dvakrat. To sicer ne drži popolnoma, a saj poznamo tisti izrek, ki ga imamo oblikovalci tako radi, “Pravila so za to, da jih kršimo”.

Pri oblikovanju naslovníc ne gre le za likovni komentar, gre tudi za stališče, ki ima lahko velik vpliv na javno mnenje. To kaže tudi ena od naslovníc iz leta 1977, ki prikazuje družbeno stanje v Italiji. Nanjo so na Apeninskem polotoku takrat zelo burno reagirali, saj tedniku Der Spi-

Stefan Kiefer: Bush warriors

egel zaupa veliko Nemcev, in bi ta lahko vplivala na odločitve pri izbiri destinacije za dopust.

Pri tedniku vsak teden pripravijo kar štiri realizirane naslovnice, temo in različico pa uredniški odbor izbere tudi glede na politični ali družbeni vpliv, ki ga ta lahko povzroči. Na izbiro naslovne zgodbe občasno vpliva tudi mnenje ali predlog umetniškega direktorja, saj so nekatere zgodbe boljše za ustvarjanje likovnega komentarja, ali pa preprosto že same nudijo idealno izhodišče za ilustracijo.

Umetnost dobre naslovnice nam Keifer prikaže na raznih primerih, ki bi jih lahko povzeli kot dinamične, večplastne in celo variabilne. Vsekakor tudi tu velja dejstvo, da slika, fotografija ali ilustracija lahko deluje kot prisposoba in s tem ustvarja kontekst upodobljenega, to pa je recept za dober vizualni komentar. Na primeru Italije se, na primer, odražata osupljiva moč medijev in njihov vpliv celo na gospodarstvo.

Drug primer izjemne naslovnice je “Die Bush krieger” (Bushevi bojovniki), celotna takratna ameriška administracija, izrisana v klišejskem ameriškem superherojskem slogu iz stripov. Seveda je bila uporaba tega sloga pravzaprav komentar duha ameriške oblasti. Ta sarkastična upodobitev je bila hit. Celo protagonisti sami naj bi se nad njo tako navdušili, da je Der Spiegel dobil prošnjo z ameriške ambasade v Berlinu, da bi kabinet predsednika svoj portret zelo rad natisnil kar v obliki posterjev. Absurd. No, po njihovem sestopu z oblasti je sledila tudi repriza naslovnice, tokrat za protagoniste bolj boleča, verjetno tudi, ker so z njo končno spoznali celotno sliko.

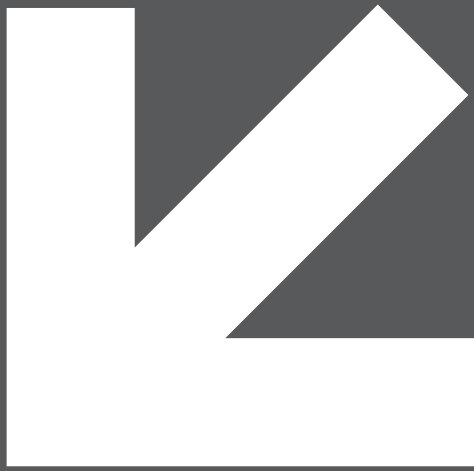
Priča smo bili še mnogim domiselnim naslovnicom in zgodbami, ki stojijo za njimi. Tolikim, da jih tudi v treh urah in pol ne bi uspeli celovito pregledati, zato je Keifer za naslednje leto napovedal prihod razstave naslovníc Der Spiegla tudi k nam. V zadnjem delu predavanja je predstavil

še svoje osebne izkušnje. Kot urednik naslovnice je namreč doživel že marsikaj in glede na odgovornost, ki jo nosi, bi lahko o trenutkih negotovosti govoril z grenkobo. A kljub temu se teh pripetljajev spominja z nasmehom, kajti poleg tega, da njegovo delo zahteva veliko od njega, mu tudi veliko da, in tega ravnovesja se zaveda. Vrhunski umetniki, sodelavci Der Spiegla, so tudi njegovi prijatelji. Ob iskarnju motivov na službenih poteh mnogo doživi: spozna Dalai Lamo, pri Schumacherju sede v Ferrari, med prvimi dobi Applov iPad ... Občutek smo imeli, da bi Keifer lahko govoril še in še, in z veseljem bi ga poslušali, a v svojem časovno natanem slogu je moral tudi zaključiti.

Cristoph Niemann

Je s prvim stavkom pokazal, kako skozi svojo osebnost doživlja in ustvarja. Pove namreč, kako ga je kot otroka ujezilo, da je »crknik flomaster, ko je hotel kaj pobarvati – sredi dela, seveda. Duhovit človek. In s takimi osebno vsečloveškimi (sociološkimi) opažanji nadaljuje skozi celotno predavanje. To pa je bilo tok slik in misli. Najprej pokaže ilustracijo, ki ga je navdušila v otroštvu in zaradi katere si je želel postati umetnik. Skozi nadaljnje slike razloži svoj razvoj razumevanja likovnega in abstraktnega jezika. Pri tem predstavi tudi svoj izum: “Abstractionmeter”, diagram, na katerem prikazuje srce s puščico na različnih ravneh, od realizma do abstrakcije. Opiše ga kot “merilnik temperature realizma”, ki ga uporablja, ko dela ilustracije. Na to naveže vprašanje govora stilizacije, sprašuje pa se tudi, ali bodo gledalci razumeli njegovo delo. Pri upodabljanju je namreč vizualna komunikacija večslojna; deloma govori podoba ali prisposoba, deloma pa stilizacija, likovni jezik. Skupaj

kaj dobim

naročnina na klik

10 številčk

popusti & ugodnosti

popusti pri nakupu programov

popusti pri nakupu knjig

ter vrsta uporabnih informacij za bralce

na spletni strani revije, kot so:

ceniki storitev

spletne povezave - linki

informacije o sejmih, natečajih ...

kje se naročim?

s priloženo naročilnico

po internetu | www.klikonline.si

po telefonu | + 386 (0)1 52 00 720

15 junij

[naročilnica na knjige]

Passivhaus-Bauteilkatalog
Details for Passive Houses

jezik: nemški / angleški
strani: 347
izid: 2009

cena za naročnike:
■ **106,40 eur**

HOCo: Density Housing
Construction & Costs

jezik: nemški / angleški
strani: 464
izid: 2009

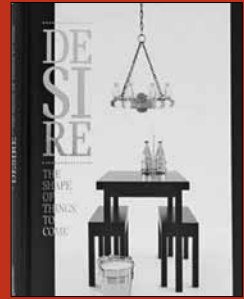
za naročnike:
■ **44,00 eur**

Tipologija
večstanovanjskih stavb

jezik: slovenski
strani: 268
izid: 2009
cena: **29,00 eur**

za naročnike:
■ **24,65 eur**

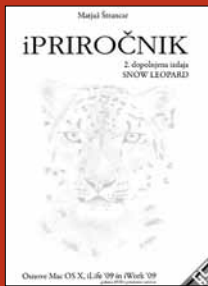

Desire, The Shape
of Things to Come

jezik: angleški
strani: 280
izid: 2008
cena: **60,51 eur**

za naročnike:
■ **51,40 eur**

[naročilnica na knjige]

iPriročnik: Snow Leopard:
osnove MAC OS X

jezik: slovenski
strani: 196
izid: 2009
cena: **24,90 eur**

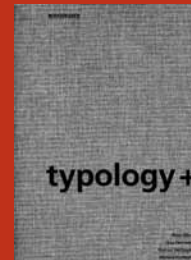
za naročnike:
■ **21,20 eur**

Pojmovnik slovenske
umetnosti

jezik: slovenski
strani: 359
izid: 2009
cena: **38,00 eur**

za naročnike:
■ **32,30 eur**

typology+

jezik: angleški
strani: 432
izid: 2009
cena: **82,00 eur**

za naročnike:
■ **73,80 eur**

Yes is More

jezik: angleški
strani: 400
izid: 2009
cena: **21,99 eur**

za naročnike:
■ **18,70 eur**

[naročilnica na knjige iz prejšnjih številčk]

naslov knjige	recenzija v številki:	redna cena:	cena za naročnike:
■ Predpisi o honoriranju oblikovanja vizualnih komunikacij	103	114,00 eur	97,00 eur
■ Predpisi o honoriranju tridimenzionalnega oblikovanja	103	81,40 eur	69,20 eur
■ New Tent Architecture	102	46,61 eur	39,50 eur
■ The Fundamentals of Architecture	102	31,11 eur	26,50 eur
■ Process: 50 Product Designs from Concept to Manufacture	102	38,90 eur	33,00 eur
■ New Media Design	102	31,05 eur	26,50 eur
■ We love Magazines	102	41,39 eur	35,00 eur
■ Tactile, High touch Visuals	102	52,04 eur	44,00 eur
■ 111 Posters	102	47,31 eur	40,00 eur
■ Contemporary Illustration and its Context	102	52,04 eur	44,00 eur
■ InDesign in osnove namiznega založništva	101	29,90 eur	22,50 eur
■ Architecture of Change, Sustainability and Humanity	101	58,51 eur	49,75 eur
■ Design Drawing, knjiga in CD	101	43,56 eur	37,00 eur
■ Mutations	101	53,22 eur	45,00 eur
■ Photoshop CS3 učilnica v knjigi	100	44,95 eur	38,21 eur
■ Avtorsko pravo v digitalni dobi	100	54,00 eur	45,90 eur
■ Hitri vodnik skozi CorelDRAW X3	98	24,58 eur	20,91 eur
■ Naučite se: Flash 8 v 24 urah	98	32,92 eur	28,00 eur

[naročilnica]

ime in priimek

podjetje

ulica

poštna številka, pošta

davčna številka (zavezanci)

način plačila

položnica

račun

poštnina
plačana
po pogodbi
št. 59/1/s

pro anima
p.p. 2736

1001 ljubljana

kaj dobim

naročnina na klik

10 številok

popusti & ugodnosti

popusti pri nakupu programov
popusti pri nakupu knjig
ter vrsta uporabnih informacij za bralce
na spletni strani revije, kot so:
ceniki storitev
spletne povezave - linki
informacije o sejnih, natečajih ...

[naročilnica]

ime in priimek

podjetje

ulica

poštna številka, pošta

davčna številka (zavezanci)

način plačila

položnica

račun

poštnina
plačana
po pogodbi
št. 59/1/s

pro anima
p.p. 2736

1001 ljubljana

Naročanje: lidija@proanima.si 01 52 00 720

[naročilnica]

ime in priimek

podjetje

ulica

poštna številka, pošta

davčna številka (zavezanci)

način plačila

položnica

račun

poštnina
plačana
po pogodbi
št. 59/1/s

pro anima
p.p. 2736

1001 ljubljana

kje se naročim?

s priloženo naročilnico
po internetu | www.klikonline.si
po telefonu | +386 (0)1 52 00 720

16 junij

Naročanje: lidija@proanima.si 01 52 00 720

ustvarjajo kontekst. Za najboljši rezultat Niemann uporabi "pravilo stoodstnosti", ki ga je poimenoval po vzoru Muhameda Alija in njegovega knock-outa z enim in edinim udarcem. Da pojasnim: Niemann trdi, da je najboljši dosežek ilustracije, ko so vse njene komponente (vključno s stopnjo abstrakcije) na ravno pravi ravni za razumevanje ciljnega občinstva. Jasno: je perfekcionista, a hkrati vedno izumlja nove koncepte, kar je težko. Med odmorom je med krajšim pogovorom izpostavil, kako se z lotevanjem najrazličnejših projektov vedno znova izpopolnjuje v smislu novih konceptov in si s tem preprečuje, da bi zapadel v neki svoj slog in se s tem izpel.

Ko omenimo perfekcionizem in inovativnost, ne moremo mimo "zlih naročnikov". Odnos do teh je Niemann pospremil kar s sosledjem ilustracij in nas pri tem vse nasmejal. Dejstvo je, da bodo "zli naročniki" vedno poskušali okrniti našo zamisel, naš popolni izdelek, kot bi nam blokirali met na koš. Morda nam je s tem Cristoph želel povedati, da naj porazov ne jemljemo preveč resno. Pri svojem delu je seveda treba biti profesionalen, a na neki točki je nujno uvideti, koliko nam dopuščajajo naročniki – to je (seveda pri komercialnih projektih) tudi omejitev, kako dobri smo lahko.

In prav za to, ker noče otopeni s samimi omejitvami in bitkami z naročniki, ustvar-

ja stranske projekte, recimo animacijo kot oglas za brskalnik Chrome. Zato nam polaga na srce: „Delajte stranske projekte – zase.“

Christoph Niemann

Po premoru je predavatelj začel z bolj avtobiografsko predstavitevjo, a tudi ta je bila vse prej kot dolgočasna. Začel je v Stuttgartu v Nemčiji, si med študijem zelo želel na izmenjavo v London, pozneje v New York, a vse opustil, saj se mu ni ljubilo biti papirne bitke z birokracijo. Vseeno pa je med tem odpotoval v mesto, ki nikoli ne spi, in to kar "na blef". Pisal je svojim idolom, kar vse po vrsti je zaprosil za obisk, nekatere tudi za prakso in – presenetljivo – dobil se je skoraj z vsemi. Tako je imel možnost v živo spoznati, kakšni so Saul Steinberg, Brad Holland, Milton Glaser, Paula Scher, Fred Woodward ... Slednji ga je tudi vzel na prakso.

Pripraviti je moral ilustracijo za neko kritiko in v to vložil ves svoj trud. Ko jo je končno oddal, pa dolgo časa ni vedel, ali bo v resnici objavljena. In je bila. Sledila je Nemčija, po zaključenem študiju znova ZDA ... Nadaljevanje je 11-letna zgodba o uspehu, o čemer govorijo njegovi dosežki: naslovnice revij The New Yorker, Newsweek, Wired, The New York Times, nagrade AIGA, American Illustration in Art Directors Club. „Ko si v New Yorku“, pripoveduje: „je vse tako blizu. Večina največjih založb je v krogu nekaj kilometrov, tam delajo največji ameriški oblikovalci, vse je zelo dinamič-

no. A to je tudi bremenilno, saj si ne moreš privoščiti napak.“ Prav zato zdaj kot oče treh otrok raje živi v Berlinu, čeprav še vedno veliko dela za naročnike prek Atlantika.

Nadaljuje opis svojih projektov, dela ogromno, tudi v prostem času. Tako je iz njegovih pripovedovanj pravljic otrokom nastala ilustrirana zgodba o policistu oblaku, vodi ilustriran blog Abstract City (priporočam ogled: niemann.blogs.nytimes.com), ureja lastno domačo kopalnico kot zemljevid podzemne železnice, izdeluje newyorške ikone iz Lego kock ... Pri temah, ki jih izbira, je opaziti njegov perfekcionistični odnos do vsakodnevnih življenjskih težav in prav ta odnos v kombinaciji z ilustratorskim znanjem daje njegovim delom vrhunski značaj. Ob koncu je predavanje strnil v deset zapovedi (prav po šolsko je naredil povzetek), ki smo jih nagradili z navdušenim aplavzom.

Niemann je bil zaradi svoje karizme in humornega nagovora v slogu "vsi imamo enake težave v življenju, tako pač je" ravno pravšnji za zaključek Emzinovega pomladnega seminarja, ki se ga je udeležilo predvsem veliko mladih oblikovalcev in oblikovalk. Prepričan sem, da je s seminarja marsikdo odkorakal poln novih zamisli in optimizma.

REFERENČNI PROJEKT: NATEČAJ 'KAMPUS SONCE'
 avtorji: UROŠ PUST, MIHA LEČNIK, LIDIJA DRAGIŠIČ, DUŠAN STUPAR

ACAD-BAU 11

NOVO! 2011

3D ARHITEKTURNO CAD PROJEKTIRANJE!

- AutoCAD OSNOVA!
- Slovenski jezik
- DIN standardi
- Avtomatizacija projektne obdelave

ARHITEKTURNI PAKET PO UGODNI CENI!

AutoCAD Architecture 2011

(obvezna naročnina)

+

ACAD-BAU 2011

ARHINOVA

WWW.ARHINOVA.SI, tel.: 04-5155-800 in 041-71-00-89

PRODAJA PROGRAMOV - IZOBRAŽEVANJE - VIZUALIZACIJE
 AutoCAD (LT, Architecture, MEP), ACAD-BAU, 3ds Max (Design),
 Terrain, Strašne konstrukcije, Interior Master

Autodesk Pooblaščen učni center in prodajalec

sveta magdalena 2010

»Pet do dvanajstih je. Spoštuj njegovo visokost, *deadline*.«

Oblikovalci so tista veja umetnikov, ki imajo s svojimi deli veliko moč pri nagovarjanju javnosti. Oblikovanje je ljudsko in je na ulicah ter v vseh prostorih naše kulture. Oblikovalci vodijo, predstavljajo, prevzgamajo, ponujajo, včasih tudi vsiljujejo, postavljajo norme in vrednote aktualno lepega. A za vsem tem je lahko vedno veliko raziskovanja, preučevanja in razmišljanja. Sama realizacija verjetno predstavlja majhen odstotek časa, ki ga sicer oblikovalec nameni svojemu projektu v vsem delovnem procesu. Vizualni oblikovalci pa imajo tudi to prednost, da lahko na različnih lokacijah komunicirajo z različnim občinstvom.

Naskov dvorec, novo prizorišče Magdalene

Lahko rečem, da gre pri dojetju in zaznavanju našega okolja za razlikovanje in selekcioniranje ter v njem iskanje presežnih in poudarkov. Oblikovalec lahko javnost iziva z različnimi načini in posegi v likovnem prostoru. Vsako delo pa za svoje celostno dojetje potrebuje tudi razmišljanje. In kolikor ga bo v svoje delo vložil avtor, toliko ga bo lahko uporabil tudi gledalec. Vizualne komunikacije so tista dela, ki likovno delo vedno povezujejo tudi s sporočilom. Vizualni oblikovalec gradi most med naročnikom in uporabnikom, med besedo in likovnim, med podanim in sprejetim. Tako dela je tudi to leto obiskovalcem ponudila 12. Magdalena. Štajerska prestolnica se je tako v sredini maja že tradicionalno spremenila v mesto mladih ustvarjalcev ustvarjalnih komunikacij.

Mednarodni festival kreativne komunikacije Magdalena je s svojo letošnjo izvedbo mladim ponudil mnogo več kot predhodnja leta. Novost ni bila le selitev iz Narodnega doma v Naskov dvorec v mestnem središču, ampak tudi nove tekmovalne kategorije in posodobljen, za mlade interaktivno atraktiven program. Poslanstvo festivala, ki se je to leto odvijal pod sloganom, »Pet do dvanajstih je. Spoštuj njegovo visokost, *deadline*«, je še naprej dajal prednost prijavljenim vizualnim rešitvam mladih. Tako festival s svojo postavitvijo ni bil glasen le s sloganom, ampak predvsem z mladimi, ki festival s svojo prisotnostjo soustvarjajo, ustvarjajo in ga delajo zanimivega.

Tudi tokrat so seveda bile podeljene nagrade – zlati in srebrni modrci ter na-

grada Magdalena za najboljšo delo na festivalu. Velika nagrajenka letošnje Magdalene je Katarina Zlatec. Za delo, naslovljeno 'DKSB Catalog', je hrvaška oblikovalka poleg velike nagrade prejela

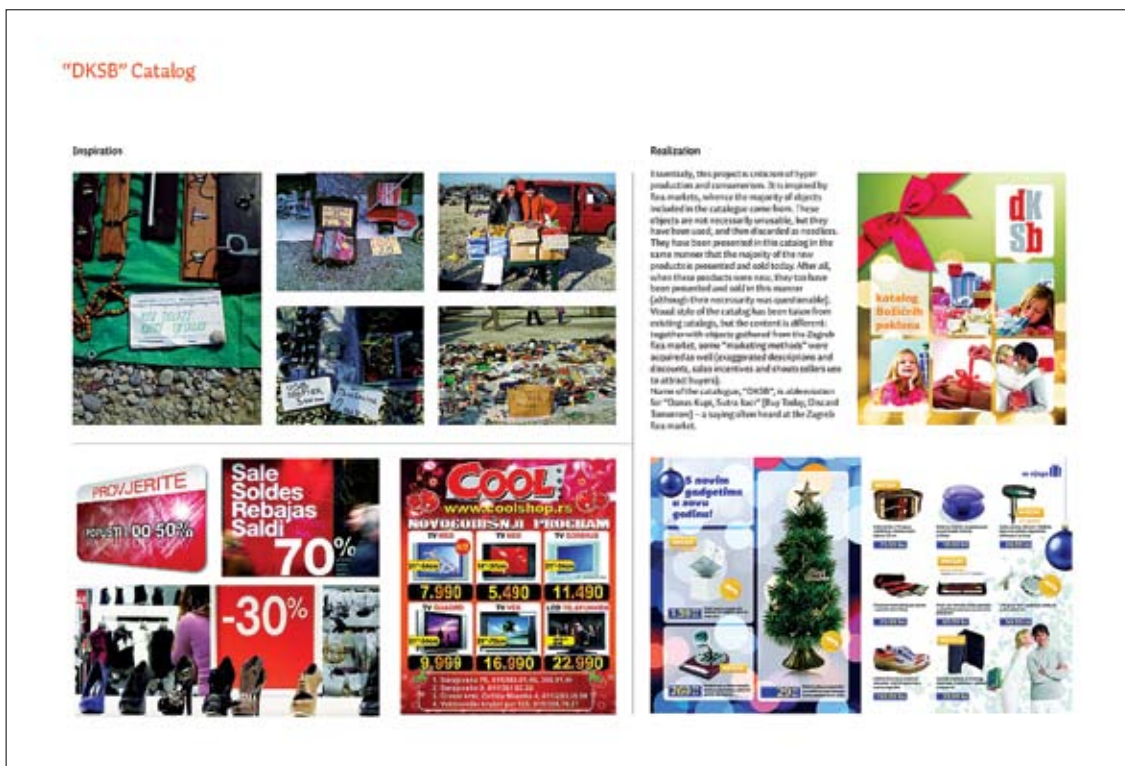
še zlati modrc v kategoriji spoof oglaševanja in zlatega za oblikovanje CD-ovitka z naslovom 'Pet Shop Boys Behaviour'. Žirija je zapisala, da je zmagovalno delo drugačno od drugih predvsem zato, ker delu

je na različnih ravneh. Je družbeno angažirano, ponuja odgovor na problem, je oblikovsko dobro izvedeno in vsebuje element humorja, zaradi katerega se zaseda v spomin.

Delavnica Stop Motion

Foto: Boris Beja in Festival Magdalena

Magdalena 2010: nagrada Zlati modrc v kategoriji spoof oglas za DKSB Catalog

Slovinci so na festivalu prejeli en zlati in dva srebrna modrca. Zlati modrc sta za komunikacijsko kampanjo »Fishy Cats« dobila Sašo Petek in Boštjan Vidovič, srebrni modrc pa Tine Lugarič in Nenad Cizl

za eksperimentalno delo »Caterindia« ter Andrej Baša in Jure Požun za tiskani oglas »Couple (Par)«. Dela, ki so jih mladi do tridesetega leta starosti prijavili na Magdaleno, odražajo

drugačne odgovore na družbene, politične in gospodarske spremembe v različnih državah. Prav mednarodnost udeležencev lahko obiskovalcem daje različne, ne le osebne, ampak tudi geografske

pogleda na svet. Le-ti se pokažejo predvsem v politično tematiziranih delih. Svoje ustvarjalne poglede, znanja in izkušnje pa so si mladi z veseljem izmenjevali tudi v medsebojnih družbenih med festivalom in tudi zunaj njega. Program, obogaten z delavnicami, je naletel na velik odziv. Na njih so se mladi spoznavali s teoretskimi in praktičnimi metodami, katerih skupni cilj je bila ustvarjalnost, ter z izkušenimi predavatelji gradili dialog, ne pa le poslušali predavanj. Zanimive rešitve so ustvarjali na delavnicah z naslovom Surreal city, Stopmotion, Push For Prize in mnogih drugih. Vodili so jih ugledni mednarodni oblikovalci, med njimi tudi člani žirije. Leto so letos sestavljali Mel Woods, predsedujoča iz Velike Britanije, Damjan Stanković iz Srbije, Silvana Catazine iz Španije, Fehim Hadžimuhamedović iz BiH in Cille Veerasawmy iz Danske.

Silvana Catazine, članica komisije, meni, da je dobro delo tisto, ki je drugačno in nekonvencionalno. Po njenem mnenju mora biti delo sveže in eksperimentalno. »Dobra dela v vizualnih komunikacijah so hitra in reaktivna. Stvari je treba pokazati na hitro in čisto. Čisto delo je lahko dobro delo in čisto v tem smislu pomeni veliko. Manj je več in več je manj. Oblikovalec mora ustvarjati tudi z znanjem in predpostavko, da morajo njegovo delo razumeti vsi ljudje. A prevečkrat se zgodi, da oblikovalci s svojim delom odgovarjajo na delo svojih kolegov.« Silvana Catazine je še dodala, da je komisija pri svojih odločitvah upoštevala predvsem zamisel. Osebnost ji je pri ocenjevanju del bilo pomembno to, da ta ne le nagovarjajo, ampak ustvarjajo tudi akcije in različne odzive občinstva.

V razpisu festivala se je bilo letos poleg že ustaljenih kategorij mogoče prijaviti tudi na tri natečaje. Razpisali so jih Umetnostna galerija Maribor za novo vizualno identiteto, Simobil za ORTO kolekcijo jesen/zima in Dubioza Kolektiv z naslovom »Take a look«, glasbeni video za novi single. Nanje se je skupno odzvalo kar nekaj del. Še posebej so bila ta ustvarjalsko zanimiva v razpisu UGM-ja.

V skupaj 14. tekmovalnih in treh razpisanih kategorijah je bil razpon obsega in kakovosti del zelo različen. Za Magdaleno bi težko rekli, da se mladi ustvarjalci držijo slogana »Pomembno je sodelovati in ne zmagati«. Prej obratno. Mladi v Maribor pridejo po nagrado, po del razstavnega prostora, po del promocijskega imena. Promocija mladih drži kakovostno raven, in to ne le v izvedbi del, ampak tudi v njihovi zamisli. Ne nazadnje je prav ta eden od glavnih dejavnikov, ki vizualno komunikacijsko delo naredi dobro. Pričujoči statistični podat-

Interaktivno videnje razstave

Skulptura, ki se lahko bere

dogodki

ki festivala kažejo, da mlade oblikovalce vizualnih komunikacij bolj zanima oblikovanje v sklopu zunanji mediji, vizualna identiteta in sklop eksperimentalno. Prav v zadnjem sklopu so dela že mejila na umetniški objekte ali konceptualne projekte, ki so v sebi poleg dobre likovne izvedbe vključevali tudi besedilo ter svoje sporočilo. Pri tem je izstopalo delo Matēja Jarca. Konceptualna tabletki bi lahko prišla prav mnogim. Z njo bi razumeli ali pa sploh začeli komunicirati. Zanimiva so bila tudi družbeno odgovorna dela in aktivistični pristopi z besednimi intervencijami v prostoru. Na festivalu smo tokrat pogrešali več del v sklopih spletno oblikovanje, oblikovanje časopisov in revij, promocijski materiali ter v sklopu oblikovanje CD-ovitkov. Ta sklop je verjetno še najbolj pogojen z naročnikom oziroma prototipnim izdelkom, ki se naj ne bi predstavljal le na plakatu.

Festival v 547 delih ni pokazal le dobrih vizualnih komunikacij iz skupaj 11 držav.

Predstavil je tudi smernice in zanimanja mladih oblikovalcev na področju vizualnih komunikacij, saj se ga ne udeležujejo le mladi študentje vizualnega oblikovanja, ampak v Maribor prihajajo mladi, ki jih zanima ustvarjanje v tem likovnem področju. Srečati je bilo mogoče arhitekta, slikarje, grafične inženirje, industrijske in modne oblikovalce ... V vseh tekmovalnih kategorijah je bilo mogoče čutiti mladostniško aktivnost, ki na okolje odgovarja s svojevrstnimi vizualnimi rešitvami. Mladi z delom sporočajo, da se zavedajo, v kakšen sistem so vpeti in kakšno nalogo imajo v njem. Očitno so doumeli, da oblikovanje ni samo poklic, ampak tudi način življenja. Prav to pa naj bi za uspešno delo plemenitilo in dopolnjevalo mnogo stvari, iz katerih je treba izluščiti le najboljše. Edina slaba stvar Magdalene je bila ta, da festival v slovenski državi s pomočjo državnega sofinanciranja z javnostjo na spletu in na festivalu komunicira le v angleškem jeziku.

Prejemnica Magdalene Katarina Zlatec in predsednica žirije Mel Woods

Študentje iz Zagreba ustvarjalno na razstavi

Vedran Sanjanovič

Knjižni zaznamek, zamisel Tine Erman

Beer Network

arhitekturna ekstravaganca

Letošnji Expo 2010 v Šanghaju, na katerem se predstavlja kar 192 držav in 50 mednarodnih organizacij, je daleč največji v več kot 150-letni tradiciji. Svetovna razstava, ki sledi glavnim temam »Boljše mesto, boljše življenje«, je posvečena odnosu med mestom in naravo, kakovostnejšemu življenju in čistejšemu okolju v mestih, kjer živi že več kot polovica svetovnega prebivalstva.

Glavni namen tovrstnih svetovnih razstav, ki potekajo od leta 1851, je prikazovanje tehnoloških novosti in izumov, ki kažejo pot nadaljnjega razvoja. Hkrati pa so taki dogodki odlična priložnost za izmenjavo informacij, medkulturni dialog in sklepanje novih poslov, tokrat predvsem s Kitajsko. Letošnji razstavniki prostor se razteza vzdolž reke Huangpu na kraju nekdanjega industrijskega območja, kjer so stale stavbe iz 19. in začetka 20. stoletja. Najpomembnejše industrijske arhitekture so delno pre-

stavili na druge lokacije, druge objekte pa so prenovili v zabavišča in razstavišča, kjer se predstavljajo revnejše države, ki nimajo svojih paviljonov. Nasprotno pa bogate države prikazujejo svoje inovacije in zamisli, kako izboljšati življenje v velemestih, v lastnih arhitekturnih mojstrovinah, za katere so nekatere najele slavne arhitekture – Združeni arabski emirati denimo arhitekturni biro Foster + Partners.

Številne letošnje udeležence, ki so z arhitekturno zanimivimi rešitvami sledile glav-

ni temi, so pri gradnji paviljonov uporabile trajnostna, okolju prijazna in obnovljiva naravna gradiva. Druge so se odločile za gradnjo iz najsodobnejših materialov, ki varujejo naravo. Ob tem je treba poudariti, da nekatere države sicer prikazujejo inovacije na področju varčevanja z energijo, hkrati pa svoje predimenzionirane paviljone osvetlujejo z umetnimi lučmi, kar ni ravno ekološka poteza.

Slovenski paviljon, ki so ga oblikovali umetnik Matej Andraž Vogrinčič (zunanost),

arhitekt Boris Podrecca (notranost) in agencija Futura DDB (celostna grafična podoba), ne spada niti med najbolj razkošne niti med najbolj ekološko zasnovane. Ker se tema paviljona *Odprta knjiga* navezuje na Ljubljano, ki je letos Unescova prestolnica knjige, je zunanost oblikovana kot knjižne police, na katerih so složene knjige, izdelane iz aluminija (zadnjega na lestvici ekoloških materialov). V notranjih, pretočno zasnovanih prostorih, pa se obiskovalci premikajo med velikimi odprtimi

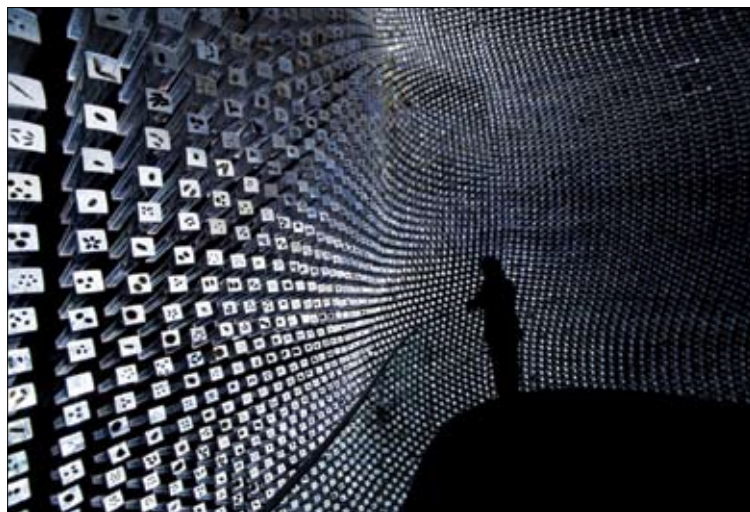
Slovenski paviljon

Zaradi palic, ki delujejo kot svetlobna vlakna, se Semenska katedrala ponoči sveti.

Rastlinska semena, vgrajena v konice palic iz akrila, pričajo o raznolikosti flore na našem planetu.

Švicarski paviljon je obdan z zaveso, ki jo krasijo svetlobno občutljive celice.

Kanadski paviljon so oblikovali člani slavne akrobatske skupine Cirque du Soleil.

Vhod v poljski paviljon, ki so ga Kitajci uvrstili med dvanajst najbolj zanimivih.

Detajl španskega paviljona, v celoti obdanega z »luskinami«, spletenimi iz vrbovih vej

knjigami. Pri vsaki od njih je z izdelki izbranih razstavljalcev predstavljena ena od osmih slovenskih zgodb (Plečnikov NUK, sodobno slovensko oblikovanje, lepote

dežele, vode v Sloveniji, Kras, slovenska hiša, Herman Potočnik Noordung in esej Slavoj Žižka *Čas konca časa*, napisan posebej za letošnji Expo).

Tehnologija, prijazna do okolja

Med največje zanimivosti letošnje razstave nedvomno spada britanski paviljon, imenovan Semenska katedrala, ki

ga je zasnoval oblikovalec Thomas Heatherwick. Ustvaril je edinstveno, organsko oblikovano arhitekturo, ki neposredno prikazuje razstavljene predmete. Pavi-

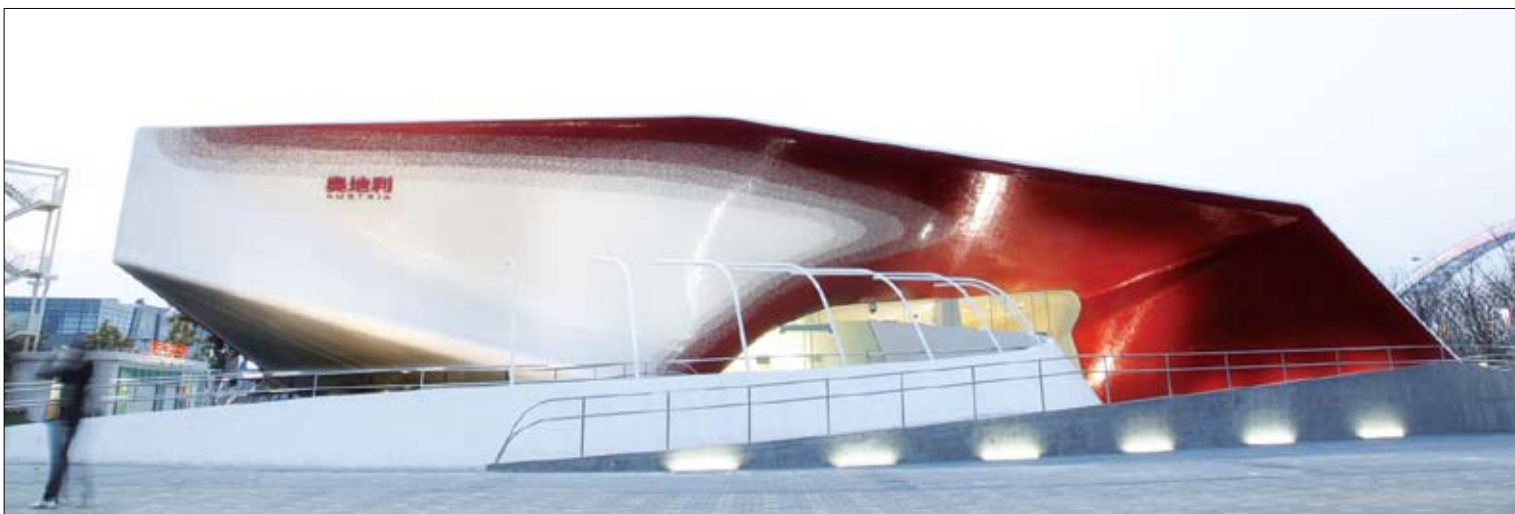

Vožnja s kolesom v danskem paviljonu je simbol trajnostnega razvoja.

Zunanost danskega paviljona je narejena iz perforiranega železa, pobarvanega v belo barvo.

Avstrijski paviljon prekriva deset milijonov porcelanastih ploščic, ki zaznamujejo večstoletno tradicijo izvoza kitajskega porcelana v Evropo.

ljon je namreč sestavljen iz 60.000 tankih prozornih akrilnih palic, dolgih sedem metrov in pol, ki imajo na konicah vgrajena rastlinska semena iz semenske banke Millennium v Londonu, kjer hranijo največjo zbirko semen divjih rastlin na svetu. Palice, ki valovijo v vetru, značilnem za Šanghaj, so nekakšna optična vlakna. Čez dan absorbirajo sončno svetlobo, s katero osvetljujejo notranjost, ponoči pa v palicah shranjena svetloba omogoča, da se struktura sveti. Po zaprtju razstave naj bi semena razdelili po kitajskih in britanskih šolah, večino materialov, iz katerih je narejena struktura, pa bodo ponovno uporabili ali reciklirali.

Med paviljone s poudarjeno ekološko noto lahko prištejemo tudi francoskega, narejenega iz najodobnejših materialov in s sončnimi paneli na strehi ter švicarsko arhitekturo. Slednja je obdana z zaveso, narejeno iz sojinih zrn, na katero so pritrjene obarvane fotovoltaične celice, ki generirajo električno energijo. Avtorji zasnove, arhitek-

ti iz biroja Buchner Bründler, pravijo, da se bo transparentna zavesa v zemlji razgradila v dveh tednih, ko bodo paviljon podrli.

Naravni materiali

Kanadski paviljon je med najmogočnejšimi na letošnji svetovni razstavi, saj se razprostira na šest tisoč kvadratnih metrov, hkrati pa tudi med najbolj trajnostno zasnovane. Razgibana struktura je obdana z lesenimi letvami, ki ustvarjajo perforirano površino, pod katero so vgrajena senčila in poseben sistem za zbiranje deževnice, ki jo uporabljajo v notranjosti. Dvoriščne stene so v celoti prekrte z zelenjem.

Poljski arhitekti iz biroja WWA so les izbrali tako za glavni konstrukcijski element kot tudi za zunanjo oblogo paviljona, narejeno iz vezanih lesenih plošč, iz katerih so izrezani motivi ljudskih vezenin. Avtorji so seveda tradicionalne vzorce preoblikovali, stilizirali in jih prilagodili večji, arhitekturni razsežnosti. Ustvarili so izjemno zanimivo ornamentalno površino, ki pa je hkrati tudi

funkcionalna, saj omogoča osvetlitev razstavnih prostorov z naravno svetlobo.

Med izvirne zamisli se uvršča tudi naravna fasadna obloga, ki si jo je na nacionalnem paviljonu zamislila španska oblikovalka Benedetta Tagliabue. »Lesene luskin« so narejene iz ročno prepletenih vrbovih vej različnih barv in vzorcev, celota pa je prekrita s posebnim materialom, ki je vodoodporen in vzdržuje v paviljonu stalno temperaturo.

Preplet urbanega in naravnega Posamezne države, kot sta Mehika in Luksemburg, so namesto monumentalnih paviljonov oblikovale nekakšne javne parke, ki poudarjajo pomen vključevanja zelenih in obdelovalnih površin v trajnostna mesta prihodnosti. Danci pa širijo v Šanghaju zamisel o izboljšanju življenja v urbanem okolju po lastnem vzoru. Arhitekti iz znanega biroja BIG – Bjarke Ingels Group so namreč zasnovali tako paviljonsko strukturo, ki obiskovalcem omogoča, da izkusijo glavne mestne zanimivosti, kot

je vožnja s kolesom. Kolesarska steza, ki se kot spirala vije od vrha do tal paviljona, je bila pravzaprav glavno vodilo oblikovanja monolitne arhitekture, v kateri se lahko obiskovalci odpravijo na ogled znamenitosti danske prestolnice peš ali s kolesom. Avstrijski paviljon – futuristična arhitektura, ki so jo oblikovali arhitekti iz dunajskih birojev SPAN in Zeytinoglu Architects, na prvi pogled nima nobene skupne točke z vračanjem zelenih površin v mesta. Vendar brezšivna arhitektura, ki posnema naravne forme, uteleša pomembno sporočilo. Prehodnost notranjih prostorov in organske oblike simbolizirajo simbiozo med mestom in podeželjem, med urbanim in naravnim.

Večino paviljonov bodo po zaprtju razstave 31. oktobra podrli, nekatere predstavili na druge lokacije v matične države. Ostali bodo le mogočen kitajski paviljon in številne zamisli o vrnitvi narave v velemesta. Trajnostno usmerjenih mest, kot je Kopenhagen, namreč ni veliko.

kibernetika osvobaja!

Nedvomno ste že imeli priložnost obiskati Irak, Egipt, Grčijo, Rim, Indijo ali katero drugo območje, na katerem je pred stoletji ali tisočletji cvetela katera od antičnih civilizacij. In nedvomno ste bili prevzeti nad dosežki na področjih arhitekture, kiparstva in filozofije, ki so jih naši predniki dosegli kljub tehnični nezravnosti in kulturni nezkušenosti njihove civilizacije v primerjavi z današnjo, globalno.

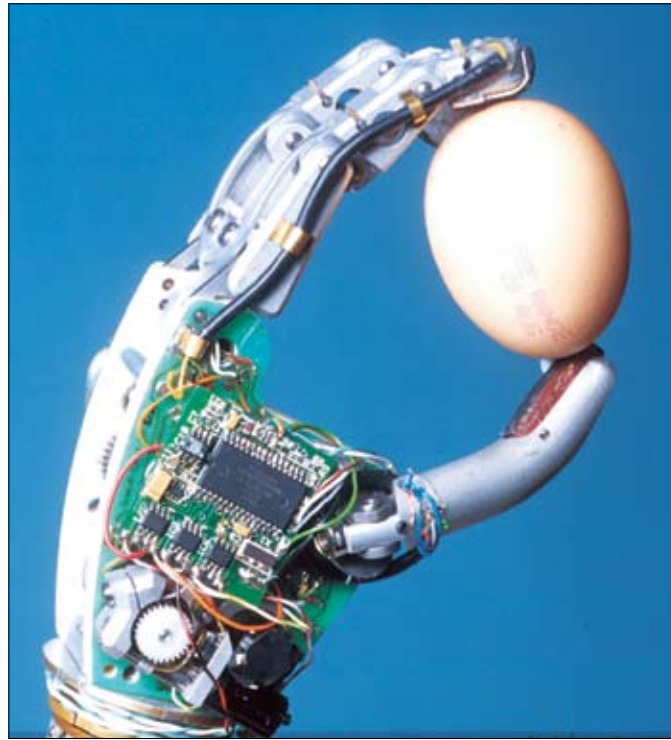
Glavni predpogoj za razvoj, razcvet in obstoj civilizacije je, kot vemo, razpolaganje z energijo. Zato ne preseneča, da se prve civilizacijske iskre niso zanete na Antarktiki, temveč večinoma ob velikih rekah na subtropskih območjih. Ker se takratnim inženirjem in še manj njihovim slavnim vo-

diteljem ter drugim potencialnim pokroviteljem seveda še sanjalo ni, kako narediti praktično uporaben fuzijski reaktor ali sončno elektrarno z visokim izkoristkom (in glede tega se stvari, če smo iskreni, do danes niso bistveno spremenile), so bili prisiljeni, da uporabljajo razmeroma primitivne nači-

ne pridobivanja energije: hidrodinamično energijo, kurjenje lesa in fosilnih goriv ter predvsem človeško delovno silo. S časom so postopki pridobivanja energije postali bolj prefinjeni. Tako danes gradimo gromozanske hidro- in termoelektrarne, koncept suženjstva pa se je še posebej izpopolnil.

Medtem ko sta bila v antičnih časih nakup in vzdrževanje sužnja razmeroma draga stvar, ki si je ni mogel privoščiti kdor koli (lastnika je seveda skrbelo, da njegova draga plačana naložba ne zbolí, da je sita, čista in da ima streho nad glavo ...), v sodobni, še posebno nečloveški različici sužnjelastni-

štva, imenovani »kapitalizem«, pa je lastnik osvobojen teh preglavic. Delovne sile mu ni treba kupovati in večinoma tudi ne skrbeti za njeno vzdrževanje, tako da na nekaterih koncih današnjega sodobnega, civiliziranega in globaliziranega sveta človeška bitja (pogosto še otroci) zaslužijo le za golo preživetje in se jim ne sanja o zdravstvenem varstvu, osebni higieni ali zdravi in boga-

ti prehrani. Njihova domnevna »svoboda«, po kateri naj bi se njihov status razlikoval od statusa antičnih sužnjev, pa pomeni predvsem to, da lahko kadar koli ostanejo brez službe oziroma »na cesti«.

Svoboda v naših glavah

O neumnosti fiktivnega koncepta »svobode« bi seveda lahko napisali debelo knjigo

in vsaj tretjina le-te bi verjetno bila posvečena temu, kako se koncept skupaj z nekaterimi drugimi (patriotizem, nacionalizem, demokracija, religija ...) danes spretno zlorablja v namene masovne manipulacije množic. V tem članku se bom omejil na eno samo dejstvo v povezavi s tem, *človek namreč ne bo svoboden, dokler bo prisiljen, da si lastno preživetje in udobje zagotavlja z lastnim delom*. Tistim iz »foha« ustvarjalnih poklicev (verjetno velika večina bralcev te revije) so to mogoče zdi čudno, vendar je dejstvo, da je večina preostalega svetovnega prebivalstva nezadovoljna s svojo službo in bi raje videla, da jim ni treba početi »resnih« stvari kot to, da morajo vsak delovni dan ob isti uri hoditi v nadležno službo, prenašati iracionalnost nadrejenih ter tekmovalnost in zahrbtnost sodelavcev, ne da bi zato trpel njihov standard.

Ovire na poti do paradiza

Zakaj se torej – glede na to, da smo večinoma za to, da se silnilno delo ukine, da nam ni treba več vsak dan v službo ter da postanejo vsi izdelki, ki jih potrebujemo, brezplačni – preprosto ne zmenimo in ustvarimo takega sistema? Ovir za kaj takega je, kot se vam verjetno dozdeva, v tem trenutku več. Od obstoječega sistema oz. tistih najbolj »zagrebenih« primitivcev na vrhu, ki seveda niso pripravljene deliti svojega prevelikega kosa pogače z drugimi, pa do tega, da je omenjene izdelke treba proizvesti, in trenutna ekonomija so pač na tako nizki ravni, da brez človeškega dela še vedno ne gre. Prvi vzrok je verjetno še najmanj pomemben: obstoječi ekonomski sistem, zasnovan na pomanjkanju in zadolževanju, je obsojen na propad in ta propad se neizogibno bliža. Glavna ovira je tista druga. Take spremem-

be sistema se bi bilo treba lotiti premišljeno: razglasiti vse naravne vire za last vseh prebivalcev sveta, predhodno opraviti popis vseh, predvsem pa energetskih virov in novo ekonomijo osnovati na tem. Nato pa nujno ukiniti vse finančne institucije, denar in druge mehanizme plačevanja, sistem odločanja pa utemeljiti na dejstvih in ne na mnenjih. To preprosteje rečeno pomeni trenutno neučinkovito in otroško mazanje oči, imenovano »demokracija«, zamenjati z odločanjem na temelju znanstvene metodologije. Še vedno pa ostane vprašanje, kaj s tistim delom, ki bi ga morali opravljati ljudje. Pri tem nas seveda ne skrbijo sposobni ustvarjalci, intelektualci, tehniki ali znanstveniki – ti bodo svoje delo še vedno z veseljem opravljali, in to še bolj veselo ter sproščeno in zato bolj uspešno, ko jim enkrat ne bo treba več skrbeti za svoj obstoj.

Luč na koncu slepe ulice

Težava je predvsem z zidarji, smetarji, delavci na tekočih trakovih, fizičnimi delavci in podobnimi profili. Dela, ki se jih le redki lotevajo iz ljubezni do njih, so še vedno nujno potrebna za delovanje družbe. Sam sem sicer za to, da tistemu, ki ne želi delati, to tudi ni treba početi – raje bi videl (in bolj učinkovito bi bilo), da taka oseba počne kaj drugega ali pa vse dneve poleževa na plaži in vse noči žura, delovno mesto pa prepusti tistemu, ki ga to veseli. Na žalost je takih, ki bi jim recimo smetarjenje bilo všeč in bi to počeli prostovoljno, razmeroma malo (sam sem do zdaj spoznal le enega in verjetno je pri tem šlo za precejšnje naključje!).

Ta ovira nas torej pri zasnovi novega sistema pripelje v slepo ulico. Ne, na srečo. Rešitev problema je preprosta in prav nič nova, saj so jo poznali že naši, zgoraj omenjeni antični predniki in jim je kljub tehnološko omejenim civilizacijam omogočala razmeroma visoko življenjsko raven, razcvet umetnosti, filozofije, geometrije in še kaj.

Nočna mora kapitalističnih bogov

Ne zagovarjam seveda tega, da bi suženjsko delo tokrat opravljali ljudje. Pri večini neustvarjalnih poklicev, ki sem jih omenil, bi namreč že danes bilo mogoče ljudi zamenjati s stroji. Danes industrijske robote že dobro poznamo in lahko celo rečemo, da so celo škodljivi za splošno blaginjo, saj nekaterim jemljejo delovna mesta. Prav tako so razmeroma nevarni oz. »dvorezni meč« za sedanji sistem. Menedžerski zalegi in drugim mafijcem na vrhu »piramide« je sicer prav malo mar za usodo odpuščenih delavcev, a ne morejo se izogniti neizpodbitnem dejstvu, da pomeni vsak odpuščen delavec tudi enega porabnika manj. Porabništvo pa je poleg pomanjkanja še en ključni kolesček današnjega sistema.

Učinkovitost robotov torej lahko ustvari pre-

sežek in s tem padec cen izdelkov in hkrati zmanjša število porabnikov, kar je za kapitalizem katastrofa, zato pa je število industrijskih robotov danes zelo omejeno. Sicer bi se lahko zgodilo, da bi bila skladišča prepolna vseh, ljudje pa bi kljub temu na ulicah umirali od lakote.

Seveda z roboti ni nič narobe, omenjeni pojavi so le še ena posledica in dokaz nesmiselnosti današnjega ekonomskega sistema. V kapitalizmu običajno pomeni kopičenje izdelkov oz. presežek ekonomsko krizo, ta pa se pogosto zaključí z vojno, lokalno ali svetovno, ki zaloge uspešno zmanjša, poleg tega, da za neke izločke človeštva predstavlja tudi odlično možnost za velike zasluge. Dejstvo je, da bi že danes, vsaj v razvitih državah, z neomejeno avtomatizacijo in robotizacijo lahko proizvedli dovolj izdelkov za vse prebivalce ter s tem odpravili revščino in socialne razlike. A sistem tega ne dovoljuje in avtomatizacija proizvodnje (verjeli ali ne) je pod strogim nadzorom.

V resnično civiliziranem, racionalnem in humanem sistemu, ki se nam mogoče obeta že v bližnji prihodnosti, bodo seveda roboti in umetna inteligenca ne le pomagali, tem-

več predstavljali ključno oporno točko sistema in s tem dokončno osvobodili človeštvo suženjstva pa tudi nekih drugih značilnih, a neprijetnih simptomov sedanjega sistema, kot so kriminal, revščina, dolгови, banke, zavarovalnice, politiki in socialne razlike.

Umetni sužnji

Nekateri znanstvenofantastični filmi, predvsem tisti iz ZDA, opisujejo robote kot nevarna in brezčutna bitja, ki jim je glavni cilj zavladati svetu in podrediti si človeštvo. Po prebiranju razlag zgoraj vam je verjetno jasno, na katerem zelniku so tovrstne neumnosti zrasle in komu gre v račun, da se množice bojijo robotov in avtomatizacije. Tukaj bom ponovil znani citat (Jacque Fresco): *»Stroji niso problem. Mi smo. Dokler ne prevzamemo odgovornosti za naš odnos do soljudi in do inteligentnega upravljanja z globalnimi naravnimi viri, smo mi sami največja nevarnost za planet. Če se bo kadar koli zgodil konflikt med ljudmi in stroji, vemo, kdo ga bo začel.«* Robote, o katerih poteka pogovor v tem članku, trenutno lahko razvrstimo v nekaj osnovnih kategorij, ki nakazujejo grobe smernice za prihodnost.

- **Industrijski roboti:** Te že poznamo; so primitivni, interdisciplinarni, izjemno hitri in učinkoviti, a človeku prav nič podobni, programljivi mehanizmi, ki jih v omejenih količinah lahko srečamo v naprednih tovarnah, ki so dobile zeleno luč za nakup te močno obdavčene tehnologije. Njihov razvoj je trenutno oviran s strani sistema.
- **Androidi:** Naprednejši roboti, katerih glavna značilnost je, da vsaj na zunaj oponašajo človeka po videzu in delovanju. Uporabni bodo predvsem tam, kjer je nujna človeška oblika (pri raznih simulacijah) ali človeški videz (recimo kot vzgojitelji v vrtec in internatih, v zabaviščnih središčih, po domovih in podobno). Presenetljivo prepričljivi prototipi že nastajajo in jih je mogoče občudovati (in se celo pogovarjati z njimi) na različnih sejminih, predvsem na Japonskem in Kitajskem.
- **Specializirani roboti:** Roboti, prilagojeni le določeni funkciji – recimo v obliki »pametnega« avtomobila, letala ali vesoljske ladje. Lahko se poslovite od prometnih nesreč ali kazni zaradi prevožene rdeče luči, modro pobarvane-

ga balončka ter stroškov za čudovit in neponovljiv dogodek – lastni pogreb zaradi spregledanega tovarnjaka, ki jih boste nedvomno strašansko pogrešali. Upravljajo že z vesoljskimi ladjami in delno z letali. V avtomobilih pa jih zaenkrat še zamaš čakate, saj bi številne zavarovalnice propadle, direktorji le-teh pa bi bili prisiljeni začeti s poštenim življenjem.

- **Kiborgi:** Roboti ali androidi, ki jih namesto umetne inteligence upravljajo človeški možgani, povezani z njimi. Načeloma bi vsakega človeka z umetno roko, nogo ali telesnim vsadkom lahko dali v to kategorijo, a izraz se nanaša predvsem na take konstrukte, pri katerih je količina umetnih telesnih delov vsej enakovredna količini živega tkiva, vključno s sestavo možganov. Mogoče bodo za človeštvo celo predstavljali prvo vstopnico v svet večnega (ali vsaj strašansko dolgega) življenja.
- **Umetna inteligenca:** Visokorazviti informacijski sistemi, ki so po višjih možganskih funkcijah vsaj enakovredni človeku ali pa to raven celo prekašajo, ne nujno opremljeni z možnostjo fizične-

ga gibanja. Namenjeni so upravljanju in nadzoru bolj zapletenih vidikov človeške družbe in sistemov odločanja. Prek razvitih radijskih informacijskih omrežij se bodo lahko naravnost povezovali s človeškimi možgani.

Več o omenjenih kategorijah in podrobna predvidevanja, napovedi ter opisi trenutnega stanja razvoja pa v enem od naslednjih Klikov, če nam bodo naklonjeni uredniški bogovi (v tem primeru boginje).

Diktatura? Komunizem? Socializem? Karkoli-izem?

Naj nam je to všeč ali ne, vsak sistem oblasti (razen anarhije, kar pa ni sistem, temveč odsotnost sistema) je taka ali drugačna diktatura. Če imam možnost izbire, se sam

prej odločim za *diktaturo razuma* (znanosti) kot za današnjo *diktaturo povprečnejev* (demokracijo).

Preden mi kakšen poskočen 90-letni ex-belgardist (no, tisti redki med njimi, ki sploh znajo brati) na podhrbno območje nalima ogromno rdečo etiketo s srpi, kladi vi in drugo delavsko kramo, bom poudaril, da sistem, ki ga tukaj zagovarjam, kljub morebitnemu videzu nima prav nič skupnega z raznimi levičarskimi ali drugimi političnimi sistemi. Tisti, ki so živeli pod kakšno levičarsko diktaturo, vam lahko potrdijo, da je tudi takratni sistem uporabljal denar, da so obstajale banke in zavarovalnice, težaško človeško delo pa ne le, da je obstajalo, temveč se je poudarjalo kot ena od osnov sistema. Prav tako so obstajali politiki, od-

ločanje pa je bilo prav tako zasnovano na temelju osebnih mnenj in ne na znanstveni metodologiji. Uporabljale ali vsaj tolerirale so se metode masovnih manipulacij (nacionalizem, patriotizem, koncept »svobode«, religije, tradicije ...). Z naravnimi viri in okoljem se je ravnalo izredno ohlapno in neodgovorno. O kakšnih robotih ali umetni inteligenci pa takrat ni bilo ne duha ne sluha, celo sta se sistematično omejevala proizvodnja ali uvoz računalnikov in avtomatizacija. V resnici je torej šlo le za *maskirane izpeljanke kapitalizma*.

Osnovne zamisli, ki jih opisujem tukaj, so nastale še pred časom, v okvirju tehnokratskega gibanja, danes pa obstajajo v različnih izpeljankah, med katerimi je trenutno najbolj znano gibanje Zeitgeist (trenutno

več kot 400.000 uradnih članov, več kot 50.000.000 simpatizerjev ... število naročča, medtem ko tole berete ...), nastalo na zgodnjih tehnokratskih zamislih ter projektu Venus, ki ga je zasnoval znani inženir, izumitelj, konceptni oblikovalec in futurist Jacques Fresco. (Ne mislim žaliti bralčeve inteligence z navajanjem spletnih povezav, zato veselo googlanje!). Za vse izpeljanke teh zamisli je ena od skupnih značilnosti *popolna apolitičnost*, saj zagovarjajo odločanje, zasnovano na znanstveni metodologiji, namesto sedanjega, zasnovanega na statistični obdelavi najbolj številnih, osebnih in večinoma nestrokovnih in vnaprej zmanipuliranih mnenj – in s tem tudi odpravo politike in poklica politika ter »levih« in »desnih« strank na smetišče zgodovine.

arhitektura po meri uporabnika

Humano oblikovanje in zasnova so pomembni parametri arhitekturnega načrtovanja. Ne nujno samoumevni, pa vendar se zrcalijo v mnogih projektih, naj bo to oblikovanje klopi, transformatorja ali večnadstropne stolpnice. Glavni namen humane arhitekture je služiti človeku, glavno vodilo projektov pa naj bi bila skrb za človeka oziroma uporabnika prostora. Dobro počutje v prostoru tako ni naključje, je dosežek skrbnega in premišljenega načrtovanja, ki teži h kakovostnemu življenjskemu okolju človeka.

Kakšno je torej posameznikovo izkustvo dobro oblikovanega prostora? Samo zamejitev s štirimi stenami in streho zagotovo ni dovolj – humana arhitektura je veliko več. Je vonj po lesu na steni ali hlad kamnitega tlaka, tanek snop svetlobe v podzemnem koridorju ali pa piščvetra v zaprti sobi ali ... Je okno na višini otroških oči ali uokvirjen pogled proti naravi, ki sproži nasmešek.

Okno kot okvirjena slika, televizijski zaslon gibajočih se podob

Vrtci so ena od tipologij objektov, kjer ima humani vidik arhitekture še poseben pomen. Po razpadu tradicionalnega modela družine je namreč vrtec prevzel tudi vlogo vzgoje, ki je bila prej omejena izključno na tradicionalno bivanjsko okolje. Izkušnje, ki si jih otroci pridobijo v prvih petih letih življenja, ko najbolj intenzivno vsrkavajo impulze okolice, so ključne za njihov nadaljnji razvoj. Vsaka, tudi najmanjša simulacija je za njih odkritje, ki preraste v življenjsko izkušnjo. Kakovostna arhitekturna zasnova zato predstavlja idealen kontekst za razvoj otroških psihičnih, emocionalnih in intelektualnih sposobnosti. Objekt vrtca Kidričevo s šolsko kuhinjo in je-

Humana arhitektura je tista, v kateri se uporabnik počuti kot človek.

dilnico je eden od projektov, kjer je v vseh korakih načrtovanja prisotno zavedanje o zahtevnem in hkrati krhkem uporabniku, ki bo izkušnjo iz okolja nadgrajeval skozi svoje življenje. Novi vrtec je s svojo razgibano zasnovo in nizkimi volumni lepo umeščen v širši urbani prostor naselja, ki ga obdaja gozd. Tlorisna zasnova z razgibanimi lamelami in vmesnimi zelenimi površinami ponuja raznolike ambience, v katerih se lahko odvijajo različni programi, ki spodbujajo otroško domišljijo in ustvarjalnost.

Arhitektura vrtca je v celoti, od funkcionalne zasnove do celostne grafične podobe, ustvarjena za otroke. Značilnost objekta je izjemno svetel notranji prostor, ki zaradi prtične zasnove z vmesnimi atriji in premišljeno umeščenimi steklenimi površinami omogoča izmenjavo pogledov med igralnicami, hodniki, zunanjimi površinami, skupnimi pro-

Zunanost objekta

Objekt vrtca – vhodni del

Zabrisana meja med igralnico in hodnikom

Igralnice in osrednja avla se odpirajo v zeleni atrij. Foto: Matevž Paternoster

Igralnice za večje otroke so v višini otroških oči odprte proti hodniku in atrijem.

stori, jedilnico, šolskim hodnikom ... Vhod na vogalu stavbe ponuja presenečenje, saj se vhodna avla vizualno podaljšuje v zeleni atrij in ustvarja občutek prihoda na igrišče, ne v vrtec. Avla postane glavni, osrednji "mestni" trg, na katerem se srečujejo vse starostne skupine, starši, zaposleni in popoldanski gostje. Hodnik za najmanjše otroke je igralni poligon, dolga cesta, na kateri so odprte samo v višini otroških oči – zunanji svet z bližnjo cesto prevzame funkcijo televizijskega zaslona z gibajočimi se slikami avtomobilov. Igralnice so ločene od hodnika, pa vendar jih steklene stene povezujejo z zelenim atrijem, prek katerega spremljajo dogajanje v skupinah starejših otrok. Igralni kotički so izvedeni kot dvignjeni podesti z okni in ogledali, ki reflektirajo elemente tako, da kotiček postane čudežni svet neznanih učinkov. Večji otroci imajo drugačen svet: hodniki so spremenjeni v igralne poligone s tobogani in transparentnimi stenskim kupolami, prek katerih kukajo uporabniki kopalnic. Igralnice se prek odprtih dvokrilnih vrat povežejo s hodnikom, ki postane podaljšana igralnica. Namesto napisov na vratih nas ogovarjajo grafične oznake, ki jasno označujejo vsebino prostorov, za uporabnike, ki ne potrebujejo zapisanih besed, le igro podob.

Tloris objekta

Hodnik je igralni poligon z okni v višini najmanjših otrok.

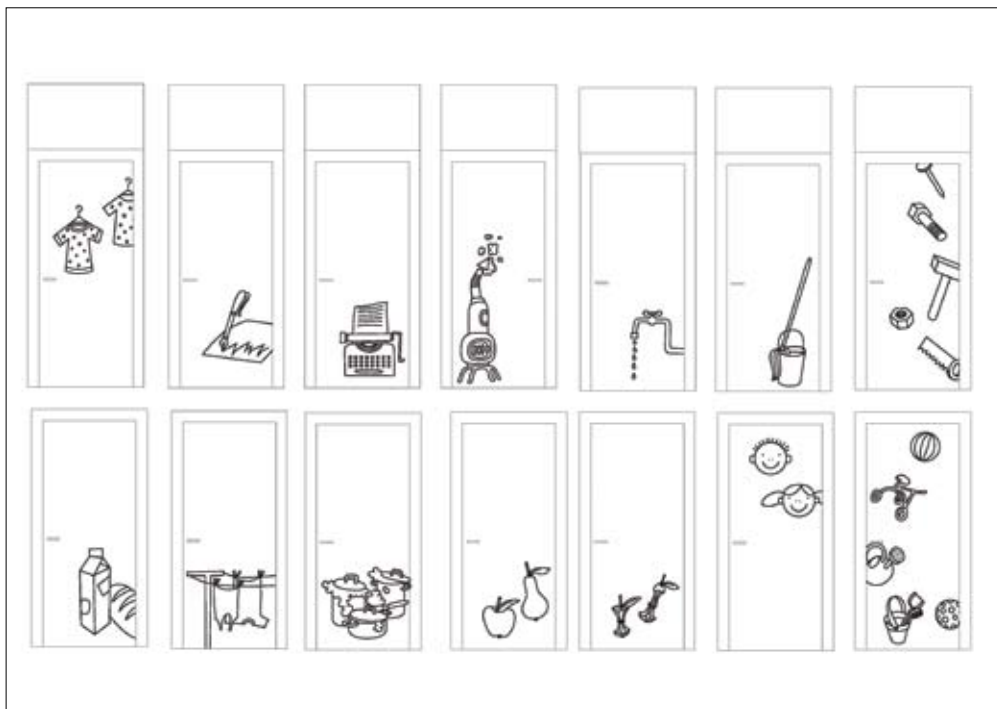
Igralnice za najmanjše se v višini otroških oči zapirajo proti hodniku in podaljšujejo v zelene atrije.

Nove izkušnje prostorskih povezav: tobogan kot povezava igralnice in hodnika, kupola kot povezava kopalnice in hodnika, okno kot povezava podesta in igralnice

Dvignjeni podesti igralnih koticov z ogledali in nizkimi okni

Grafična podoba z duhovitimi risbami, barvami in tipografijo na igriv ter otrokom razumljiv način označuje namembnosti posameznih prostorov.

uporabnost, skladnost in zadržanost ...

... ulične opreme

Vsak poskus postavitve nove ulične opreme se spremeni v pravo farso, tako zelo značilno za naš mali narod. Strokovnjaki s področja urbanizma in arhitekture zvesto in glasno branijo prepričanje, da so za mesto nujni elementi, s katerimi se bo identificiralo. Pri tem nihajo med emocionalno vrednostjo in zgodovinskim razvojem. Na drugi strani pa se naročniku zaradi pomanjkanja znanja in časa take razprave zdijo nepotrebne. Zato raje po tiho, mimo njih, z javnim razpisom izbere cenovno najugodnejšo ulično opremo – zastarelo, okorno in kvarljivo. Pa vendar bi se lahko takemu smešenju izognili z izbiro nevtralnih elementov, ki bi nevsiljivo dopolnjevali obstoječe stanje ter bili prijazni do uporabnika in okolja. Da je taka rešitev mogoča, je dokazal nedavni projekt Ljubljanska klop.

Pogled na razstavljenе makete klopi. V ospredju zmagovalna rešitev.

Delno reševanje problema uličnega pohištva

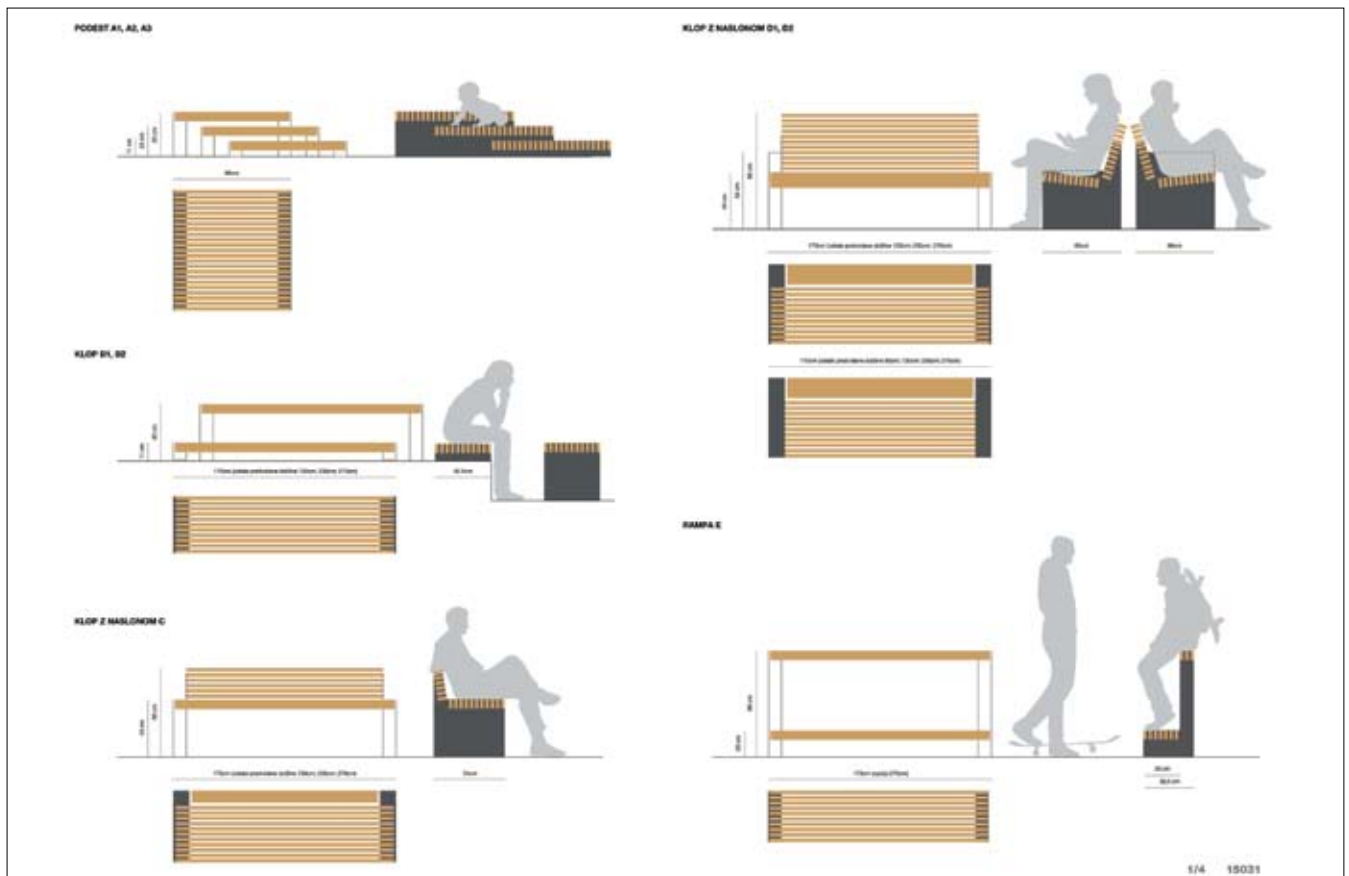
Obnova in ureditev javnega prostora navadno potekata parcialno – po delih. Prenovljen trg ali izgradnja nove stanovanjske soseske s seboj prinese tudi avtorsko interpretacijo zunanje opreme. Nastajajo zaprte

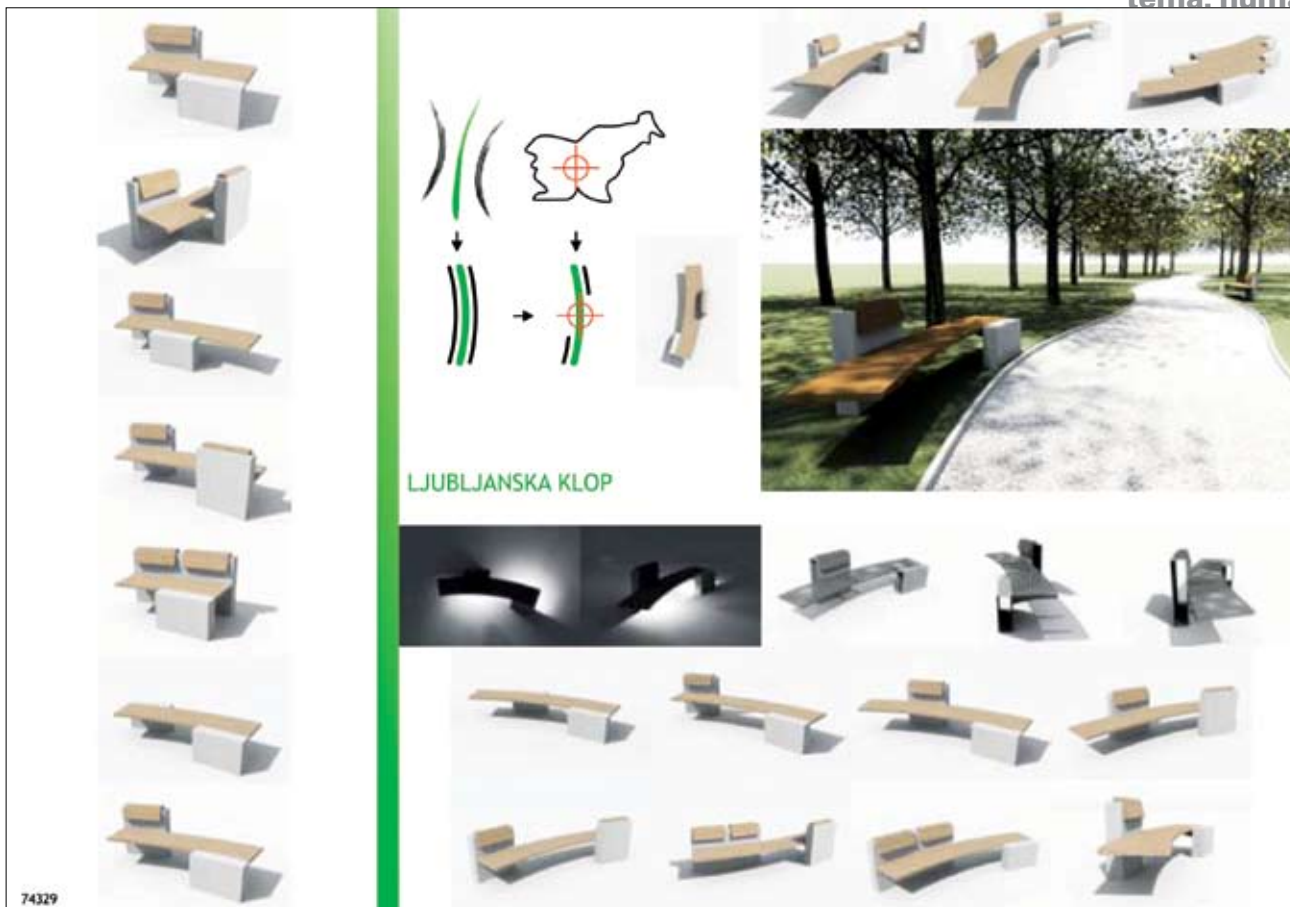
celote, kjer se elementi izbirajo glede na okolje, zunanje vplive ter prisotnost človeškega dejavnika (na primer novo urejeno nabrežje ob Ljubljani ali Študentski dom Poljane). Izbrana oprema je večinoma solidna, včasih izvirna, drugič bolj tipska. Tako urejanje posameznih predelov poznamo iz vseh vel-

kih prestolnic (Pariz, Barcelona, Tokio ...). Pogosto se celo odločijo za postavitev precej avantgardnih objektov znanih oblikovalskih imen, kot sta Philippe Starck in Ron Arad. Zato je nesmiselno pričakovati, da bi lahko dosegli kontinuirano in koherentno uporabo opreme na celotnem območju mesta.

Enotnost izdelkov v 70. in 80. letih je bila v znamenju toge proizvodnje in pionirskega oblikovanja. Danes pa je pretok dobrin svoboden, prav tako pa je tudi odločitev posameznika ali skupine, kako bo uredil posamezno področje. Sodobno oblikovanje ne stremi več k skupini istovrstnih elementov,

Elaborat 18 me je prepričal z zelo razdelanim pristopom k oblikovanju. Avtorji so mislili na kar najširšo možno uporabo, od stopničaste nizke sedalne površine vse do rolkar-ske rampe.

Rešitev predstavlja zanimiv oblikovalski dosežek, ki vzbuja vtis prijetne in mehke sedežne garniture. Lesen del, poveznjen čez betonski/kamnit naslon, spominja na vzglavnike. Zaradi podobnosti z notranjo opremo klop vabi k sedenju in sproščanju. Idejna zasnova avtorjev Mateja Veluščka in Jureta Benčine je prejela častno priznanje.

temveč poudarja premišljeno kompozicijo slogov, barv in materialov.

Skladnost pred identiteto

Teoretiki oblikovanja in arhitekture prezirajo postopno izbiro ulične opreme. Problem, kako in kaj postaviti v zunanji prostor, bi radi reševali v širšem kontekstu. Želijo namreč, da bi končni izdelek predstavljal identiteto mesta – zgodovino, razvoj, tipologijo. Za bolj koherenten videz najprej predlagajo strateško opredelitev vsebin, iz katerega naj bi potem izhajala enotna oblika klopi, uličnih postajališč, smetnjakov, luči. Vendar v svojih analizah izpuščajo ključni podatek, kaj pravzaprav je identiteta mesta. Iluzorno bi bilo namreč pričakovati jasen odgovor za nekaj, česar Slovenija nima rešenega niti na nacionalni ravni.

Po predlogu strokovnjakov naj bi bila dobro oblikovana ulična oprema reprezentativna, izstopajoča in značilna za neko mesto, poleg tega pa še vedno dovolj oblikovno univerzalna, da bo skladna s stanjem na ulicah. Take nasprotujoče si sugestije pa ni mogoče prenesti v izdelek.

Namesto tega bi bilo bolj smiselno uskladiti obstoječe ureditve z estetsko zadržanimi klopmi, nevsiljivimi svetilkami in skladnimi smetnjaki. Večji poudarek naj bo na humanosti izdelka kot na njegovi ideološki vrednosti. Saj smo ne nazadnje vsi samo ljudje, ki potrebujemo oddih na sprehodu, priročne prostore za odlaganje smeti ter varčno in varno osvetlitev.

Estetska zadržanost in skladnost

Enostavnost in zadržanost pa ne pomenita, da izdelki ne potrebujejo premišljenega načrtovanja. Dobra ulična oprema je toliko oblikovno zadržana, da jo človek z ulice niti ne opazi, vendar postane vidna v trenutku, ko se zanjo začnemo zanimati. V okolju naj bi delovala samoumevno, ne pa reprezentativno.

Ulična oprema naj bi bila zasnovana tako, da se prilagaja različnim situacijam in okolju. Ustvarjati mora interakcijo med prostorom in človekom. Na primer: klopi na otroškem igrišču naj bodo varne, brez ostrih robov in naj delujejo kot podaljšek igral, klopi v stanovanjskem naselju naj bodo povezane z mizami, klopi v parku naj bodo oblikovane kot počivalniki. Izdelek se mora prilagajati okolju, v katerega je postavljen, zato mora biti oblikovan modularno.

Prav tako morajo posamezni elementi omogočati kombiniranje in združevanje v nove celote. Klop bi lahko uokvirjala korito za rože ali postala izvor osvetlitve, površine smetnjakov bi lahko postale oglasne površine. Izdelki bi se lahko vključevali v že obstoječe sisteme. Svetilka lahko predstavlja nosilno konstrukcijo za informacijsko tablo, skupaj pa opravljata vlogo ograje ali predelne stene. Z zmanjševanjem števila sestavnih elementov postane ulična oprema varčnejša z materialom ter ekonomična za izdelavo in vzdrževanje, da bo manj obremenjevala okolje. Zadržana ter minimalistična oblika ponuja raznovrstnost in nadgradnjo, zato se dobro vključuje v okolje.

Oblikovanje opreme

Ulična oprema je skupek elementov, ki so trajno postavljeni v zunanji prostor. Glede na način oblikovanja pa se izdelki javnega okolja bistveno razlikujejo od izdelkov široke potrošnje. Potrošniške dobrine so zasnovane glede na potrebe, želje in psihofizične zmožnosti ciljne populacije. Pri oblikovanju ulične opreme pa se snovalci opirajo predvsem na splošne podatke. Predvideti morajo, v kakšnem okolju bo izdelek stal in kako ga bodo ljudje uporabljali. Narejen mora biti iz odpornih in trajnih materialov, pri načrtovanju pa morajo misliti tudi na možnosti pritrditve in vzdrževanja. Pomembno vlogo pri oblikovanju imata tudi varnost in antropometrija.

Ulična oprema je kompleksen izdelek, ki povezuje znanja ekologije, ergonomije in ekonomije. Likovno skladna celota pa mora biti predvsem jasna in razumljiva, da uporabnik lahko prepozna njen namen. Ob tem se nevsiljive, prvinske in logične oblike ponovno izkažejo kot najučinkovitejše rešitve.

Ljubljanska klop

Preprostost in minimalizem sta nujni za oblikovanje opreme, ki jo bo uporabljala najširša publika. Temu je sledila tudi na novo izbrana ljubljanska klop. Marča je Mestna občina Ljubljana (MOL) skupaj z Društvom oblikovalcev Slovenije (DOS) razpisala anonimni natečaj, v katerem so iskali najustreznejšo rešitev za ulično klop. Ljubljana kot pomembno poslovno, prometno, znan-

stveno in izobraževalno središče potrebuje opremo, ki bo zapolnjevala vrzeli med sodobno urejenimi soseskami in zgodovinsko prepoznavnostjo starih mestnih jeder.

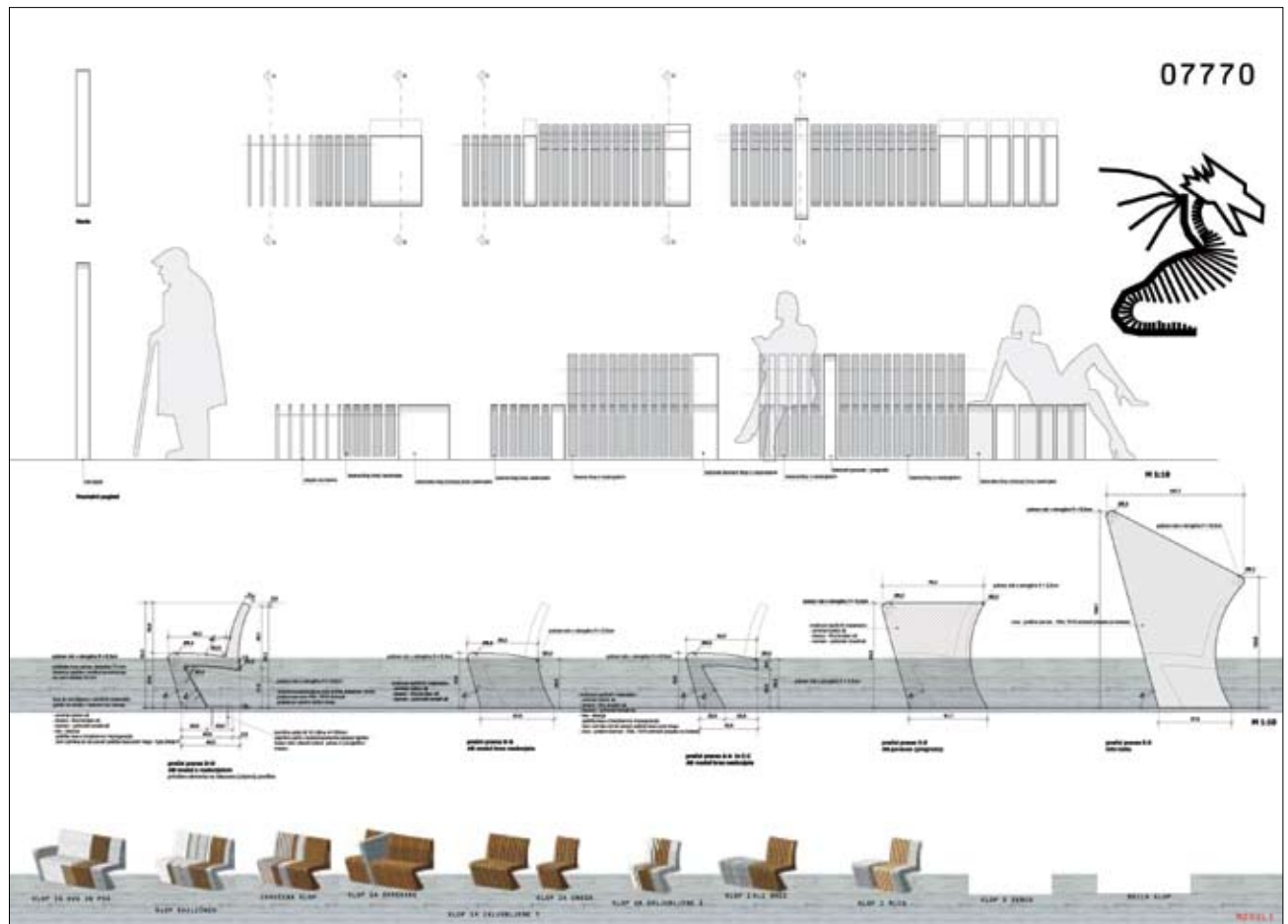
Pri tem ne potrebuje identitetnega sistema, temveč likovno zanimivo in uporabno klop, ki jo bo mogoče postaviti tako na Slovenski cesti kot v parku ali otroškem igrišču v Trnovem ali Štepanjskem naselju.

Zmagovalna rešitev je izčiščena in modularna, predvsem pa nevpadljiva in dovolj oblikovno opazna. Pri tem ne dopušča ideoloških razprav, ampak dovolj uporabni vrednosti. Prijazna je z izbiro materialov in nudi različne interpretacije in postavitve. Mestne predele bo kakovostno povezala v celoto, saj se ujame tako s historičnimi izdelki, kot je Plečnikova klop, ali litoželezni elementi z avtorskimi, organsko oblikovanimi sedeži. Od prispelih dvaintrideset predlogov lahko izpostavimo vsaj pet, ki so zadostili kriterijem in bi lahko prav tako zasedli mesto na ljubljanskih ulicah. Vendar lahko kljub temu izbrano klop le pozdravimo in upamo, da rešitev ne ostane samo na papirju.

Iz primerov je razvidno, da ulična oprema ne sme biti »preveč oblikovana«. Raje naj sledi okolju, v katerega bo postavljena in usmerjena k ljudem, ki jo bodo uporabljali. Pri tem naj bo udobna tako starejšim, mamcam z vozički, telesno oviranim in otrokom ter naj s svojo »nevidnostjo« spodbuja naravno sobivanje. Razprave o identiteti in reprezentativnosti pa pustimo tistim, ki se ukvarjajo s teorijo.

Klop temelji na nizanju posameznih elementov v gruče, s tem pa se ustvarja sedalne površine. Z odvzemanjem reber in vstavljanjem drugače oblikovanih nastajajo nasloni za roke in pregrade. Rešitev je zaradi svojega inovativnega pristopa prejela častno priznanje. Avtorji projekta so Bager kooperativa: Boštjan Bugarič, Anja Koršič, Tina Cotič in sodelavci Darko Didovič, Urška Kranjc ter Luka Vidic.

Tudi sama sem sodelovala na razpisu s svojo rešitvijo ljubljanske klopi. Ni bila zmagovalna, vseeno pa je prišla v ožji izbor in prejela častno priznanje. Preproste oblike in humani odnos do okolja in uporabnika so se izkazali za učinkovito sredstvo pri oblikovanju zunanje opreme.

svetlobna gverila

V sodobnem svetu naj mesta in njegove lupine ne bi več obvladovali le arhitekti, urbanisti in arhitekturni krajinarji. Urejanju urbane celote se želijo priključiti tudi drugi vizualni ustvarjalci. Ustvarja se novo komunikacijo, novo organizacijo in nov pogled na združen umetniški kolektiv, ki bi lahko skupaj ustvarili več ter boljše in inovativnejše primere estetsko nadgrajenega prostora.

Nadgradnjo in preobrazbo prostora s svojo festivalsko intervencijo v mesto uvaja tudi festival Svetlobna gverila. Ta je svojo letošnjo ponovitev udejanjil pod geslom Mesto! Mednarodni avtorji so z instalacijami javnemu in urbanemu prostoru poskušali dodati novo razsežnost ter mesto z njimi narediti vznurljivo in zanimivo za njegove prebivalce in obiskovalce. Festival so odprli v torek, 25. Maja, na ploščadi med Cankarjevim domom in stolpnicama TR3. Organizatorji so želeli s posameznimi projekti opozoriti na to, da je mesto živ organizem, ki se ves čas

spreminja, in ga zato ne smemo dojemati kot samoumevnega. Mesto ponuja različne možnosti preživljanja prostega časa. Različni predeli v njem ustvarjajo različne kriterije in tudi ravni kakovosti življenja. Začasne instalacije Foruma Ljubljana želijo prebivalstvo spodbuditi k raziskovanju in iskanju vseh odlik, tako v mestu kot tudi v razstavljenih instalacijah. Zavod za umetniško in kulturno produkcijo Zavod Ljubljana pa hkrati izpostavlja tudi vlogo, ki bi jo umetnik lahko in moral imeti v sooblikovanju javnega prostora in kakovosti življenja v mestu.

Prizorišče Svetlobne gverile se je letos preselilo na prosto, bolje rečeno v javno in odprto. Luči, pročelja in parki bodo od 25. maja do 12. junija za vsakogar drugačni in svetlejši. Svetlobne instalacije bodo »gverile« in se začasno naselile na Metelkova mesto, Avtobusno postajo, Parki-raj, Trdinovo ulico, Miklošičev park, Nazorjevo ulico, Čopovo ulico, Zmajski most, Tromostovje, k Zlati ladjici in na ploščad pred Cankarjevim domom. Svetlobni gverilci pa bodo obiskali še Severni park pri Župančičevi jami in Hrvaški trg.

Otvoritveni dogodek je bila interaktivna instalacija s projekcijo real-time Človeške ploščice portugalske skupine Ocubo. Človeške ploščice so razstavljene na ploščadi med Cankarjevim domom in NLB, d. d. Podoba celote pa bodo lahko sooblikovali tudi obiskovalci projekta. Svetlobna gverila razstavlja še svetlobne objekte Andreja Štularja, Marka A. Kovačiča in Braneta Ždrala. Njihova dela se navezujejo na letošnje leto knjige, obiskovalec instalacije pa bo lahko v njih bral poezijo, stripe ... Aleksandra Stratimirović, srbsko-švedska umetnica, je v središču mesta

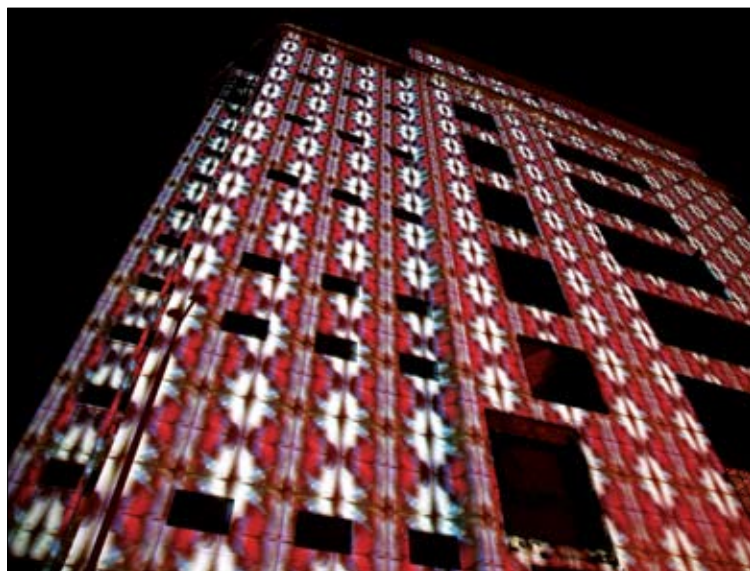

Aleksandra Stratimirović: Dobri duhovi

Foto: Festival Svetlobna gverila

Simbionti

Ocubo: Človeške ploščice

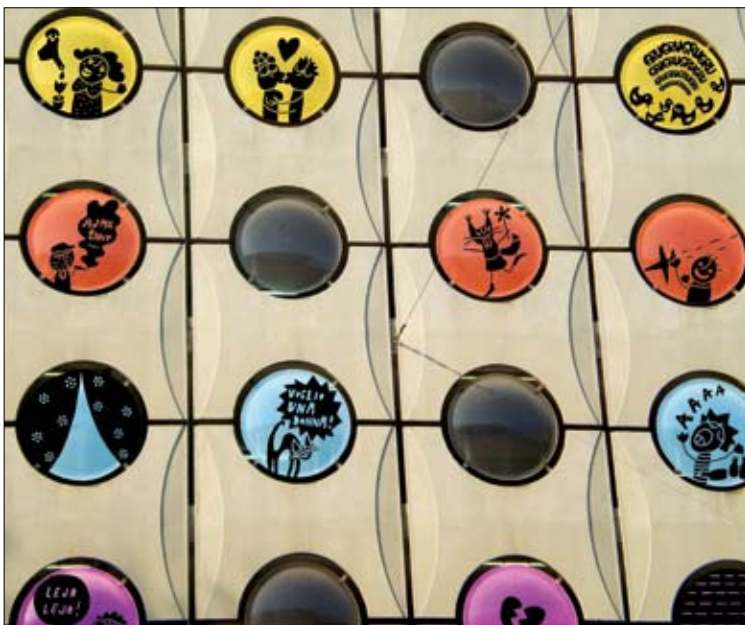
izpustila dobre duhove. Arhitektka Katja Lavriša je preoblikovala obstoječa javna svetila na Nazarjevi ulici, Marjeta Zupančič je z udeleženci delavnice na Čopovi ustvarila podvodno mesto, Natan pa je s Prorektorji, atmosferskimi-recikliranimi projektorji, v starem mestnem jedru buril domišljijo mimoidočih. Pri preobrazbi

mesta pa je s študenti arhitekture sodeloval tudi dr. doc. Tomaž Novljan. Svetlobna gverila se je poklonila tudi svetovni prestolnici knjige: španska skupina Luzinterruptus je s projektom Osebna branja omogočila mestnim prebivalcem in obiskovalcem branje knjig na neobičajnih mestih. Marko Kovačič in Brane

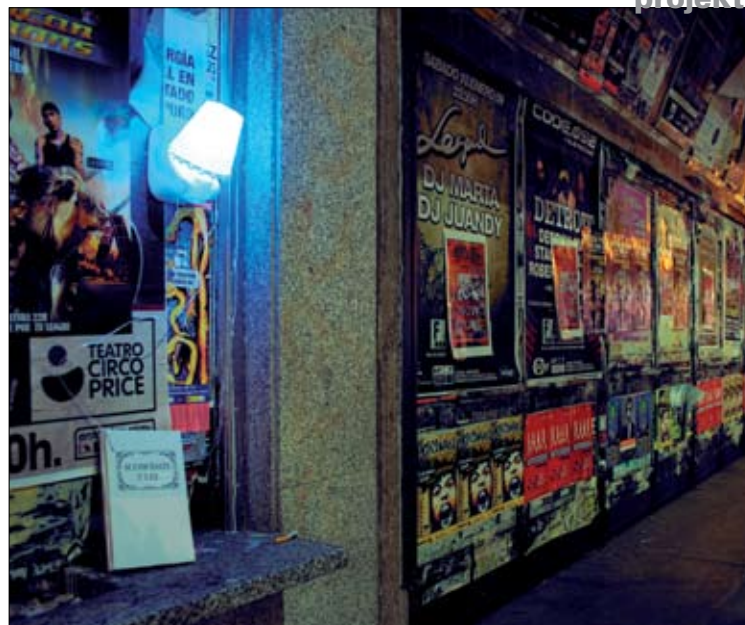
Ždralo, Marka Crnobrnjo (Štap i kanap) ter Aleš Presetnik so v okviru projekta Nočna branja oblikovali posebna senčna svetila, ki omogočajo branje v nočnih urah v ljubljanskih parkih. Stripe v verzih je mogoče brati tudi na City Lightih v mestnem središču. Kaja Avberšek pa je iz ParkiRaja ustvarila živahen stanovanj-

ski blok, ki bo upočasnjeval hitri korak mimoidočih. Predotvoritveni projekt festivala je bila instalacija Simbionti francoskega kiparja Bernarda Murigneuxa, ki so jo v soboto, 15. maja, odprli na izbranih lokacijah. Simbionti, velike svetlobne skulpture, so narejene iz umetnih materialov, poleg lu-

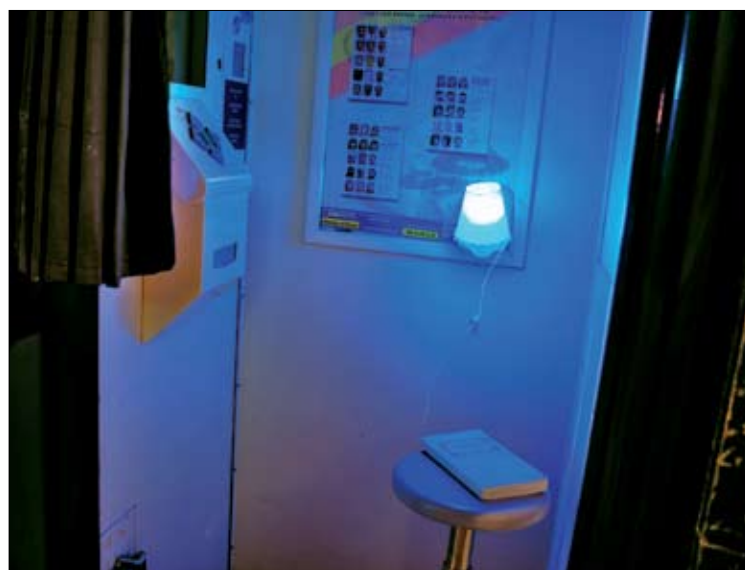

Kaja Avberšek: (So)stanovalci

Katja Lavriša: V senci dežnika

Luzinterruptus: OSebna branja

pine in zunanje oblike pa vključujejo tudi notranji prostor, dopolnjen z LED- in neonskimi svetlobnimi telesi. Umetnik meni, da njegova dela oživijo šele takrat, ko so osvetljena, kar je skupno večini objektov Svetlobne gverile. Dela se večinoma izdelana iz belega materiala, to je v barvi, ki vso svetlobo v vidnem spektru valov odbija. Tako jo z lučmi odbijajo tudi Simbionti. Skulpture mejijo med organskostjo in konstrukcijo, naravnim in umetnim. S svojimi različnimi velikostmi, od človeške do arhitekturne, vzpostavljajo dialog z urbanim prostorom in ljudmi v njem. Njegove abstraktne oblike so nerazločljive in ustvarjene zato, da bi vsak gledalec, ki bi jih v urbanem prostoru srečal, v njih našel svoj odgovor in tudi sebe. Umetnik se v svoji praksi ukvarja predvsem z delom na ulici. Svoja dela opisuje kot čudna in kot predmet presenečenja. Arhitekturi prilagojena so mimoidočemu dovolj blizu, a

vseeno dovolj daleč, da se jih ne more dotakniti. Večino del ustvari in prilagodi urbanističnemu in arhitekturnemu položaju v mestu. Njegove instalacije se tako »parazitsko« naseljujejo na arhitekturi, jo dopolnjujejo in čakajo na odziv občinstva. S svojimi objekti na izviren način v prostoru problematizira prostor, v katerem živimo. Simbionti so razstavljeni v Ljubljani pri Tromostovju in Zmajskem mostu, na Metelkovi, avtobusni postaji in drugje. Festival s svojim poslanstvom in zamisli sledi tudi drugim vprašanjem sodobne umetnosti. Eno od teh je tudi problem javne skulpture v javnem prostoru. Z zamenjavo materialov in načinov lahko v sodobnem umetniškem kaosu z različnimi tehnologijami najdemo lažje, boljše in kompromisne rešitve med naročnikom in umetnikom. Seveda je v takem poseganju v prostor treba upoštevati ekonomijo porabe energije s predznakom oko-

ljevarstva in mnenja stroke. Birokracija na žalost ustvarja prepreke, ki otežujejo tudi take postavitve, kot je gverilina. Svetlobna gverila je tudi letos organizirala več brezplačnih delavnic in spremljivalnih dogodkov. Skozi fenomen svetlobe so želeli ponovno izpostaviti pomen umetniškega soustvarjanja javnega prostora. Ena od delavnic je bila tudi Podvodno mesto, ki jo je vodila oblikovalka svetlobe Marjeta Zupančič. Na njej so udeleženci analizirali obstoječe stanje v mestu in raziskovali možnosti preobrazbe javnega prostora s preoblikovanjem že obstoječih svetlobnih elementov. Ena od nalog je bila, kako javnemu prostoru z že obstoječimi svetlobnimi objekti dodati dodano vrednost. Mednarodni festival Svetlobna gverila je bil ustanovljen pred tremi leti. Njegov program želi v vsakem obiskovalcu in gledalcu spodbuditi razmišljanje o svetlobi in

njeni vlogi v njihovem življenju. Njegovo delo je usmerjeno v umetniške svetlobne instalacije, oblikovanje svetlobe v javnem prostoru in na vlogo umetnika v njem. Festival je lani z avtorji Andrejem Štularjem, Markom Kovačičem, Marjeto Zupančič in z razstavo Reci!luč! gostoval v Beogradu na festivalu Beograd svetlosti. Vir energije je tudi svetloba. Milijone let se nešteto stvari vrtili prav okrog nje. Svetlobna telesa so bila vedno zaželeni. Mnoga ljudstva so jih povzdigovala in visoko vrednotila. Če je bilo pred tisočletji sonce posvečeno in religiozno, je danes v gospodarstvu velika prodajna niša. V umetnosti svetloba nastopa kot nujno zlo. Potrebna je prav na vsakem koraku vizualnega in likovnega ustvarjanja. Gverila tako na svojevrsten način ponuja nova telesa in načine, h katerim se lahko v temi zatečemo, zasanjamo in v njih najdemo svoja svetišča.

»čakajoči«

Imam prijatelja. Ime mu je Srđan. V Evropsko unijo je prišel pred dvema letoma iz Beograda. Pri nas je kot doktor medicine našel delo in kasneje naredil še specializacijo. Zadnjič sva se srečala. Kot migrant mi je pripovedoval, skozi kakšne birokratske procedure je šel do pridobitve dokumenta o stalnem prebivališču. Čakal je na različnih lokacijah, v različnih časovnih intervalih, z različnimi tujci. Ljudmi. Čakanje nas spremlja na vsakem koraku. Čakamo na boljši jutri, na boljše delo, na pokojnino, v trgovini, na dež, na vlak, na koncert, prihod prijatelja... Čakanje utruja, je del potrpežljivosti in ni samoumevno, a je vsakokrat mukotrpno.

Ob 60. obletnici Schumanove deklaracije so v okviru evropskega leta boja proti revščini in socialni izključenosti 6. maja v Hiši Evropske unije na Bregu 14 odprli razstavo z naslovom Čakajoči. Razstavo so na povabilo Informacijske pisarne za Slovenijo Evropskega parlamenta pripravili študentje 4. letnika kiparstva na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani. S skupinskim delom so ne le za skupno dobro žrtvovali svoje ime, ampak javnosti pokazali, da je mogoče takšne projekte izvesti tudi na sicer individualno egoistično naravnem študiju. Kolektivnemu umetniku so dodelili tudi svoje delovno, prostorsko in časovno ime: »KIP4ALUO10«. Pod njim se podpisujejo Katja Bogataj, Polona Černe, Pavel Ekrias, Neža Jurman, Ana Kerin, Miha Makovec, Barbara Pintar in Lan Seusek pod mentorstvom profesorja Alena Ožbolta. Kolektiven pristop je s sodelovanjem in povezovanjem ustvaril kolektivno ustvarjalnost. S skupnostjo dela so se študentje navezali tudi na narodno skupnost v EU. Različni lahko združeni še vedno delujemo in v umetnosti lahko različni pogledi na zunanost pripeljejo do svojevrstnih zaključkov oziroma rešitev.

Projekta so se študenti lotili študijsko in raziskovalno. Preko njega so iskali odgovore, kaj je umetnost. Razlagali so si prostorski kontekst v povezavi z umetniškim delom. Gradili in spoznavali relacije državljan-politika, delavec-ekonomija, posameznik-množica... Idejo realizirali z več-glavim telesom in več-ročnim telesom. Pri projektu so se srečali tudi s problemom skulpture v javnem prostoru. V kontekstu kolektiva pa so spoznavali tudi kaj pomeni

depersonalizacija avtorja s skupinsko zastopanim delom.

Motiv instalacije Čakajoči, čakalna vrsta, se posredno naslanja tudi na izgnanstvo. Se stavlja jo 70 figur v naravni velikosti. V različnih državah opozarjajo na globalno uniformiranost ter na izločenost in stigmatizacijo tistih, ki se znajdejo v takšnem družbenem kalupu. Čakalna vrsta simbolično prikazuje meje v vrsti za prehod. Figure posebej čakajoče v vseh starostnih obdobjih. Vsaka je unikat in gledalca oziroma obiskovalca vabi v polje in bistvo umetnosti, ki mu po-

kaže tudi tisto, česar sicer z očmi ponavadi ne vidimo, četudi dolgo gledamo.

Čakalna vrsta, ki vodi iz ulice v prostore EU hiše, nas lahko opozarja na sodobni problem zatiskanja oči pred različnimi težavami, v tem primeru pred socialno odtujenostjo. Intervencija v prostoru nas na nek način opozarja, da so v našem okolju tudi ljudje, ki so odrinjeni, zapostavljeni, pozabljeni. Instalacija, ki deloma posega tudi v javni prostor, v ulico, želi s postavitvijo opozoriti tudi na prehod od zunaj prek meja, vrata, vhoda do notranjega dela hiše in atrija. Tako

kot tudi mi dojemamo svet, njegove informacije, vso zunanost preko čutil navznoter v nas same. Instalacija meje predstavlja kot konkretne, fizične, birokratske, kot tudi tiste iz papirja, pečatov ali dovolilnic. Čakajoči tako v vseh pogledih in težavah v vrsti čakajo na sebi ugodno rešitev. Čakanje pa seveda ni nujno statično. Lahko se kaže tudi v gibanju, zunaj, navznoter, v samoti ali družbi. Čakajoči s pomočjo kiparstva obvladujejo svoje mesto. S tem, ko ga lahko dojemamo kot del sebe, se lahko tudi duhovno vključujemo v njegovo pripovedno vlogo.

Foto: Boris Beja

Kip po svoji naravi določa tudi material. Po barvi, teksturi ali strukturi lahko umetniku napoveduje njegovo formo in proces ustvarjanja. Čakajoči so izdelani in oblikovani iz naravnih materialov. Juta je »čakajočega« koža, njegova notranjost pa je mešanica peska in žagovine. S tem lahko v sicer neživo živi materialnosti vidimo povezavo z minljivostjo narave in na drugi strani njeno živost. Juta kot material ima tudi socialno noto. Vrečevina, kot material za transport živil ali pa premoženja migrantov. V krojenih kosih blaga pa lahko najdem tudi povezavo s trgovino z belim blagom in dejstvom, kako smo lahko od nekoga obvladovani in preprojeni po ne lastni meri.

Oblika in barva materiala sta tako v objektu stopili v svojevrsten odnos. Odnos med vzorcem in njegovim preoblikovanjem pa se zlija v trirazsežnostni obliki. Čeprav lahko v potezi ponavljaj figur govorimo tudi o ritmu in številu, se oblika v nas samih razkriva kot telo, kot eno, ki v primeru Čakajočih nastopa tako kot objekt kot tudi subjekt. Gledalec je lahko del in nadaljevanje same vrste čakajočih. Čeprav je razstava tiha in nema, je njena postavitev zelo glasna. Artikulirane oblike z raziskanimi dejstvi preko umetnosti opominjajo na problematiko čakanja in s tem tudi izključevanja. Četudi sem v uvodu predstavil migracijsko čakanje prijatelja, oziroma njegovo izključevanje iz sistema, v instala-

ciji lahko prepoznavam tudi izključene zaradi bolezni, socialnega standarda, spolne usmerjenosti, nadarjenosti... Izključevanje napoveduje dekollektivizacijo in propad družbe. Usmerja v edinost, v individualnost, v egoizem, ki nas ne bo pripeljal daleč. Fiktivno upodobljeni čakajoči so tako lahko predmet različnih čakanj, katerih se nemalokrat zavedamo ali nočemo zavedati. Tako posledično nekomu čakanja ne pomagamo zmanjšati oziroma skrajšati. Profesor Alen Ožbolt v ob-razstavnem besedilu z naslovom Čakajoči piše: „Smo v gibanju in mobilni ali pravzaprav imobilni in paralizirani? Smo zunaj ali znotraj akvarija in kaj je znotraj in zunaj naših glav ali meja? Ali smo

na multitudi gibanja tudi migranti?“, dodatno v besedi odgovorja in problematizira tematiko samega projekta in inštalacije. Z majhnimi sredstvi razstava deluje. Študentom je uspelo na gledalca z veliko truda ustvariti velik učinek. Telo, ki ga gledamo in dojemamo kot predmet, je tako del povezovanja z drugimi ljudmi. Na nek način ponujajo odgovor, da lahko svoje telo zaznavamo tudi preko drugega telesa in da kolektivnost lahko premaguje izključnost, meje, zapostavljenost. Še več, v vrsti postavljenih telesa gledalca ne opozarjajo le sama nase in na ljudi, ki čakajo. Čakajoči nas izprašujejo tudi z vprašanji; kdo sem, kaj sem, zakaj sem, kam grem...

jin sung choi

»Rodil sem se v Južni Koreji. Računalniške grafike sem se učil sam, to znanje pa sem izpopolnil, ko sem pred dvanajstimi leti kot animator delal TV-serijo *The Geisters*. Pozneje, ko sem bil zaposlen na NC Soft, sem delal kot soustvarjalec igre *Lineage 2*. Potem sem se preselil v San Francisco, da bi študiral na Akademiji za umetnost, kjer sem uspešno diplomiral. V tem času sem naredil tudi dva kratka filma: *Vstop v misli skozi usta* (angl. *Entering the Mind Through the Mouth*) in *Tom'n'Jerry*. Pred kratkim sem izdelal glasbeni videospot *Spomini pesmi* (angl. *Memories of the Song*).«

Si iz Južne Koreje, vendar trenutno živiš v ZDA. Zakaj si se preselil?

V preteklosti sem delal na igrah v različnih softverskih hišah in v arhitekturnem biroju. Vedno sem želel delati na animacijah in izvedeti več o svetu, zato sem se tudi vpisal na Akademijo za umetnost v San Franciscu. To, da sem se preselil v drugo deželo, torej popolnoma zamenjal okolje, pa je še dodaten navdih.

Se boš preselil nazaj v Korejo ali ti ZDA bolj ustrezajo?

V ZDA bom ostal, dokler ne zaključim svojega celovečernega animiranega filma, to pa naj bi trajalo dve leti. Neznana mesta mi dajejo dodaten navdih. V njih se ne počutim domače in zato imam možnost vedno na preži, kar spodbuja mojo ustvarjalnost. Morda se bom v prihodnje preselil v katero

azijsko deželo. Všeč mi je sprehajati se po neznanih krajih in v kavarnah premlevati zamisli za svoje filme, za kar se je zelo izkazal San Francisco.

Imaš neko zelo osebno estetično animacijo: 3D, kombiniran s slikarskimi tehnikami. Kako si razvil ta slog? Zakaj si se odločil zanj?

Želel sem si ustvariti slikovit slog animacije, tak, ki se ljudi dotakne globlje. Vsekakor sem prisiljen uporabljati 3D, s katerim skrajšam čas produkcije, pa tudi kot orodje mi je zelo znano. Preden sem se lotil animacij v tem slogu, sem ga razvijal več kot leto dni. Odločil sem se uporabljati teksture, ki sem jih predhodno naslikal s programom za risanje. Za detajle nisem uporabljal fotografskih referenc. Vse objekte sem naredil neposredno iz glave. Upodobil sem samo konture, jih nato uvozil v Corel Painter in

tam prek njih poslikal. Za ozadja sem uporabljal ravno obratno tehniko: teksture sem naslikal in jih nato apliciral na objekte.

Čeprav je bilo veliko slikanja, je kljub temu v treh četrtinah celotnega izdelka *Vstop v misli skozi usta* prevladoval 3D.

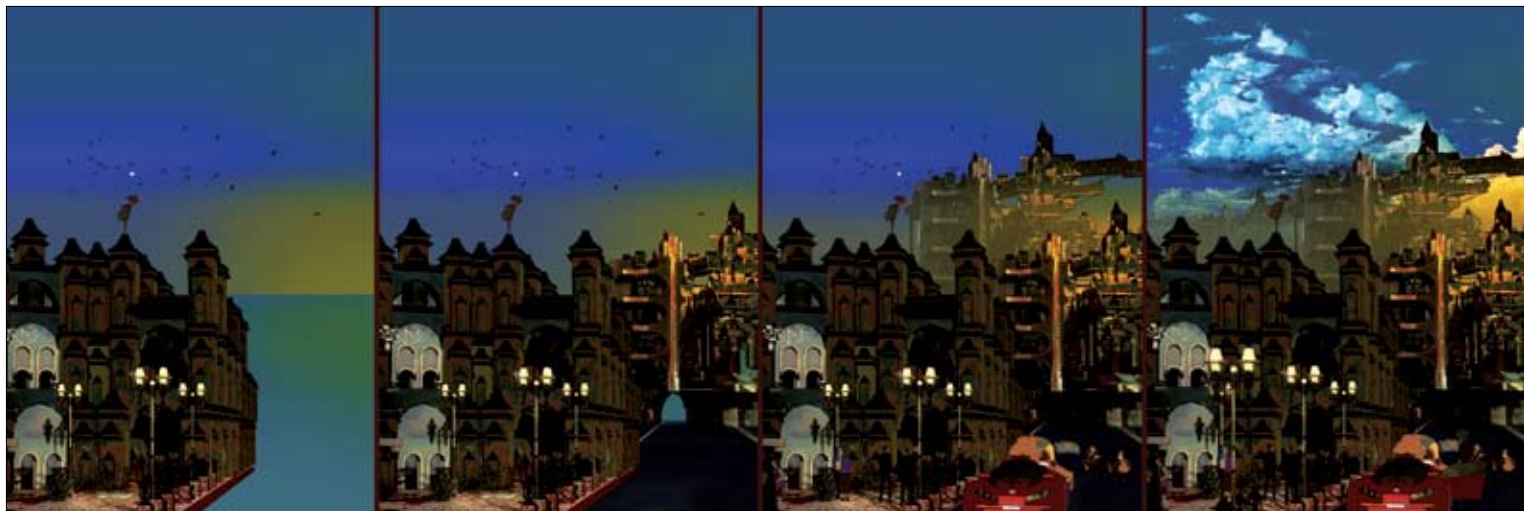
V svojih delih se lotiš vsega: od režije pa do post produkcije z vsemi vmesnimi koraki. To je kar veliko dela. Kako lahko uskladiš toliko opravil v eni osebi?

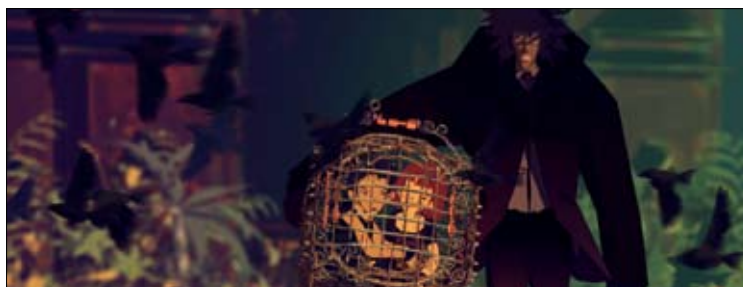
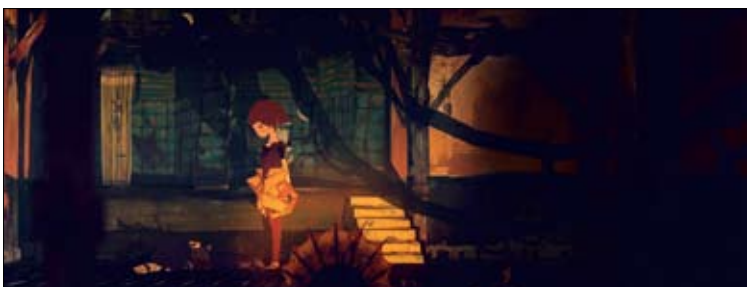
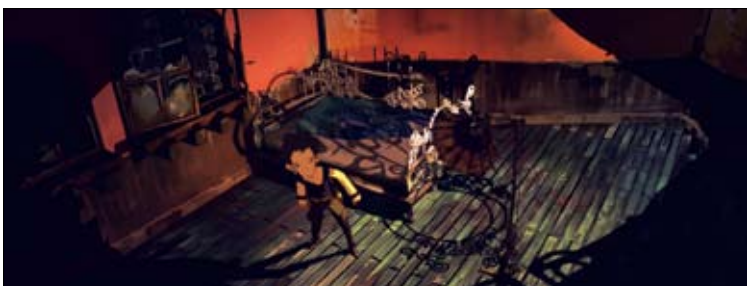
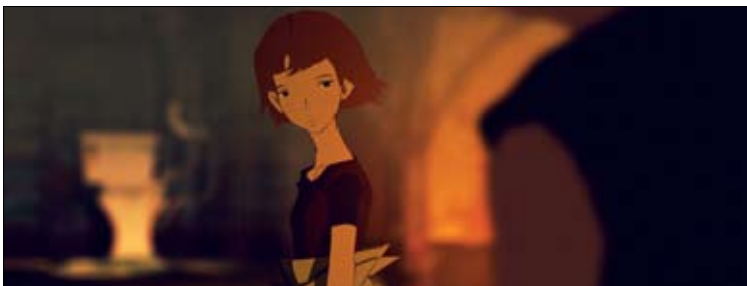
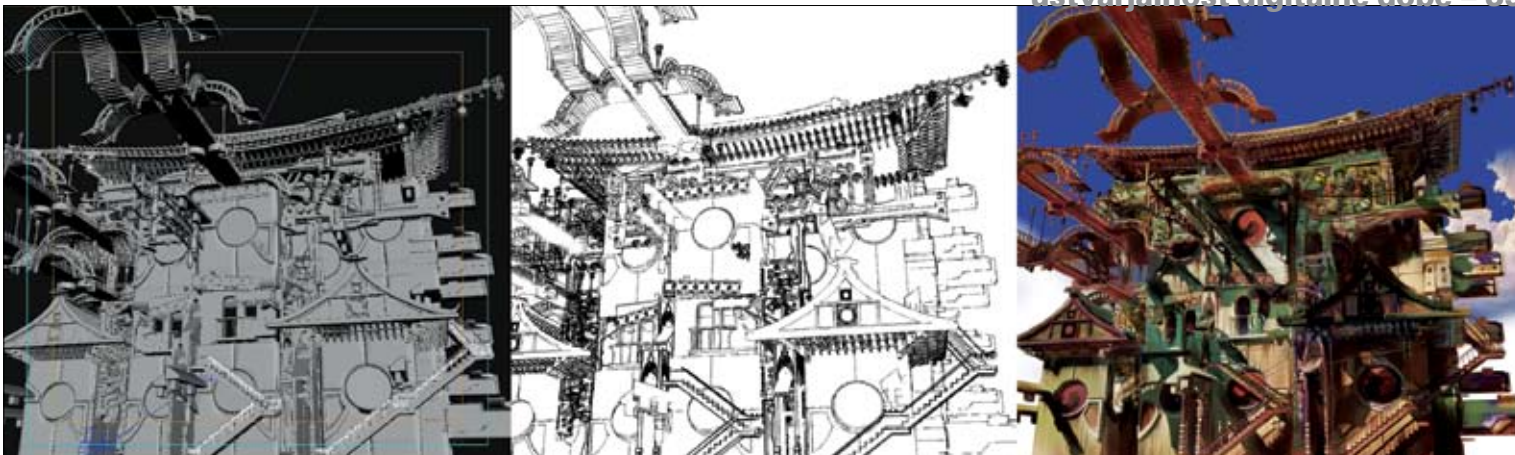
Delal sem na dveh animacijah istočasno: *Tom'n'Jerry* (11'40", op. p.) in *Vstop v misli skozi usta* (23'40", op. p.). Dnevno sem porabil petnajst ur, tako pa sem delal petnajst mesecev – osem za prvo animacijo in sedem za drugo. Zanimivo, da sem ju končal hkrati, čeprav je bila ena dvakrat daljša od druge. To, da sem ju končal razmeroma hitro, je bil rezultat tega, da sem

porabil več časa za ustvarjalni kot za organizacijski del. Ni mi bilo treba delati animatika, storyboarda in komunicirati s sodelavci, da bi jim razložil, kaj imam v mislih. Veliko časa sem prihranil s tem, da nisem popravljaj scen, ki mi niso delovale prepričljivo. Raje sem delal naprej, da bi dosegel zastavljeni datum za zaključitev projekta. Toliko energije in časa sem vstavil v ta dva projekta, da sem na koncu zbolel, saj sem delal s polno paro, ne da bi se vmes ustavil.

Je bolje delati sam in imeti popolno ustvarjalno svobodo ali delati v skupini, vendar biti pripravljen na kompromise?

Če delaš sam, to očitno zniža budžet in ti da več ustvarjalne svobode. Veliko ljudi mi še vedno pravi, da sam ne bom mogel delati v neskončnost, saj me bo to izčrpalo. Res je,

da skupina ljudi lahko naredi boljši izdelek, vendar delajo na eni enotni zamisli. Tudi to, da vsak naredi svojo zgodbo, se mi zdi zanimivo, čeprav lahko kakovost izdelka ob tem malo trpi. V prihodnosti bom zagotovo imel ekipo ljudi, vendar ne preveliko, da budget ne bi preveč trpel.

➤ Kateri je tvoj najljubši del ustvarjalnega procesa in kaj ti povzroča preglavice?

Kot rečeno, res bi rad delal na risarskem slogu z uporabo 3D-tehnike, kar mi tudi uspeva. Zelo rad delam na slikanih ozadjih in za vsako posebej priredim posebno vzdušje. V 3D-ju komaj uporabljam luči. Morda eno ali dve za osnovno osvetlitev. Pozneje v After Effectsu dodajam plasti, ki simulirajo svetlobo tako glede svetlosti kot tudi bar-

ve. Vedno sem želel doseči videz risaneega filma, ne pa toliko 3D-animacije.

Kljub vsemu je veliko trikov, ki jih je treba uporabiti, da film izpade kot risanka. Zato so redki ugotovili, da so animacije delane s 3D-tehniko. To me sicer veseli, vendar je še dolga pot, da bom 3D-videz popolnoma odstranil.

Najtežji del je bil pisanje zgodbe. Bolj kot realizacija. Zgodbo za *Tom'n'Jerry* sem naredil v dveh tednih, medtem ko sem za *Vstop v misli skozi usta* porabil več mesecev.

➤ Tvoje animacije imajo očitne korenine v mangi. Je to zaradi tvojega porekla ali samo osebna izbira?

Mislím, da je to pogojeno s tem, kje sem odrasčal. Kot otroci smo veliko brali man-

ga-stripe in gledali japonske risanke. Korejska produkcija je bila na tem področju nerazvita. To je bil razlog, zakaj mi je ta slog zelo domač. Moj najljubši režiser je Miyazaki Hayao, čigar delo zelo spoštujem, in mi je velik vzornik. Ne morem se nagledati filma *Nausicaa iz doline vetra* (angl. *Nausicaa Of The Valley Of Wind*), ki mi vedno daje zagon za delo.

➤ Eno tvojih del se imenuje Tom'n'Jerry. Ali se kljub temu, da je film posvetilo znani risanki, ne bojiš, da bi prišlo do zmešnjave ali celo kakšnih legalnih sporov?

S Tomom in Jerryjem ameriškega dua Hanna-Barbera sem odrasčal. Ko sem slišal za smrt Josepha Barbera, sem se odločil, da naredim zgodbo, v katero bi bilo vklju-

čeno razmerje mačke in miši. Na dan sem prišel z zgodbo o mački in miši na podlagi dveh različnih slogov animacije. Glede pravnih zadev se nič ne obremenjujem, saj moj film nima komercialnih ciljev.

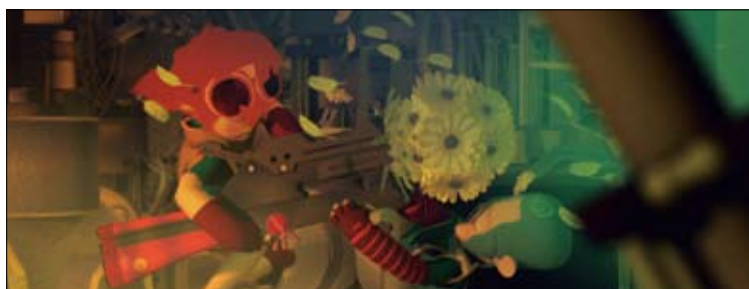
➤ Kaj trenutno delaš?

Trenutno se pripravljam na svoj naslednji projekt, ki bo celovečerni film. Pripravljam skripto in testiram različne pristope animacije, ki se razlikujejo od teh, ki sem jih uporabljal do zdaj. Mogoče bom ta projekt zagnal proti koncu tega leta. Vzporedno pa delam na aplikaciji za iPhone, imenovani Nimp.

➤ Kaj je ta aplikacija?

Nimp je družba majhnih možicljcev, ki »živijo« v iPhoneu. Lahko se odzivajo na nagib naprave, plešejo na glasbo, ki jo

predvajamo, jih prenašamo na drugi iPhone itd. Lahko jih tudi naučimo novih spretnosti, kot sta kuhanje in igranje košarke. V tem projektu skrbim za vse vizualije in animacijo. Pravzaprav so te aplikacije bile tisto, na čemer sem največ delal, ko sem živel v Koreji. Taka dela mi zelo ustrezajo, ker mi dajejo veliko možnosti za ustvarjalno razmišljanje.

➤ **Prej si omenil, da delaš celovečerni film. To je zelo drzen**

projekt. Boš ob tem imel kaj sodelavcev?

Mogoče je še malo prerano, da bi povedal kaj več o tem projektu, ker še vedno delam na zgodbi. Imam že nekaj smernic, ampak se moram še odločiti, katere bom izbral. Sicer pa bo zgodba temeljila na povezavah med ljudmi in bo zelo zabavna in čustvena. Več bo risanja ozadij in v nekaterih primerih tudi karakterjev. Okolica bo veliko bolj dovelana in impresivna. Za začetek načrtu-

jem, da bi imel dva sodelavca, število letih pa bom povečal, če bo treba. Rad bi ohranil majhno ekipo.

➤ **Na kateri trg ciljaš?**

Delam na zgodbi, ki bo primerna za vse ljudi, tako da bo ciljna publika zelo široka. Rad bi imel svetovno premiero na enem od velikih festivalov filma ali animacije. Nato bi rad to risanko distribuiral v čim več dežel. Kot si rekel, je to zelo drzen projekt in vanj bom vložil vso svojo energijo.

➤ **Kaj bi rad delal v prihodnosti? Katero od svojih spretnosti bi najraje razvil: režijo, animacijo, scenarij ...?**

Ne razvijam svoje kariere v neko specifično smer, ampak samo delam na svojih projektih. Izjemno mi je všeč ustvarjati nove svetove. Trenutno bi se najraje videl v vlogi režiserja animiranih filmov, ki bodo v zabavo in inspiracijo drugim.

EUROPRIX

Europe's leading contest for young professionals and outstanding students who produce, design and develop digital media projects on any platform or channel.

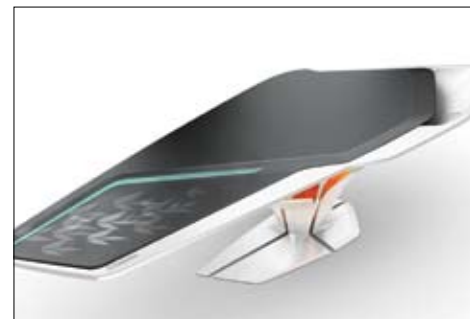
COMPETITION. AWARDS. FESTIVAL.

Register now for free until July 1, 2010:
www.europrix.org

kuhinja prihodnosti

Ekološka, prilagodljiva, večfunkcionalna in popolnoma futuristična!

Eno izmed najljubših človekovih opravil je razmišljanje o prihodnosti. To vsi radi delajo, nekateri zaradi konjička, drugi kot izziv, tretji pa zato, da si lažje načrtujejo sedanost. Razmišljanjem o prihodnosti so zavezani tudi vsi, ki kaj proizvajajo, saj morajo biti vsaj toliko pred časom, da lahko proizvodnjo začnejo pravočasno – ko je „roba“ še vroča. Zato v razvojnih izdelkih tovarn nenehno nastajajo študije izdelkov prihodnosti, kakršna je tudi kuhinja prihodnosti, ki so jo razvili v Electroluxu, predstavili pa 12. februarja 2010 na dogodku DesignBoost v Stockholmu.

Uredila: Irena Hlede

Glede na predvidevanja Združenih narodov bo leta 2050 kar 74 odstotkov svetovnega prebivalstva živel v mestih. Zaradi tako visoke stopnje urbanizacije bomo morali dobro premisliti, kako uporabljamo prostor, energijo in naše okolje. V omejenem prostoru megamest prihodnosti bodo naši domovi morali postati fleksibilnejši in ustrezati raznolikim potrebam. Aparati prihodnosti bodo morali biti vgrajeni in prilagodljivi, saj ne bomo več imeli prostora za številne aparate s posameznimi funkcijami.

Electrolux je kuhinjo prihodnosti razvil kot prikaz življenja v letu 2050. Njena zasnova temelji na številnih predvidevanjih. Kot prve nastopajo družbene potrebe, ki bodo pomemben del naših življenj tudi v prihodnosti, še posebej druženje z družino in s prijatelji. Rast visoke tehnologije v vsakdanjem življenju bo s seboj prinesla tudi željo po resničnih in pristnih vrednotah ter dviganje ravni kakovosti družinskega in družbenega življenja.

Tudi same družbe bodo morale biti učinkovitejše – ko bo v mestih živel 74 odstotkov od 9 milijard ljudi, bomo morali način življenja prilagoditi dostopnim virom. Odkrivati bomo morali vedno nove načine recikliranja odpadkov, energijsko učinkoviti izdelki in stavbe pa bodo pomembnejši kot kadar koli prej.

Vse to nam ne bo uspelo brez tehnologije. Ta je že danes izredno pomembna, leta 2050 pa bo stvar preživetja.

Tehnološke inovacije so predpogoj, da lahko stremimo k trajnostnemu razvoju v okolju in družbi. Electrolux je takšen scenarij prihodnosti vzel za temelj in razvil popolnoma nov oblikovalski koncept, ki ponazarja, kako bomo oziroma kako naj bi živeli takrat. Do kakšnih izsledkov so s svojimi razmišljanji in raziskovanji prišli?

Predstavljajte si, da vam nikoli več ni treba uporabiti ponev ali loncev. Da niste nikoli več v skrbeh, če so sestavine za kuhanje sveže ali da vam nikoli več ni treba v kuharski knjigi iskati receptov. Ime izzivalne vizije kuhinje prihodnosti je Srce doma (ang. Heart of the Home). Rešitev si za izhodišče postavlja tudi racionalnejši rabi energije in prostora, ki ju pred nas postavlja prihodnost, zato združuje funkcije kuhinjske mize, delovnega pulta in bara, vse v enem.

Srce doma je inteligentna, amorfná kühälne površina, ki se potrebam uporabnika popolnoma prilagaja. Na njeno površino preprosto položimo sestavine, ki jih le-ta prouči in nam predlaga seznam primernih receptov. Uporabnik izbere želenega ter kar z roko označi velikost kühälne površine, prav tako prostoročno pa s pritiskom na prilagodljiv material ustvari na površini želeno globino. Na koncu na isti način izbere še temperaturo in čas priprave. Preprosto, hitro in učinkovito. Če se bo tudi uresničilo, bo pokazala le prihodnost sama.

light + building 2010

Sejem Light + Building se je letos že desetič med 11. in 16. aprilom odvijal na frankfurtskem sejmišču. V desetih letih, odkar bienalno poteka, je prerasel v vodilni mednarodni sejem na področju osvetlitve, elektro inženiringa in avtomatizacije pri upravljanju zgradb. Njegov mednarodni ugled z leti naglo narašča, saj slovi kot forum inovacij in izmenjave znanj, kjer so prvič predstavljeni tako novi proizvodi kot oblikovalske in tehnološke smernice uglednih blagovnih znamk. Več kot dva tisoč razstavljalcev je napolnilo razstavne prostore v enajstih sejmskih halah. Temu primerno se povečuje tudi število obiskovalcev z vsega sveta. Letos je sejem obiskalo približno 160 000 arhitektov, oblikovalcev, projektantov, inženirjev, obrtnikov in predstavnikov proizvajalcev razstavljenih proizvodov, ki v poznavanju svežih novosti s področja osvetlitve vidijo priložnost za svoj poslovni uspeh.

Glavna tema letošnjega Light + Building v Frankfurtu je bila doseganje optimalne energetske učinkovitosti s tesno povezanostjo tehnoloških in oblikovalskih dosežkov na področju osvetlitve prostorov in urbanih površin, inovativnih rešitev elektro inženiringa ter centralnega in medmrežnega upravljanja zgradb. Vodilni proizvajalci so prepričani, da je potencial za izboljšanje energetske učinkovitosti, varnosti in udobja objektov skrit prav v interdisciplinarnem načrtovanju osvetlitve že v zgodnjih fazah projektiranja. Omenjena tri osnovna področja, načrtovanje osvetlitve, elektro inženiring in avtomatizirano upravljanje objektov, so zaradi preglednosti celotnega sejmišča razdeljena po posameznih halah. Prek številnih spremljevalnih dogodkov, srečanj, predavanj, delavnic in razstav jih organizatorji sejma poskušajo povezati v celoto in predstaviti kot enoten in neločljivi del učinkovite gradnje ter vzdrževanja vseh vrst objektov in odprtih javnih površin. Razstavni paviljoni so bili večinoma prava paša za oči. Vsak je z videzom jasno izražal svojo lastno izvorno oblikovalsko zamisel. Številne atraktivne svetlobne instalacije so bile prepoznavni elementi največjih podjetij. Veliko razstavljalcev se je odločilo v sklopu svojega paviljona organizirati kavarno, sprostitveni kotiček ali celo manjšo restavracijo, seveda skrbno opremljeno z lastnimi svetili. To je nedvomno spretna marketinška poteza, saj se zaradi sproščenega ambientsa obiskovalec dlje časa zadrži v posameznem razstavnem prostoru ter naveže nove poslovne stike. Prepoznavnost svojih proizvodov so posamezne blagovne znamke poskušale doseči tako, da obiskovalec ni le

pasivni opazovalec, temveč ima prek različnih dejavnosti možnost spoznavati delovne in uporabo posameznega izdelka.

Svetovni oder osvetlitve

Na področju oblikovanja svetlobe je že nekaj let v ospredju tehnologija LED, ki slovi po varčnosti in dolgi življenjski dobi ter je nepogrešljiva, kadar govorimo o energetsko učinkoviti gradnji. Kratica LED (Light Emitting Diode) pomeni diodo, ki izžareva svetlobo. Sestavljena je iz čipa, ki je iz polprevodnega materiala. Napolnjen je z zlitinami kemičnih elementov, kjer enako kot pri drugih diodah tok teče od anode k katodi. Pri tem nastane tok elektronov in elek-

tronskih vrzeli, ki se zlijejo. Princip delovanja diod LED je v tem, da elektron trči v elektronsko vrzel. Pri tem pade v nižje energijsko polje in zaradi izenačitve odda energijo v obliki elektromagnetnega sevanja, ki ga zaznamo kot svetlobo.

Sijalke LED v primerjavi z žarnicami, ki segrevajo žarilno nitko tako močno, da zasveti, proizvajajo hladno svetlobo. Njihova varčnost se kaže ravno v tem, da se skoraj vsa energija pretvori v svetlobo in ni energijskih izgub zaradi segrevanja žarilke. Poleg boljšega izkoristka jih odlikuje tudi daljša doba uporabnosti, ki znaša približno 50.000 ur v primerjavi z navadnimi žarnicami, kjer je ta le 1.000 ur.

Prilagodljivost modulov omogoča neomejene možnosti oblikovanja.

Zanimivo oblikovani razstavni paviljoni

Z diodami LED se odpirajo povsem nove možnosti na področju oblikovanja svetil. Poznamo več vrst LED-modulov, od najmanjših kristalov do cevastih oblik in trakov, ki jih lahko speljemo tudi do 200 metrov v dolžino brez prekinitev. Module lahko poljubno sestavljamo in oblikujemo. Izraznost novih svetil je zato povsem drugačna od klasičnih, kar je odprlo oblikovalcem povsem nove oblikovne razsežnosti. Svetloba je zdaj v prostor pogosto integrirana neopazno, s poudarkom na ambientalni svetlobi. LED-moduli so pri opremitvi prostorov neločljivo povezani z notranjo opremo ali pa predstavljajo prostorski poudarek kot zanimiva svetlobna instalacija. Smernica

Zunanja svetila

kaj dobim

naročnina na klik

10 številčk

popusti & ugodnosti

naročnina na revijo - cenik

Letna naročnina ..... 43,20 EUR

Podaljšanje naročnine ..... 39,40 EUR

kje se naročim?

s priloženo naročilnico

po internetu | www.klikonline.si

po telefonu | + 386 (0)1 52 00 720

45 junij

arhitektura, oblikovanje in novi mediji

Novi KLIK najdete na prodajnih mestih Dela prodaje, v knjigarni Goga v Novem Mestu ter knjigarni v Kibli v Mariboru.

Vsebino nove številke najdete tudi na www.klikonline.si

[naročilnica na klik]

nepreklicno naročam(o) klik od številke:

..... 119 junij 2010

..... 120 julij | avgust 2010

način plačila

..... položnica

..... račun

ime in priimek

podietje

dejavnost

ulica

poštna številka, pošta

telefon, faks

e-pošta

datum

glavčna številka (zavezanec)

za vse naročnike klika

do **5 % popusta** pri nakupu programov podjetij Adobe, Corel in Quark ter Graphisoft

do **15 % popusta** pri nakupu knjig založb Lux Libris, Pasadena, UPI-2M in Earthscan

poština
plačana
po pogodbi
št. 59/1/s

V cenah je zajet 8,5 % DDV. Celoletna naročnina je možna le ob vnaprejšnjem plačilu. Vnaprejšnje plačilo naročniku zagotavlja popust in brezplačno dostavo na želeni naslov znotraj Slovenije. Naročnina za naročnike zunaj Slovenije je višja za znesek povišane poštne in se spreminja ob spremembah cen poštne storitve. Celoletna naročnina začne kupcu teči takoj po plačilu naročnine. Kupec lahko od naročnine odstopi najkasneje 8 dni po plačilu naročnine. V tem primeru mu založnik v celoti povrne vplačani znesek. Stroške dostave revije do kupcev znotraj Slovenije krije založba. Če kupec po preteku naročnine pisno ne sporoči, da revije ne želi več prejemati, mu založba pošlje račun oz. položnico za naročnino za naslednje leto. Če kupec pošlje položnice ali predračuna ne poravnava, se njegova naročnina prekine. Naročilnica je sestavljena v enem izvodu in služi kot osnova za pripravo položnice ali računa.

pro anima
p.p. 2736

1001 Ljubljana

Naročanje: www.klikonline.si 01 52 00 720

kaj dobim

naročnina na klik

10 številc

popusti & ugodnosti

popusti pri nakupu programov
popusti pri nakupu knjig
ter vrsta uporabnih informacij za bralce
na spletni strani revije, kot so:
ceniki storitev
spletne povezave - linki
informacije o sejmih, natečajih ...

kje se
naročim?

s priloženo naročilnico

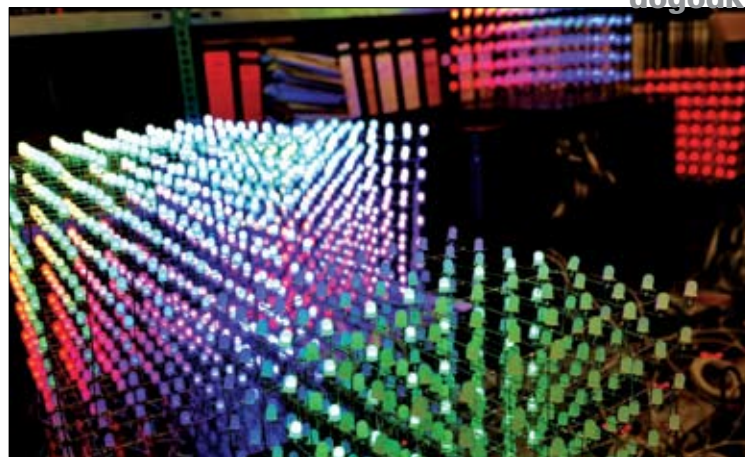
po internetu | www.klikonline.si

po telefonu | + 386 (0)1 52 00 720

46 junij

Svetlobna mreža v mestnem parku

Svetlobna instalacija osvetljenih kock predstavlja podatkovne točke na borzi. Iz zbranih podatkov so ustvarjene grafične animacije.

Svetlobna skulptura v botaničnem parku

Pred operno dvorano LED-sijalke z utripanjem ponazarjajo panje nad ribnikom.

pri oblikovanju osvetlitve je v smeri spreminjanja barve svetlobe, kar omogoča prav ta tehnologija. Iskanje novih kemičnih zlitin v diodah namreč vpliva na razvoj vse širšega svetlobnega barvnega spektra in dinamičnega spreminjanja barvne temperature.

Na več razstavnih paviljonih je bilo mogoče s poskusom spreminjanja barve svetlobe spoznati, kako le-ta vpliva na izraznost posameznih materialov. S toplimi svetlobnimi odtenki je les pridobil na svoji izraznosti, medtem ko je bil osvetljen s hladno svetlobo povsem neizrazit material. Nasprotno postane kamen, osvetljen s toplimi barvnim spektrom, povsem anemičen material, a poudari svoj značaj pri hladni osvetlitvi. Zlata svetlikajoča se površina se obnaša podobno kot kamen, saj se ob topli osvetlitvi zlata barva spremeni v rjavo mat površino. Izsledki omenjenega poskusa nam jasno pokažejo, kako tesno povezana sta načrtovanje svetlobe in izbor materialov.

S spreminjanjem barvne temperature lahko simuliramo svetlobo, ki je značilna za neki del dneva v prostorih, ki so slabo naravno osvetljeni. S takim načrtovanjem svetlobnega ugodja lahko bistveno izboljšamo bivanjsko okolje. Nove tehnološke

rešitve nam danes omogočajo, da jakost in barvo svetlobe samodejno nadzorujejo senzori. Njihova vloga je, da sami zaznajo spremembo naravne svetlobe v prostoru in temu prilagodijo tako jakost kot barvo osvetlitve.

Svetlobo v prostoru ali celotni zgradbi lahko prilagajamo tudi glede na dejavnost, ki se trenutno odvija v posameznem prostoru, in sicer prek centralnih programskih nastavitvev. Skupaj s svetlobo se tako lahko nadzoruje tudi toploto in senčila na oknih. Prilaganje osvetlitve s svetlobnimi senzori in programsko opremo je revolucionaren tehnološki dosežek, saj pozitivno vpliva na bivalno ugodje, na energijsko bilanco zgradbe ter predstavlja pomemben del okolju prijazne gradnje.

Ena od razstavnih hal je bila v celoti namenjena urbani razsvetljavi in razsvetljavi zunanjih javnih prostorov. Da bi učinek zunanjih svetil čim bolj približali dejanski uporabi, so organizatorji osrednji zunanji prostor sejmišča, imenovanega »agora«, namenili oblikovanju svetlobnega bulvarja z različnimi tipi urbanih svetil. Tudi tovrstna razsvetljava svojo učinkovitost izboljšuje z LED-sijalkami, svetlobnimi senzori in fotovoltaike. Pri

oblikovanju mestna svetlobna telesa skoraj nimajo omejitev in so kot taka velikokrat glavni poudarek javnih površin. Z izborom ustrezne urbane razsvetljave imamo nekaj več težav le Slovenci in prebivalci italijanske pokrajine Lombardije, saj se moramo držati zakona o svetlobnem onesnaževanju. Ta namreč zapoveduje, da mora biti vsa javna razsvetljava do leta 2016 usmerjena neposredno v tla. Taki zakoni drugod niso v veljavi. Proizvajalci svetil pa zaradi svoje poslovne strategije ne priznavajo težav s svetlobno onesnaženostjo v mestih. Vrste javne razsvetljave, ki bi bile primerne za slovenski prostor, so zato pri ponudnikih v manjšini.

Sejem kot mestna ikona

V okviru sejma vsako leto podelijo nagrade za najboljšo inovacijo, ki kot merilo za ocenjevanje vključuje tehnologijo, ekologijo in oblikovno vrednost. Nagradjeni proizvodi so razstavljeni v posebnem razstavnem prostoru v okviru sejma. Veliko pozornosti je vzbudila hiša E, ki je sinonim za energijo, učinkovitost, elektro inženiring in inteligenco v enem. Gre za model hiše s površino 100 m², kjer so predstavljene zadnje novosti s področja ogrevanja, osvetlitve in

inteligentnega upravljanja objektov. Svoje razstavno mesto na sejmu imajo tudi mladi oblikovalci, ki s svojimi oblikovalskimi dosežki upajo, da jih bodo opazili proizvajalci. Sejem ima z leti vse večji vpliv na življenje in utrip Frankfurta. Urbani prostor postane v tem času pravi svetlobni laboratorij. Za to v veliki meri poskrbi festival Luminale, v okviru katerega po vsem mestu s stopetdesetimi svetlobnimi instalacijami, ki jih postavijo umetniki, oblikovalci, arhitekti in inženirji, na poseben način oživijo javne prostore, galerije, muzeje, stare industrijske objekte, spomenike, fasade, trge in parke, ki velikokrat ostajajo neopaženi.

Sejmišča Light + Building so poleg Frankfurta prisotna na vseh najhitreje rastočih svetovnih trgih, kot so Kitajska, Brazilija in Rusija, kar kaže na to, da seji danes niso namenjeni le predstavljanju izdelkov, ampak so stičišče za izmenjavo znanj, informacij ter ne nazadnje s spremljevalnimi prireditvami tudi priložnost za zanimiva doživetja. Svetloba je imela od nekdaj pomemben vpliv na bivanje ljudi, zato sejem Light + Building z združevanjem bivalnega ugodja in energijske varčnosti postaja vse pomembnejša blagovna znamka.

prvoaprilaska konferenca

Na ljubljanskem gospodarskem razstavišču se je na letošnji prvi april zgodila prva konferenca Optimum IT, ki je po svojem obsegu in kakovosti presenetila skeptike o možnosti uspeha splošnega dogodka s področja informacijskih tehnologij v Sloveniji, še posebno na dan šaljivcev.

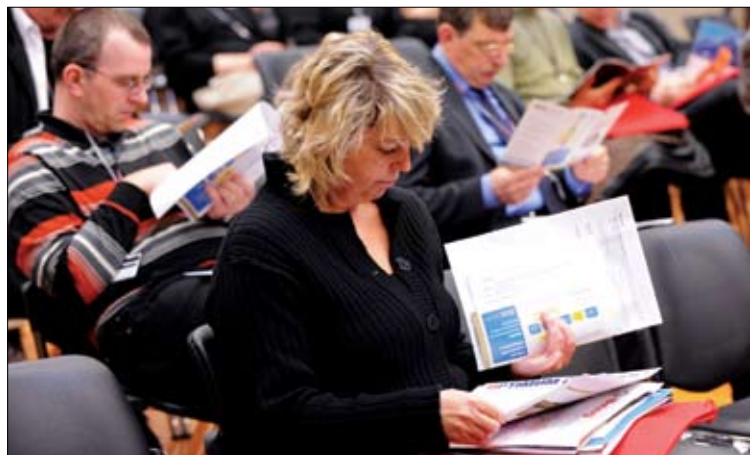

Konference se je udeležilo nekaj več kot dvesto udeležencev, predvsem iz slovenskih podjetij. Dogodek jim je postregel s 25 predavanji v treh vzporednih sekcijah in razgibanim razstavnim prostorom. Rdeča nit konference se je odvijala predvsem na temo optimizacije poslovanja s sodobnimi informacijskimi tehnologijami in področji letih, na katerih so možni prihranki. Tematike so bile še posebno aktualne za čase, ko sta racionalizacija in optimizacija poslovanja podjetij že kar stalnica.

Z obiskom predavanj so na svoj račun prišli vsi, ki jih zanimajo nekoliko bolj teoretična znanja in izkušnje strokovnjakov s stališča poslovne analitike ter uporaba poslovnih aplikacij v interni infrastrukturi. Kljub temu ni manjkalo zanimivih novosti s področja storitev in prodajnih izdelkov slovenskih podjetij s področij virtualizacije in storitev v oblaku. Prav na zadnjem področju nam je konferenca prikazala, da v Sloveniji podjetja

zelo resno ne samo razmišljajo, temveč tudi dejansko ponujajo povsem spodobne storitve infrastrukturnih storitev v oblaku. Med boljše zastopanimi tematskimi sklopi konference velja omeniti tudi informacijsko varnost, kamor je spadalo tudi eno od predavanj najboljše ocenjenega predavatelja konference Boža Beriča, ki je bil s svojim nastopom in energijo na odru nedvomni zmagovalec konference.

Čeprav je bila konferenca brezplačna, omogočena s sredstvi pokroviteljev in z veliko prodajno naravnanimi predavanji, so bili znanja ter informacije na visoki ravni. Organizatorjem naj pomeni uspeh konference spodbuda tudi za prihodnje leto, saj je očitno mogoče narediti odličen IT-dogodek tudi brez prisotnosti nekaterih lokalnih poslovalnic velikih mednarodnih podjetij in dokazati, da je ponudba storitev slovenskih podjetij popolnoma v koraku s svetovnimi smernicami.

archicad 14

Podjetje Graphisoft, avtor programskega paketa ArchiCAD, je lani časovno nekoliko zaostajalo pri izidu različice 13, zato je najava štirinajstke po samo osmih mesecih marsikoga presenetila. A proizvajalec se je le vrnil na redni letni krog izdajanja obnovljenih različic, ker je za implementacijo novega Teamworka v različici 13 porabil malce več časa. Brez dvoma je bil Teamwork zadetek v polno, saj so ga začeli uspešno uporabljati tudi tisti, ki se prej sodelovanja na projektu niso upali lotiti. S tem pa že pridemo do vprašanja, kaj bo letošnja zvezda ArchiCAD-a 14, najnovejše posodobitve najstarejšega programa za arhitekturno projektiranje. Odgovor je kratek. IFC!

Sodelovanje med strokami

Arhitekti še zdaleč niso otok zase v procesu projektiranja, ampak morajo ves čas sodelovati s projektanti drugih strok. Večina izmenjave grafičnih podatkov se je dolga leta dogajala na ravni 2D-risb. Arhitekt je načrt tlorisa ali prereza zapisal v DWG in ga predal npr. strojniku, ta ga je odprl in dodal svoje elemente, ga zopet vrnil arhitektu, ki je spremembe in novosti vključil v projekt. Če sta bila disciplinirana in uporabljala razumljivo imenovane plasti (layerjev), je ta izmenjava delovala. Ko strojniku dodamo še statiko, načrtovalca armature in elektro instalacij, krajinarja in še koga, pa skoraj zagotovo dobimo zmešnjava različnih DWG-dokumentov različnih različic, barv, plasti in še česa. Ob tem pa sploh ne pozabimo, da se vse dogaja na ravni 2D-risb. Leta 2010? Ali ni že čas za resničen BIM (informacijski model stavbe)?

Graphisoft že vsa leta zagovarja princip, da naj vsak uporablja orodje, namenjeno njegovemu delu, da pa mora biti sodelovanje med različnimi strokami zagotovljeno. V takem sodelovanju pa je treba 2D-risbam v formatu DWG narediti konec. Rešitev so že sredi 90. let začrtali v zvezi IAI (International Alliance of Interoperability), ko so si zadali nalogo razviti odprt standard za prenos BIM-podatkov med različnimi programskimi rešitvami. Člani IAI in s tem podporniki neodvisnega formata IFC (Industry Foundation Classes) so v tem času postali skoraj vsi večji razvijalci rešitev s področja arhitekture, gradbeništva, strojnih in elektro instalacij ter upravljanja s stavbami. Čeprav nerad, se je valu že pred leti pridružil tudi Autodesk, ki mu je sicer bistveno bolj ustrez-

zal njegov zaprt format DWG. In katera je prednost formata IFC? Bistvena razlika je v tem, da objekt s seboj ne nosi le geometrije, barve in plasti (kakor običajni formati DWG, 3DS, OBJ ...), ampak vse, kar smo temu objektu v procesu modeliranja določili. Za arhitekturni model to pomeni, na primer, sloje in materiale v zidu, toplotne prevodnosti objektov, informacijo, ali je neki objekt nosilni ali nenosilni del konstrukcije, in podobno. Ko tak model v formatu IFC odpremo v npr. programu za statične izračune, dobimo popoln model z vsemi podatki, ki jih je vnesel arhitekt, njemu pa pozneje seveda spet vrnemo IFC-datoteko s spremembami modela.

Ta malo daljši uvod je bil potreben zato, ker je format IFC med nami že vrsto let, vendar se v praksi le počasi uveljavlja. Program ArchiCAD 14 ima nalogo, da to spremeni globalno in s tem omogoči večjo produktivnost ter kakovost projektov, **slika 1**.

Prilagoditve BIM-modela

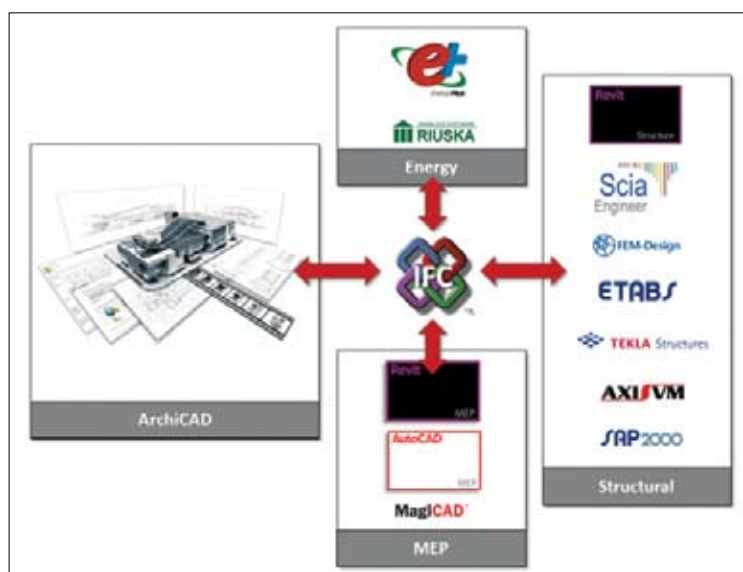
V različici 14 imamo možnost objektu dodeliti nove lastnosti, kot je npr. „Tip IFC-elementa“, določiti, ali je to del nosilne ali nenosilne konstrukcije, ter podatki pripadnost ovojju stavbe. S tem zagotovimo pravilno obravnavo objektov v drugih programih in lažje naredimo filter za izvoz, na primer, le nosilne konstrukcije modela zgradbe za statiko, **slika 2**.

Izvoz/uvoz BIM-modela

Prevajalniki IFC, vključeni v ArchiCAD 14, so posebej prilagojeni za komuniciranje z drugimi programi za statiko, strojne in elektro instalacije ali izračunavanje energijskih

Darmstadtium, Znanstveno kongresni center Darmstadt, Nemčija; arhitektura: fs-architekten Paul Schroeder Architekt BDA in Chalabi architects & partners

Slika 1

Slika 2

ArchiCAD 14

graphisoft

pilon aec, d.o.o.

www.pilon.si

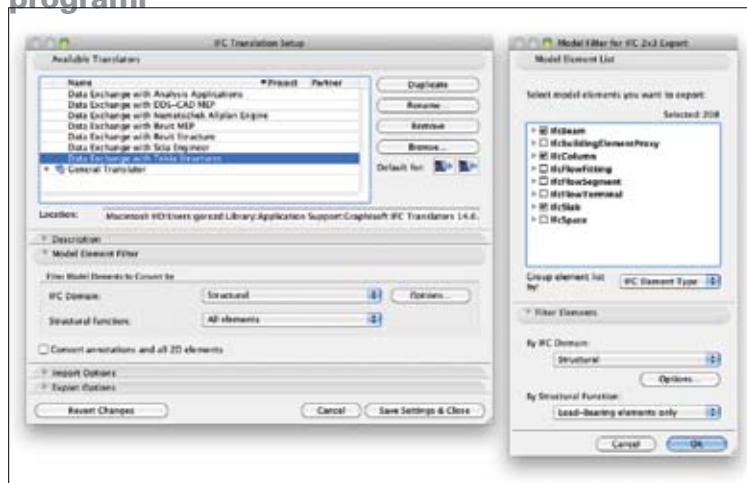
3.280 eur do 4.100 eur

(polna različica, cena brez ddv)

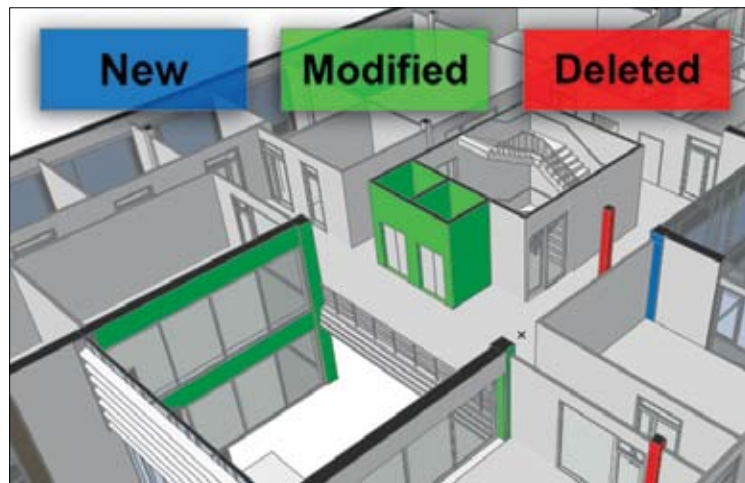
720 eur do 900 eur

(nadgradnja, cena brez ddv)

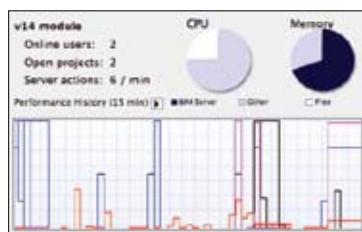
Slika 3

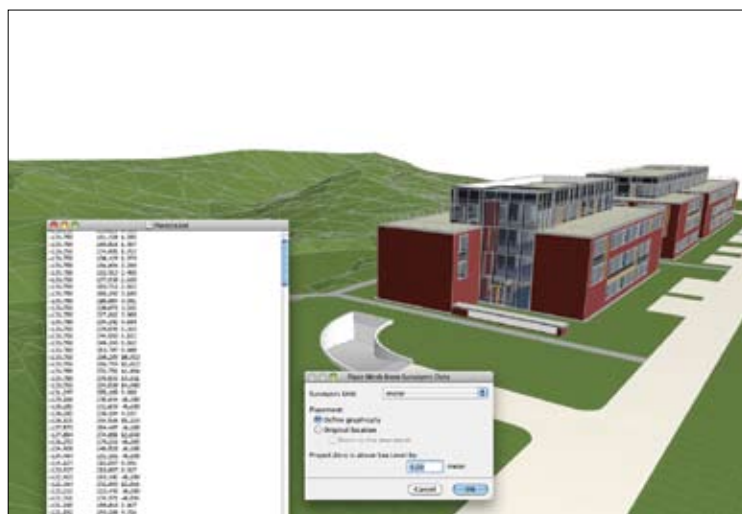
Slika 4

Slika 5

Slika 6

Slika 7

potreb zgradb, **slika 3**. Za izvoz v neki program zadošča en klik, sami pa si lahko pripravimo tudi svoje prevajalnike. Za komunikacijo s programoma Revit Structure in MEP pa so programerji izdelali celo vtičnika, ki pretvorita dodatne elemente, ki jih v IFC še ni. Tako se npr. objekti Revit MEP pretvorijo v objekte ArchiCAD MEP.

IFC-komunikacija v obe smeri
Ne samo, da v ArchiCAD znova uvozimo IFC-model, ki ga dobimo od statika ali strojnika, ArchiCAD 14 zna celo primerjati poslan in vrnjen model ter barvno označiti spremenjene, nove ali izbrisane objekte. Tako imamo zagotovljen pregled nad vsemi spremembami modela, **slika 4**.

Spremembe in novosti v Teamwork – načinu dela

Kot že rečeno, je ArchiCAD 13 prinesel pravo revolucijo v načinu sodelovanja več arhitektov na istem projektu. Nekaj stvari pa je vseeno še manjkalo in te smo dobili zdaj. Uporabniki so predvsem pogrešali možnost, da z enim klikom prevzamejo nadzor nad vsemi objekti v modelu. To je še posebno pomembno na začetku projekta, ko ena oseba šele postavlja osnovno strukturo zgradbe ali kadar v načinu Teamwork dela samostojni arhitekt. Da, tudi to je še kako smiselno. In ko zaključimo delo v ArchiCAD-u, lahko nastavimo, da se vsi objekti samodejno sprostijo v uporabo drugim sodelavcem. Dodane so nove možnosti za izdelavo filtrov za rezerviranje objektov, rezerviranje posameznih ali vseh popisov in celo rezervacija posameznega objekta kar v popisu. Celoten projekt Teamwork lahko skupaj z vsemi knjižnicami zdaj z enim klikom vzamemo s seboj na USB-ključku in ga z naslednjim klikom zopet aktiviramo na drugi lokaciji, **slika 5**. Tako nam za dostop do projekta Teamwork ni potreben več niti internetni dostop, če pa ga kljub temu

imamo, lahko seveda spremembe pošiljamo in prejemamo tudi prek njega. Dodan je program za nadzor delovanja BIM-strežnika, kjer vidimo zasedenost pomnilnika in procesorja ter količino podatkov, ki je prenesena od uporabnika na strežnik, **slika 6**. Vidimo lahko tudi zadnje akcije uporabnikov in strežnika ter kdo na projektu dela oziroma je delal. Seznam novosti in izboljšav na področju sodelovanja v načinu Teamwork je precej dolg, zato naj omenim le še podporo BIM-strežniku tudi na 64-bitnih Mac OSX-računalnikih. To je bilo v okolju Windows vključeno že v prejšnji različici.

Druge bistvene novosti pri delu z ArchiCAD 14

Če smo do zdaj spoznali predvsem novosti, ki se jih bodo razveselili napredni uporabniki, ki projektirajo v večjih skupinah oziroma delajo na velikih projektih, to ne pomeni, da ni pomembnih novosti tudi za vse druge. ArchiCAD 14 zna prebrati datoteko TXT z geodetskimi koordinatami in iz njih sam izdelati teren. Tako zdaj odpadeta dolgotrajno risanje izohips in izdelava terena z ukazom Mesh, **slika 7**. Pri izdelavi popisov je tudi na Macu poleg zapisa v format XLS ta zapis razširjen še z grafičnim delom. Popis oken, vrat, objektov ali drug popis, ki vsebuje grafične elemente, se zdaj v celoti zapiše v Excel, kjer je na voljo za nadaljnjo obdelavo, **slika 8**. Ko smo že pri oknih in vratih, naj omenim novosti pri knjižnicah. Dodana je nova knjižnica oken in vrat, ki ustrezajo tistim, ki se uporabljajo pri nas. Prej je bilo treba naložiti t. i. knjižnico Superset, zdaj pa so ta okna že vključena, dodani pa so tudi novi tipi špalet in zaključkov zidov, **slika 9**. Lažja je tudi selitev projekta iz prejšnjih različic, saj ArchiCAD 14 sam naloži ustrezne knjižnice. Na voljo imamo nove možnosti za upravljanje z objekti in knjižnicami. Tako lahko na primer odstranimo vse objekte, ki niso del projekta. Kot vsako leto je dodanih tudi precej novih objektov v knjižnico.

Popis vrat					
ID	Tip vrat	Dimenzije	Tloris	Naris	
D106	D1 Transom 14	1,00x2,80			
D107	D1 SideLight Transom 14	1,45x2,80			
D108	D1 SideLight Transom 14	1,32x2,40			
D109	D1 SideLight Transom 14	1,50x2,80			

Slika 8

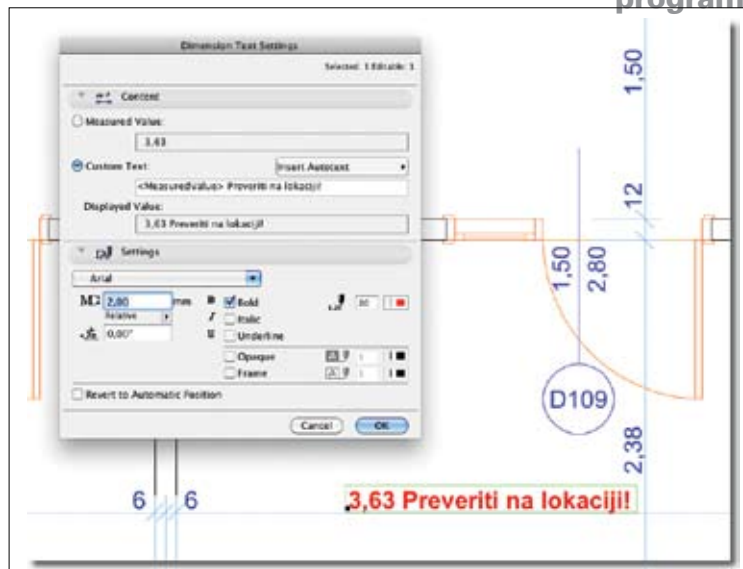

Slika 9

Ukaz Offset je bil očitno le malo preveč skrit, zato je zdaj dobil mesto na vseh standardnih paletkah, kjer se ga da takoj uporabiti. Razširjene so možnosti za iskanje objektov (iskanje po vsebini besedila ali manjkajočih objektov) ter lažje določevanje pogleda za funkcijo Trace & Reference. Dodana je možnost enostavnega izpisa vodilnega ali končnega besedila pri kotiranju, ki se ob spremembi kote zadržji, **slika 10**, zidovi, plošče in strešine pa so po novem lahko sestavljene iz kar osemindesetih različnih slojev (namesto dosedanjih osmih).

Za boljši prikaz v 3D-oknu so dodane nasebne in odsebnne sence tudi v načinu OpenGL. Poleg formata IFC je sprememba doživel tudi zapis v DWG, kjer so ponovno podprte zadnje različice, v DWG lahko shranimo le del risbe, omejen z ograjico, pri uvozu DWG-ja pa najprej izberemo, katere plasti sploh želimo uvoziti.

Z večjedrnimi procesorji v sodobnih računalnikih ArchiCAD 14 izkorišča tudi t. i. prosti čas posameznih jeder, tako da vnaprej poskuša izvajati pogoste operacije, npr. osveževanje prereзов, 3D-modela, popisov in podobno. Že samo zaradi te novosti je ArchiCAD 14 pri nekaterih operacijah tudi do petkrat hitrejši kot njegov predhodnik. Kljub temu zahtevana strojna oprema ni veliko drugačna, kot je že nekaj časa. ArchiCAD dobro zadriha na večjedrnih procesorjih tipa Intel i5 ali i7, ki pa mu mora družbo delati vsaj 2 GB (raje pa 4 GB) delovnega pomnilnika. Nobene resne potrebe ni po pretirano dragih grafičnih karticah, a vseeno se, predvsem na prenosnikih, izogibajte integriranim grafikam z deljenim pomnilnikom. Če delate na večjih projektih, je dobrodošel 64-bitni operacijski sistem Windows 7, vendar v tem primeru brez 8 GB pomnilnika ne bomo občutili nobene razlike.

Slika 10

ArchiCAD 14 torej ne prinaša revolucije, kot jo je trinajstica s Teamworkom, vseeno pa je več kot dostojna nadgradnja paradnega konja podjetja Graphisoft. Poleg ArchiCAD-a je prenavo in

veliko novosti doživel še dodatek za izračunavanje energetskih potreb Eco-Designer, ki je lani tudi oral ledino med eko-programskimi rešitvami. Kljub novostim pa bo nadgradnja za EcoDe-

signer za vse uporabnike brezplačna, tako kot za dodatka MEP-modeler za oblikovanje strojnih instalacij in Virtual Building Explorer za 3D-komunikacijo v realnem času.

Kompleks Slavija - Maribor, Reichenberg Arhitektura

x5 iz corela

Prijubljeni „korl“ je ponovno prenovljen, tokrat pod obetajočo liho številko 5. Programske različice z lihimi števili so namreč že nekaj časa uspešnejše od sodih in vse kaže, da bo to tudi tokrat tako, saj je X5 obogatena z barvnim upravljanjem, ki povzema uspešne, svetovno uveljavljene sisteme in zagotavlja tudi profesionalnim uporabnikom izdelke s predvidljivimi in nadzorovanimi barvami. Brez teh pa posebno v pripravi za tisk ne gre. Zato lahko „korlovi“ petici tokrat upravičeno napovemo uspeh.

corel x5
corel
chs, d.o.o.
www.chs.si/index.php?id=53
609,00 eur
(polna različica, cena brez ddd)
312,00 eur
(nadgradnja, cena brez ddd)

Vsak pregled programa se začne z namestitvijo, ki jo programerji radi popestrijo s kakšnim „dogajanjem“. Medtem ko čakaš, da se namesti X5, je to pogled na izbor zmagovalnih del svetovnega oblikovalskega natečaja podjetja Corel. Posebno pohvalno je, da se pod deli navajajo tudi imena avtorjev. Tako je istočasno dosežena promocija programa kot oblikovalskega orodja in ustvarjalcev, ki z njim delajo.

Predstavljena dela so sicer pogosto na meji kiča, a kljub temu izražajo visoko raven izvedbene izkušnosti avtorjev.

Namestitev traja dolgo, veliko dlje, kot smo bili do zdaj navajeni, kar kaže na to, da se je tudi Coreldraw spremenil v „mastodonta“. Ob pregledu nameščenih komponent ugotovimo, da se s t. i. namestitvijo Typical naložijo tudi vse knjižnice slik, fotografij, simbolov in oblik črk – fontov

–, ki smo jih do zdaj po potrebi snemali s CD-ja. Stvar premisleka je, ali nam je to všeč ali ne, a verjamem, da jih ni malo, ki bodo, oboroženi s to informacijo, raje izbrali namestitev Custom in se odločili, da knjižnice vendarle ostanejo na prenosnih digitalnih medijih. Ni kaj – kratki, hitri in nezahtevni programčki postajajo na področju priprave za tisk in oblikovanja pač preteklost.

Standardne palete Pantone so sedaj vključene v program

Corel Connect pomaga pri pregledovanju vsebin na diskih

Tudi tiskani priročniki so postali preteklost, zdaj je vse le v digitalni obliki in na spletu. Vsem, ki pa kljub vsemu radi kaj prelistate, na primer knjižico simbolov, priporočamo, da si tisto od prejšnjih različic skrbno shranite, ker bo kmalu postala muzejska redkost. Corel X5 tako dobimo le v plastičnem etuiju, v katerem je samo plošček DVD. Seveda pa na njem ne manjka obsežen, kar 320 strani zajemajoč priročnik z navodili in pomočjo, poleg tega pa še množica videofilmov z opisi rutin.

Pomembne izboljšave

„Usodna“ liha različica je že zaradi uroka številke morala prinesiti nekaj pomembnih izboljšav. Na prvem mestu bi gotovo izpostavila barvno upravljanje, ki je zapustilo boemske vode Corelove unikatnosti in prevzelo uveljavljen ter preizkušen standardni industrijski sistem barvnega upravljanja, podoben, kot ga uporabljajo programi Adobeja. Ta po novem temelji na barvnih profilih, upravljanih iz na novo vpeljanega pristana (Dock) Colour Proof Settings, enakih, kot so uveljavljeni povsod drugje v pripravi za tisk. Zato si bo zdaj gotovo marsikateri profesionalc od-dahnil, saj rešitev končno omogoča boljši nadzor nad barvami in predvidljive barvne dosežke.

Adobejevo (ali vsaj močno podobno) rešitev v najnovejši različici CorelDRAW-a povzemajo tudi z novo aplikacijo *Corel CONNECT* – nekakšnim vmesnikom za lažje in hitrejšo pregledovanje datotek. Ta se pri konkurentu imenuje Version Cue in je že od različice CS2 del ustvarjalne zbirke.

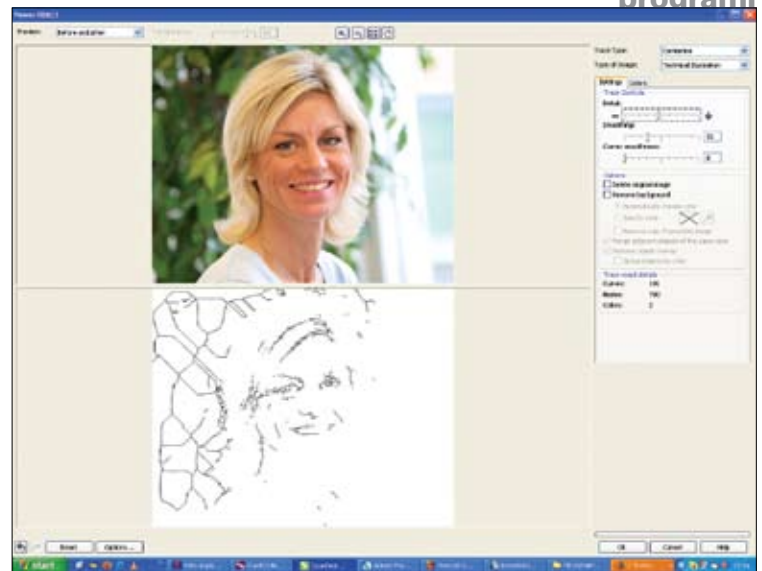
Velika Corelova odlika je bila od nekdaj široka in uporabniku prijazna podpora množici grafičnih formatov. Ko Adobe odpove ubogljivost, Corel razreši težavo! Ta obsežna in skoraj vedno delujoča podpora se ohranja in širi še naprej, zdaj že z več kot 100 podprtimi formati, med njimi Au-

toCAD, DXF, PLT, Visio, DOCX itn. Še bolj kot doslej je izboljšana tudi usklajenost z Adobejevimi orodji, posebno s Photoshopom, Illustratorjem in Acrobatom ter z jezikom Postscript 3, ki ohranja neokrnjene datoteke RGB.

Korla vaje uporabnik bo takoj opazil tudi spremembo na oknu *File/New*, ki nam zdaj že pred začetkom dela ponudi nekaj predpripravljenih profilov, odvisnih od tega, kakšen izdelek bomo delali – spletni ali namenjen tisku. Pripravo za spletne strani bo poenostavila tudi nova možnost z imenom *Pixel Preview*, ki poenostavlja mehčanje robov (*Anti Aliasing*). Zadnja izboljšava, ki je prav tako namenjena pripravi izdelkov za objavo na spletu, pa je ukaz *Export for Web*. Ime je zagotovo dovolj ilustrativno, da ne potrebuje dodatne razlage.

Drobni sladkorčki

CorelDRAW je od nekdaj pod svojim širokim dežnikom združeval tako profesionalce kot ljubiteljske oblikovalce, zato mora poleg „resnih“ orodij ponuditi še vsaj nekaj „igrač“. Imenujejo se nova orodja. Tako je od zdaj pravokotniku (ukaz *Rectangle*) mogoče na različne načine oblikovati vogale. Pogosto upora-

Mnoge nove možnosti vektorizacije fotografij z obnovljenim orodjem Trace Bitmap

bljana in praktična je tudi možnost mehčanja krivulj z orodjem *B-spline*, v kontrolnih točkah mehča preoglate izbokline. V priljubljeno „igralo“ se lahko prelevi tudi novo orodje *Art Media* z mnogo novih oblik peres ali pa Mesh – mrežno polnilo z novimi možnostmi za mehkejšo prehode in prozornost.

Vsem, ki želijo imeti natančen nadzor nad risbo in postavitvijo objektov vanjo, bosta dobrodošla *Object Coordinates Docker*, nabor orodij za fiksiranje položaja elementov v risbi, in *Join Lines*, ki pomaga pri združevanju „razpadlih“ krivulj ter njihovih slepih koncev.

Uporabniki PhotoPAINT-a se bodo prav gotovo razveselili novih fotoučinkov, uporabnih predvsem pri urejanju (oziroma boljše rečeno popravljanju) videza digitalnih fotografij. Posebno okno je uvedeno le za možnost pretvorbe v sivinski barvni način (Grayscale) in pomaga pri vzpostavljanju nadzora nad razponom barv, uporabljenih pri pretvorbi.

Kot smo že napisali, so v Corel po novem vključene vse standardne palete barv in barvnih lestvic Pantone, tudi tistih najso-dobnejših, promoviranih pod imenom GOE. Posebnost v barvnem upravljanju je še podpora heksakromatski pripravi dato-

tek, žal pa ta napredni sistem barvne separacije, ki omogoča visokokakovostne tiskovine, pri nas v praksi še ni zaživel v tiskarnah.

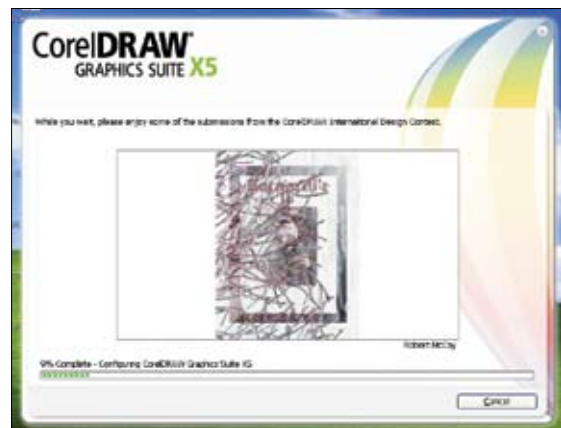
Ozek okvir orodij, ki so hrbtenica sistemu, kot vedno do zdaj dopolnjujejo in bogatijo drobni, a zelo uporabni programi. Mednje prav gotovo spada CoreTRACE, obogaten z izboljšanim zajemom točk z blažjimi prelivi in predvsem z manjšimi točkami, s katerimi se nam pokaže končni vektorski rezultat branja. Poleg njega so v „korlu“ vselej zelo uporabni še kateri drugi programčki, kot je čarovnik za črtno kodo, zaradi katerih ostaja CoreDraw stalnica mnogih polic.

To so bila v hitrem pregledu nova orodja, ki so najpogosteje glavni magnet mnogim uporabnikom, da preidejo na uporabo novejšo, boljše in sploh-in-oh različice programa, na koncu pa je dobro nekaj besed posvetili še tehnični zahtevnosti programa.

Kakšna naj bo zverinica?

Corel X5 je izdelan tako, da podpira vse trenutno najpogosteje uporabljane operacijske sisteme Windows z najnovejšimi nadgradnjami, torej Windows 7, Vista ali XP. Na Macih ne deluje, saj njihovi uporabniki niso pokazali dovolj zanimanja za program, takrat, ko jim je bil ponujen. Tudi druge zahteve niso pretirane, le po disku se program močno razbohoti, posebno če mu dovolimo namestitvev prav vseh knjižnic. Kakor v večini novejših programov je vgrajena podpora večjedrnim procesorjem in tudi večdotičnosti.

Nadgradnja da ali nadgradnja ne je vprašanje, ki si ga ob izidih novih različic nenehno postavljamo. Nekaj nespornih odlik glede na prejšnje različice korlova petica nedvomno prinaša. Tisti, ki (legalnega) programa sploh še nimajo, pa jim bodo močni argumenti tudi obsežne knjižnice, posebno tista s tisoč pisavami, s katero bodo legalizirali svoje tiskovine.

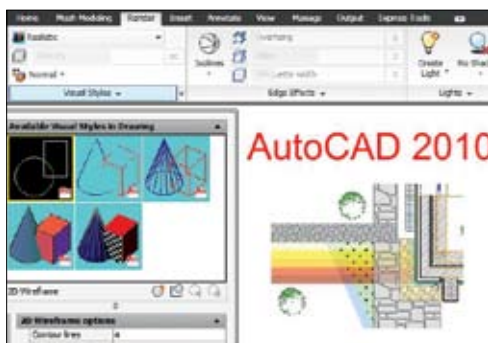
Okno s prikazom zmagovalnih del natečaja Corel med nameščanjem programa

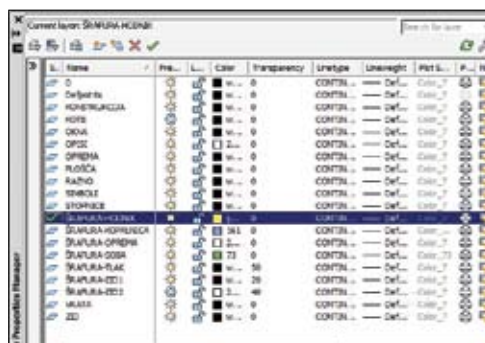
prozornost

Ah, končno smo jo dočakali!

V AutoCAD-u 2011 lahko prozornost enostavno dodelimo plastem in objektom v risbi tako, kot smo jim do zdaj določali barvo, tipe in debeline črt. Dodelimo jo lahko plastem ali pa kar neposredno objektom, kot so šrafure, črte, besedila in celo 3D-objekti. Z malo domišljije, pridihom umetnosti in rezervnega časa lahko zdaj za investitorje v AutoCAD-u izdelamo grafično še bolj lične načrte.

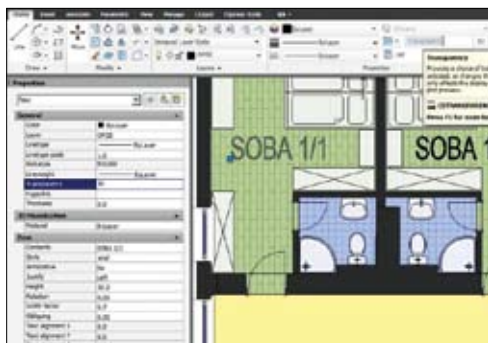
1 | Če smo želeli pred AutoCAD-om 2011 izdelati prozorne šrafure, smo lahko uporabili naslednji trik. Polnilo smo najprej izrisali z zaprtim črtovjem *Polyline*. Nato smo iz njega izdelali objekt *Region* (2d trak/Home/Region) in mu dodelili poljubno barvo. Vključili smo senčeni prikaz *Realistic* (3d trak/Render/Visual Styles). Na istem panelu smo vključili gumb *X-Ray Effect* in nato z drsnikom nastavili poljubno prozornost (*Opacity*). Vsekakor zamudno in žal ne vedno uporabno.

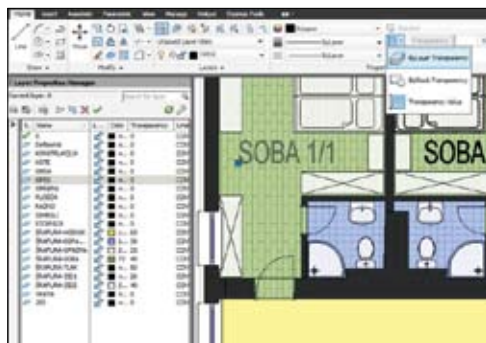
2 | V AutoCAD-u 2011 je dodelitev prozornosti objektu, plasti (layer) ali šrafuri zelo enostavna. Stopnjo prozornosti številnih objektov naenkrat najlažje nadziramo na seznamu plasti (*Layer Properties Manager*). Če so torej objekti v risbi lepo razporejeni po plasteh, jim lahko spreminjamo prozornost prek pripadajoče plasti v novem stolpcu *Transparency*. Če ta na seznamu plasti ni viden, ga poiščemo v spodnjem delu okna s pomikom drsnika.

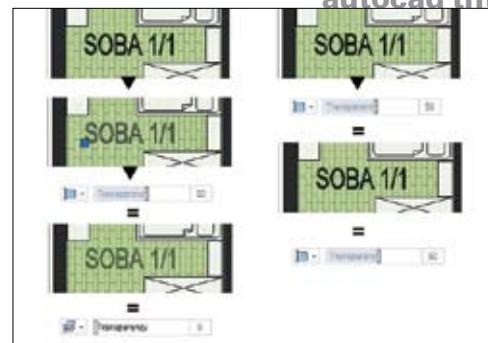
3 | S klikom na vrednost se odpre okence *Layer Transparency*, kjer nastavimo vrednost prozornosti od 0 do 90 (višja vrednost pomeni večjo prozornost). Pri tem morda ne bo odveč omeniti manjše sitnosti, ki se je pojavila s to novostjo. Če želimo izbrani plasti na seznamu zamenjati barvo, potem ko smo ji že dodelili prozornost, sprva v risbi ne bo vidnih sprememb. Objektom na tej plasti se bo barva na zaslonu spremenila šele po regeneraciji risbe z ukazom *RE*.

4 | Objektu, na primer besedilu, lahko določimo prozornost tudi neodvisno od nastavitve pripadajoče plasti. Najprej ga brez ukaza izberemo. Na *2D-traku/Home/Properties* mu pod nastavitve *Transparency* vtipkamo stopnjo prozornosti ali pa jo nastavimo z drsnikom. Ker je prozornost postala ena od osnovnih lastnosti objekta, lahko enako storimo tudi v oknu *Properties* (Ctrl+1). Pod nastavitve *Transparency* vtipkamo stopnjo prozornosti.

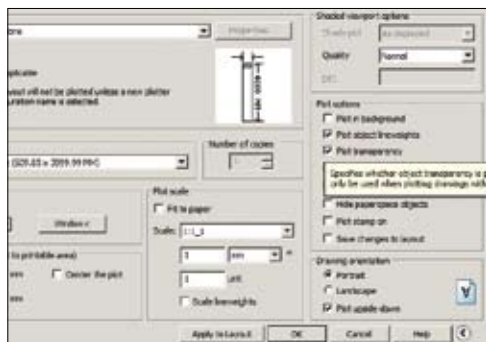
5 | Na traku poleg drsnika *Transparency* najdemo tudi gumb *Transparency*. Tu izbiramo med tremi načini dodelitve prozornosti izbranemu objektu: *Transparency Value* (nastavitve z drsnikom), *ByBlock Transparency* (privzeto po bloku) in *ByLayer Transparency* (privzeto po plasteh). Če smo torej objektom ločeno od nastavitve v plasteh z drsnikom določili prozornost, jim lahko v nadaljevanju z ukazom *ByLayer Transparency* ponovno vrnemo nastavitve pripadajoče plasti.

6 | Pri dodelitvi prozornosti na traku in v oknu *Properties* moramo paziti, da smo v risbi najprej izbrali objekt in mu šele nato spreminjali vrednosti. Če nimamo izbranega nobenega objekta, v nastavitvah določimo prozornost vsem na novo narisanim objektom. Če želimo na traku dodati prozornost šrafuri, je ta še vedno tam, le da po novem izbira šrafure v risbi odpre prilagodljivi trak (*Hatch Editor*) z ukazi za popraviljanje le-teh.

7 | Na panelu *Properties* pod nastavitvijo *Hatch Transparency* izbrani šrafuri z drsnikom določimo stopnjo prozornosti. V statusni vrstici imamo na voljo še nov gumb *Transparency (TPY)*. Z njim lahko vključimo ali izključimo prikaz prozornosti v risbi. To lahko nadziramo tudi s spremenljivko *Transparencydisplay* (0 izključi, 1 pa vključi prikaz prozornosti). Ta nastavitve pa ne vpliva na tiskanje prozornosti.

8 | Tiskanje večjih projektov z lastnostmi prozornosti lahko zelo upočasni proces dela. Program namreč pred tiskanjem rasterizira celotno risbo, ki vsebuje prozorne objekte. V osnovnih nastavitvah okna za tiskanje (*Plot*) in nastavitvah *Layouta (Page Setup)* je možnost tiskanja prozornosti izključena. Če torej želimo natisniti prozorne objekte, moramo v teh oknih v rubriki *Plot options* vključiti možnost *Plot transparency*.

9 | Pri tiskanju se na seznamu plasti skriva še ena 'prozorna' novost. Včasih želimo na enem načrtu poudariti različne informacije z različnimi nastavitvami v plasteh. Da se izognemo odvečnemu kopiranju geometrije z različnimi poudarki, lahko podobno, kot smo do zdaj objektom, ki pripadajo eni plasti, različno spreminjali barvo (*VP Color*) ali tip črte (*VP Linetype*) znotraj vsakega poglednega okna (*Viewports*), zdaj to storimo tudi za prozornost.

10 | Na primer, ko imamo izrisan tloris, na kartončku *Layout* izdelamo pogledno okno (ukaz *Mview*) s prikazom načrta. Pogledno okno kopiramo. Zdaj želimo v obeh poglednih oknih prikazati različno stopnjo prozornosti objektov, ki pa pripadajo isti plasti. Osnovne nastavitve plasti v stolpcu *Transparency* ne bomo spreminjali. Pogledno okno najprej aktiviramo in nato na seznamu plasti poiščemo stolpec *VP Transparency*.

11 | Znotraj obeh poglednih oken lahko v tem stolpcu nastavimo različne vrednosti prozornosti za objekte, ki so izrisani na isti plasti. Da pa tako plast, ki smo ji v poglednem oknu 'prepisali' osnovne lastnosti, lažje prepoznamo, je na seznamu plasti poudarjena z modro barvo. Plast v poglednem oknu vrnemo v prvotno stanje tako, da slednjega najprej aktiviramo in nato z desnim gumbom miške kliknemo ime spremenjene plasti.

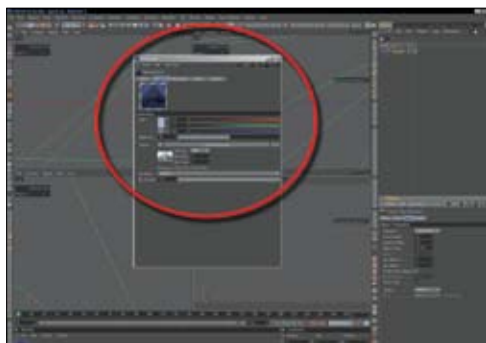

12 | Na seznamu izberemo *Remove Viewport Overrides for/Transparency/In Current Viewport only*. Za konec še rešimo morebitno zmešnjavo. V prejšnjih različicah so imele rasterse slike lastnost, ki se je imenovala *Transparency* in je vplivala na vidnost ozadja. Ta lastnost se po novem imenuje *Background Transparency*, da se loči od nove prozornosti objektov. Slednja bo marsikomu olajšala delo in omogočila izdelavo grafično privlačnih načrtov.

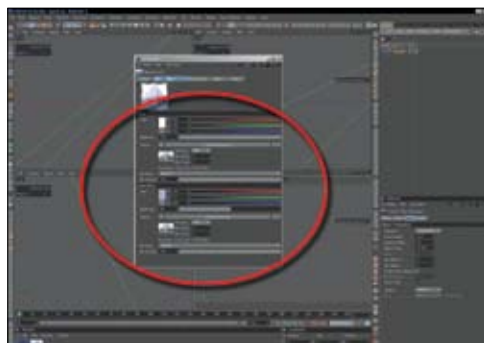

ko dan postane noč

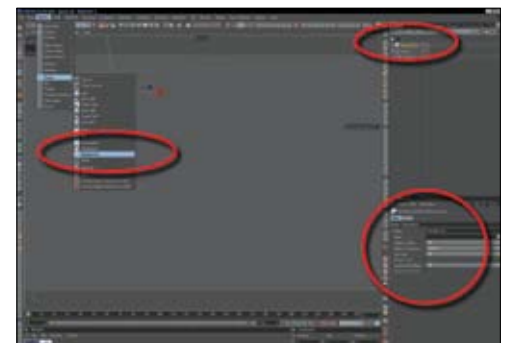
Naloga je dobro znana predvsem tistim, ki se ukvarjamo tudi z arhitekturno vizualizacijo. Od vas se zahteva, da pripravite vizualizacijo osvetlitve fasade obstoječega arhitekturnega objekta. Ker gre le za osvetlitev fasade, razpoložljive finance in čas za izdelavo ne dovoljujejo, da se zadeve lotite tako, kot bi bilo pravilno, to je tako, da v 3D-programu naredite natančen in teksturiran 3D-model objekta in njegove bližje okolice, ga postavite v "nočno" 3D-sceno ter primerno osvetlite. Namesto tega razpolagate le s prostorsko informacijo glede predvidene postavitve osvetlitve (položaje in usmerjenost luči) in podnevi posneto fotografijo. Če imate več sreče ali bolj profesionalno stranko, mogoče dobite celo podatke o moči in vrsti svetlobnih virov. Prikazal bom, kako se v programu Cinema 4D »prisili« 3D-luči, da osvetlijo zapleten objekt, ki je v resnici le ravninska slika objekta, brez globine in iz na videz nemogočega naredi mogoče.

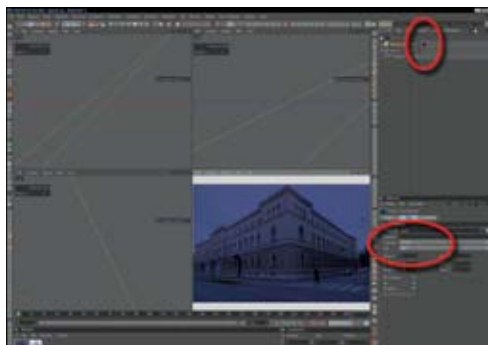
1 | Ustvarili bomo nov material in ga poimenovali „Back“. Pri tem izklopimo vse kanale razen kanala *Luminance*, ki mu barvo nastavimo na 154, 171, 255, intenziteto pa na 50 odstotkov. Kot teksturo naložimo fotografijo objekta in nastavimo *Mix Mode* na *Multiply*.

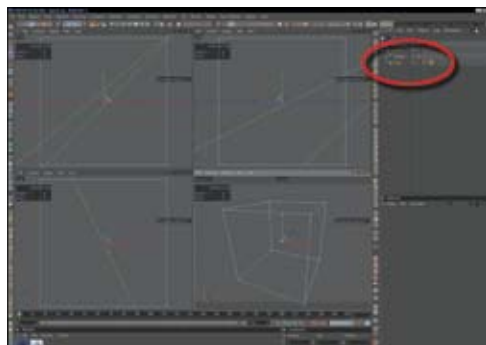
2 | Tako ustvarjen material kopiramo in dvojnika primerno preimenujemo. Vključimo mu še kanal *Colour*, kliknemo na puščico zraven *Texture* in iz menija, ki se pojavi, izberemo *Bitmaps*, da teksturo vnesemo v risbo. S tem smo pripravo materialov zaključili in lahko gremo naprej.

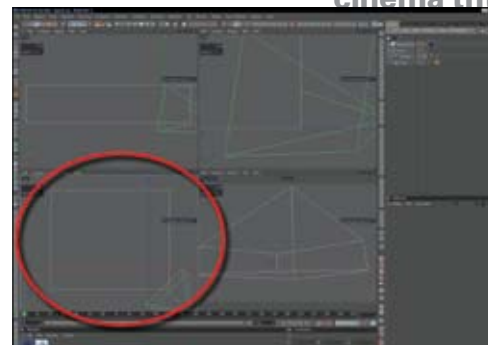
3 | Na sceno postavimo kvaziobjekt *Background* (*Glavni meni/Objects/Scene/Background*) ter povlečemo material *Back* iz *Material Editorja* na njegovo ikono v *Object Managerju*.

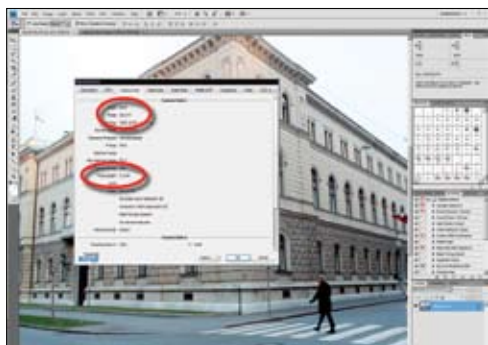
4 | Če zdaj kliknemo ikono *Texture Tag* objekta v *Object Managerju*, bomo hkrati opazili v *Attribute managerju*, da se je *Projection* samodejno nastvil na *Frontal*. Če sprožimo postopek izrisa slike, bomo ugotovili, da rezultat kaže fotoposnetek objekta, ki je videti, kot da bi bil posnet ponoči.

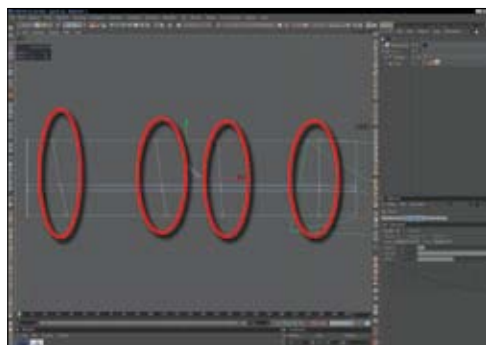
5 | Kot sodoben arhitekt morda ne marate pravokotnih oblik, a med delom na tem vizualizacijskem projektu jih boste veselili, saj vam precej poenostavijo nalogo. Na sceno bomo tako dodali preprosto parametrično kocko (*Cube*) in nato kliknili *Make Editable*.

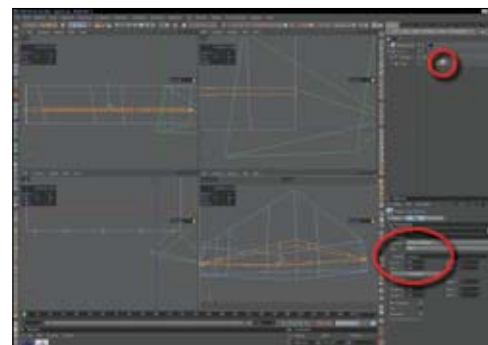
6 | Velikost kocke spremenimo tako, da ustreza tlorisni velikosti objekta (ta podatek dobimo običajno v datoteki z dispozicijo luči). Višino (Y) zaenkrat pustimo pri miru. Kamero postavimo na približen položaj in približno razdaljo do objekta. Na vrsti je bolj natančno nastavljanje oz. uje-manje s kamero (*Camera Matching*).

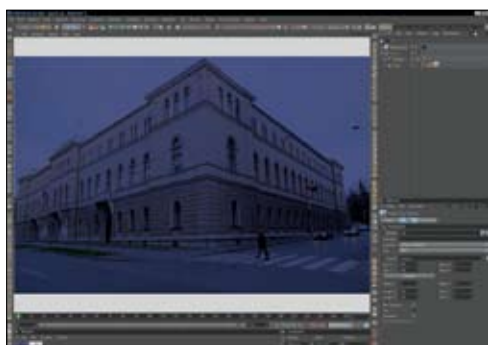
7 | Uje-manje s kamero pomeni nastavljanje položaja in parametrov virtualne kamere tako, da se kocka na sceni perspektivno uje-ma z objektom, prikazanim na ozadju. Pri tem vam zelo dobrodošlo, če je ozadje posneto z digitalnim fotoaparatom in zato opremljeno tudi s podatki EXIF. Potrebujemo predvsem goriščno objektivno, uporabljeno za posnetek, in velikost diagonale tipala v fotoaparatu.

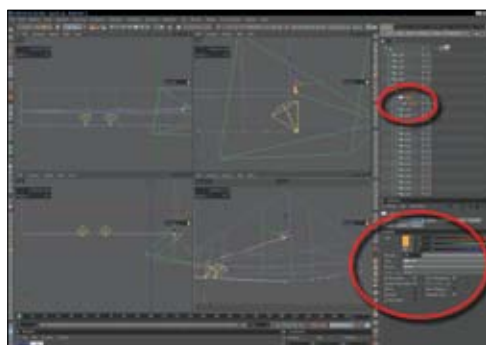
8 | V nekaterih primerih (odvisno od uporabljene goriščne objektivne in (ne)obstoja omenjenih podatkov EXIF) bo skoraj nemogoče narediti popolnoma natančno uje-manje kamere. Takrat si lahko dovolimo rahlo popačitev pomožnega objekta (kocke), pod pogojem, da pri tem ne pretiravamo.

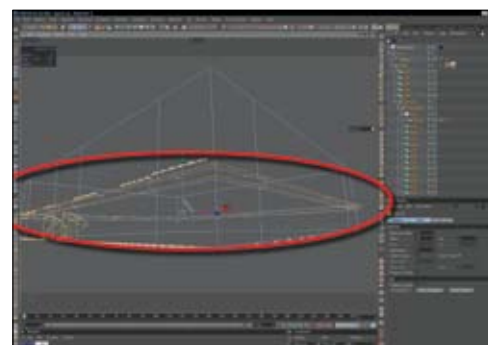
9 | Popačen pomožni objekt potrebuje posebno teksturo. Zato bomo povlekli drugi material po vrsti z njegove ikone v *Object Managerju* in nato v *Attribute Managerju* v *Projection Settings* izbrali iz padajočega menija možnost *Camera Mapping*.

10 | Če zdaj poženemo izračun izrisa scene, ugotovimo, da je pomožni, popačeni objekt „izginil“ oziroma postal neviden. Objekt je seveda še vedno na sceni, le da je „preoblečen“ v „maskirno obleko“. Iz kamere se namreč nanj projicira material, ki je podoben materialu, uporabljenem za ozadje oziroma kvaziobjekt *Background*.

11 | Preostane nam le še, da dodamo na sceno luči ter jih nastavimo in usmerimo tako, kot zahteva projekt. Pri tem uporabimo luči tipa *Spot* s sencami tipa *Area* in za boljši končni učinek poskrbimo, da so le-te volumetrične. Če od prodajalca luči dobimo dodatne podatke glede spektralne sestave in osvetlitvene geometrije, toliko bolje.

12 | Odvisnost od stopnje zapletenosti fasade objekta bomo lahko v končni fazi dodali na pomožni objekt še manjše deformacije (izbokline in vdolbine), da dobimo pravilnejše sence (kot v priloženem primeru). Zapomnite si, da predstavljen postopek ni neka »natančna znanost« in da večina ciljne publike ne bo opazila manjših napak, če celota deluje prepričljivo.

ekološki sončni mestni stolp za rio

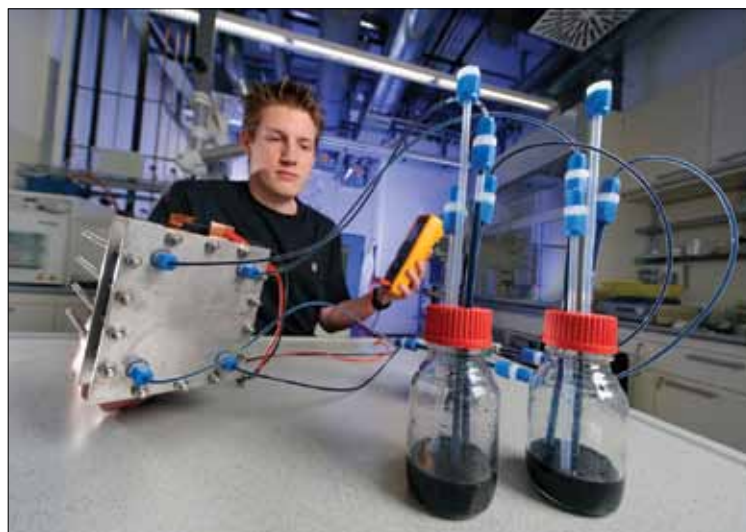
Sončni mestni stolp oziroma Solar City Tower je naziv projekta, ki ga je studio RAFAA prijavil na mednarodni arhitekturni natečaj za olimpijske igre, ki bodo leta 2016 v Rio de Janeiru. Stolp oziroma stolpnica je obložena s sončnimi paneli, ki čez dan proizvajajo elektriko za olimpijsko vas, odvečno energijo pa uporabljajo za črpanje morske vode v objekt. Ta poganja vodne turbine, ki nadaljujejo s proizvodnjo elektrike v nočnem času. Ob posebnih priložnostih se lahko voda črpa tudi v vogale stavbe za tako imenovani »urbani slap«, simbol moči narave ter istočasno predstavitel skupinskega zavedanja prebivalcev o čudoviti naravi, ki obkroža mesto. Očitno se olimpijska tekmovalnost s športnega področja prenaša na področje merjenja okoljske zavednosti in energetsko učinkovitih rešitev, saj so vsake naslednje igre bolj zelene kot prejšnje. Tako so letošnje zimske olimpijske igre v Vancouveru prinesle kar nekaj zelenih pobud, vključno z največjo kanadsko »živo streho«. V Lon-

donu že vneto iščejo rešitve, kako bi presegli Vancouver, medtem ko je cilj v Rio de Janeiru še višji in sicer prve olimpijske igre z ničelnim ogljiknim odtisom. Da bi te visoke cilje prej in lažje dosegli, je švicarski studio RAFAA predlagal slikovit slap, ki istočasno proizvaja energijo. Dostop v stavbo je z urbanega trga 60 metrov nad morsk gladino, kjer bi se odvijali različni dogodki ter druženje, medtem ko bi bili kavarna in trgovina pod slapom (seveda na suhem). Javno digalo bi obiskovalce vozilo na razgledne ploščadi na višini 98 metrov nad morjem ter na javni balkon na 105 mnm, od koder bi imeli 360-stopinjski razled na okolico in bi se lahko po steklenem mostovžu sprehodili tudi nad slapom. Na stavbi bi bila na višini 90,5 metrov tudi uvlečna ploščad za bandži džamping. Projektanti predlagajo, da bi stolpnico locirali na otoku Cotunduba ob vходу v zaliv Guanabara, kjer bi bila razpoznavna točka obiskovalcem, ki bi v mesto prihajali tako z morja kot z letali. I. H.

nove rešitve za viške obnovljivih energij

Ena večjih težav obnovljivih energij je, da so vezane na naravne vire, kot sta sonce in veter. Za sonce vsi vemo, da sije (in s tem povezano ustvarja energijo) le podnevi, pa tudi vetrovi ne pihajo neprekinjeno, celo tam, kjer jih je največ. Zato po vsem svetu strokovnjaki nenehno iščejo rešitve, kako bi rešili oskrbo z energijo v teh obdobjih mirovanja, predvsem pa skladiščili odvečno ustvarjeno energijo. Raziskovalci inštituta Fraunhofer so kot eno od možnih rešitev razvili baterije na povratni tok (redox-flow). Zamisel izhaja že iz leta 1970: dve tekočini – elektrolita s kovinskimi ioni – se pretakata iz rezervoarjev skozi celice. Ob tem se s kemičnim procesom ustvarja tok. Princip delovanja pa se lahko tudi obrne, tako da

se odvečno energijo, ustvarjeno iz obnovljivih virov vetra ali sonca, spreminja nazaj v kemično energijo ter se jo shrani v rezervoarje. Proces se lahko ponavlja do desetstičkrat. Druga skupina raziskovalcev iz avstrijsko-nemške povezave je za isto težavo našla drugo rešitev, to je pretvarjanje odvečne električne energije v nadomestek naravnega plina. Tudi to je obratni proces od tistega, ki se je izvajal do sedaj, ko je bila elektrika generirana iz plina. Za hranjenje tako pridobljenega plina bi lahko uporabljali iste plinske zmogljivosti, ki so doslej služile v obratni smeri. Prednost tega načina je prav v tem, da uporablja obstoječe naprave za hranjenje plina. I. H.

Naslednja generacija je tukaj.

Grafično orodje naslednje generacije

CorelDRAW® Graphics Suite X5; MPC z DDV: 732,00 €
+ brezplačno VideoStudio Pro X3

Nova izdaja prinaša več kot 50 novih in izboljšanih funkcij. Med najpomembnejšimi so izboljšave pri upravljanju virov, upravljanju barv in spletni grafiki, dodani pa so tudi viri za učenje dela s programi. Na voljo je več dodatnih vsebin, kot jih je bilo kdaj koli prej.

COREL™

Notesnik naslednje generacije

SONY, VAIO VPCS11X9E/B; MPC z DDV: 1280,00 €

Tanek in lahek poslovni prenosnik v designerskem magnezijevem ohišju. Vgrajen VAIO "everyair" širokopasovni 3G modul, 13,3" VAIO zaslon z LED backlight, WXGA HD (1366x768) 16:9, Intel Core i3-330M procesor, 2.13 GHz, 4GB RAM, 320 GB disk, 1.99 kg z baterijo.

VAIO

"Televizor" naslednje generacije

VUZIX, Wrap 230; MPC z DDV: 169,00 €

Končno lahko uživate ob gledanju videa v širokozaslonskem načinu. Vuzix Wrap™ 230 vam ponuja največ za svojo ceno. Omogoča vam priklop na skoraj katerokoli audio/video napravo, vključno z iPodom ali prenosnim računalnikom.

Radio naslednje generacije

Revo, IKON; MPC z DDV: 309,00 €

Prvi radio na svetu z barvnim zaslonom, občutljivim na dotik. Ključne funkcije: internetni radio z možnostjo povezovanja v brezžična in žična omrežja, brezžično predvajanje glasbe iz PC in Apple računalnikov, radio FM s funkcijo RDS, zibka za naprave iPod z vsemi možnostmi nadzora in polnjenjem baterije, 30 W (2 x 15 W) ojačevalnik razreda D, NXT tehnologija zvočnikov, digitalna budilka s funkcijo dremeža, združljiv z vsemi modeli iPod in iPhone, priložen daljinski upravljalnik.

chs

Za informacije o prodajnih mestih
pišite na prodaja@chs.si

Dodatne informacije o izdelkih:
www.corel.com
www.vaio.eu
www.vuzix.co.uk
www.revo.co.uk

World Architecture Festival

Barcelona
3-5 November
2010

1000 practices
have entered
the WAF
Awards so far!

Register your account
online for FREE –
entries close 2 July
Quote PASLOV

ENTER WAF AWARDS TODAY

Arata Isozaki confirmed as Super Jury Chair plus 50+ judges confirmed for 2010 including:
Barry Bergdoll, John Patkau, Matthias Sauerbruch, Kjetil T Thorsen & Michel Rojkind

Architectural excellence – LIVE!

“WAF is amazing! At a critical time for architecture, this event is essential in promoting new and well established firms who set the benchmark for innovation around the world.”

Rafael Viñoly, World-renowned architect & 2009 Super-Jury Chair

The benefits of entering the WAF awards

- 1 Guaranteed exhibition space in Barcelona in November - every single entry will be **displayed in our extensive awards gallery** to be viewed by hundreds of international architects.
- 2 Chance of being short listed to present live, in front of **prestigious juries and peers**, at the festival, and competing for a coveted WAF prize.
- 3 Permanent listing on our living archive - **www.worldbuildingsdirectory.com** - a definitive guide to the best of the world's architecture and design.
- 4 Opportunity to **win a WAF Award**, the highly prestigious accolade that could help you win work and public acclaim.
- 5 **Exposure to the world's architectural press.** Last year WAF generated 6000+ articles in 100 countries around the world through the help of our PR experts and 60+ media partners

Partner Sponsor:

Save €550 on visitor passes during entry period. Entries close 2 July.
Quote PASLOV Enter today at www.worldarchitecturefestival.com